

**EMN Výroční zpráva
o migraci a azylu 2023**

Evropská migrační síť (EMN, *European Migration Network*) je iniciativa Evropské komise zaměřená na shromažďování, výměnu a analýzu údajů a informací z oblasti azylu a migrace mezi 27 členskými státy EU (Dánsko se na aktivitách EMN nepodílí) a Norskem, Gruzíí, Moldavskem, Ukrajinou, Černou Horou, Arménií a Srbskem, které mají status pozorovatelských zemí.

Cílem Evropské migrační sítě je vyhovět informačním potřebám institucí Společenství, úřadů a organizací členských států a rovněž široké veřejnosti v oblasti azylu a migrace. Shromažďování, výměna a analýza objektivních, spolehlivých a srovnatelných informací o azylu a migraci slouží jako podpora při formulování politik Evropské unie v oblastech azylu a migrace.

Přínos Evropské migrační sítě spočívá především v možnosti zajištění a srovnání komplexních poznatků o situaci, vývoji a praxi v oblasti azylu a migrace ve 27 členských státech EU a Norsku, Gruzii, Moldavsku, Ukrajině, Černé Hoře, Arménii a Srbsku, které mají status pozorovatelských zemí. EMN navíc představuje platformu pro získávání informací nejenom od státních institucí, ale umožňuje zapojení i dalších aktérů z oblasti vědy, výzkumu a nevládního sektoru.

Národním kontaktním místem EMN v České republice je od roku 2008 odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra. Více informací o činnosti EMN v České republice naleznete na www.emncz.eu.

SEZNAM ZKRATEK	11
SHRNUTÍ	15
1. ÚVOD	21
1.1 Organizace oblasti azylové a migrační politiky	22
1.2 Azylová a migrační legislativa	25
2. VÝVOJ V OBLASTI AZYLOVÉ A MIGRAČNÍ POLITIKY	27
2.1 Politický vývoj	27
2.2 Legislativní vývoj	27
2.3 Debaty v médiích	32
3. LEGÁLNÍ MIGRACE A MOBILITA	35
3.1 Cizinci s povoleným pobytem na území ČR	35
3.1.1 Trvalý a přechodný pobyt	37
3.1.2 Státní příslušnost cizinců	38
3.1.3 Cizinci podle pohlaví a věku	40
3.2 Pobyťová oprávnění dle účelu	41
3.2.1 Ekonomická migrace	43
3.2.2 Povolení k dlouhodobému pobytu na vstupu do ČR	52
3.3 Vízová politika	55
3.3.1 Digitalizace vízového procesu	56
3.4 Schengenská spolupráce	57
3.4.1 Znovuzavedení ochrany vnitřních hranic se Slovenskem	58
3.4.2 Rozšíření schengenského prostoru	58
3.5 Integrace	59
3.6 Občanství	61
3.7 Zvyšování informovanosti cizinců	63
4. CIZINCI S DOČASNOU OCHRANOU NA ÚZEMÍ ČR	65
4.1 Demografická struktura osob s dočasnou ochranou na území ČR	66
4.2 Zaměstnanost osob s dočasnou ochranou	68
4.3 Informovanost osob s dočasnou ochranou	69

5.	MEZINÁRODNÍ OCHRANA	71
5.1	Žádosti o udělení mezinárodní ochrany	72
5.2	Rízení o udělení mezinárodní ochrany	76
5.3	Azylová zařízení v České republice	80
5.4	Integrace azylantů a osob s udělenou doplňkovou ochranou	81
5.5	Aplikace Dublinského nařízení	83
6.	NEZLETILÍ BEZ DOPROVODU A DALŠÍ ZRANITELNÉ SKUPINY	85
6.1	Nezletilí bez doprovodu	85
6.2	Ostatní zranitelné skupiny osob	87
7.	OPATŘENÍ V OBLASTI BOJE PROTI 7 OBCHODOVÁNÍ S LIDMI	89
7.1	Obchodování s lidmi	89
7.1.1	Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi	89
7.2	Preventivní aktivity a vzdělávací akce za rok 2023	90
8.	MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE A PROJEKTY V OBLASTI MIGRACE A AZYLU	93
8.1	Mezinárodní spolupráce v oblasti migrace	94
8.2	Humanitární projekty	96
8.2.1	Pomoc na místě.....	96
8.2.2	Stálý zdravotně humanitární program MEDEVAC	99
8.3	Asistence krajanům	101
9.	NELEGÁLNÍ MIGRACE, PŘEVADĚČSTVÍ	103
9.1	Nelegální migrace na území ČR	103
9.2	Napomáhání k nelegální migraci	108
10.	NÁVRATY	111
10.1	Správní rozhodnutí o návratu	112
10.1.1	Rozhodnutí o povinnosti opustit území	112
10.1.2	Rozhodnutí o správním vyhoštění.....	114
10.1.3	Trest vyhoštění uložený soudy	115
10.2	Realizace rozhodnutí o návratu	116
10.2.1	Dobrovolné návraty	116
10.2.2	Nucené návraty.....	121
10.3	Readmisní smlouvy	122

PŘÍLOHY	127
Příloha 1: Metodologie a definice	127
Příloha 2: Seznam zdrojů a literatura	128
Příloha 3: Seznam tabulek, grafů a obrázků	132

ANACEN	Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci
CIS	Cizinecký informační systém
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EHP	Evropský hospodářský prostor
EMN	Evropská migrační síť (<i>European Migration Network</i>)
ETIAS	Evropský systém pro cestovní informace a povolení (<i>European Travel Information and Authorisation System</i>)
EU	Evropská unie
EUAA	Agentura Evropské unie pro otázky azylu (<i>European Union Agency for Asylum</i>)
eu-LISA	Evropská agentura pro provozní řízení rozsáhlých informačních systémů v prostoru svobody, bezpečnosti a práva (<i>European Agency for the Operational Management of Large-scale IT Systems in the Area of Freedom, Security and Justice</i>)
FN	Fakultní nemocnice
FRONTEX	Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž (<i>European Border and Coast Guard Agency</i>)
GPIS	Generální poskytovatel integračních služeb
IAS	Integrační azylové středisko
ICMPD	Mezinárodní centrum pro rozvoj migračních politik (<i>International Centre for Migration Policy Development</i>)
ICP	Inspektorát cizinecké policie
IOM	Mezinárodní organizace pro migraci (<i>International Organization for Migration</i>)
JRS	<i>Joint Reintegration Services</i>

KACPU	Krajské asistenční centrum pomoci Ukrajině
KŘP	Krajské ředitelství policie
MEDEVAC	Program humanitárních evakuací zdravotně postižených obyvatel (<i>Medical Evacuation</i>)
MF	Ministerstvo financí
MK	Ministerstvo kultury
ML	Mezinárodní letiště
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MSp	Ministerstvo spravedlnosti
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
NBD	Nezletilí bez doprovodu
NCOZ	Národní centrála proti organizovanému zločinu služby kriminální policie a vyšetřování
NNO	Nestátní nezisková organizace
OAMP	Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR
OSN	Organizace spojených národů (<i>United Nations</i>)
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
PČR	Policie České republiky
PřS	Přijímací středisko
ŘSCP	Ředitelství služby cizinecké policie
SIP	Státní integrační program
SUZ	Správa uprchlických zařízení MV

UNHCR	Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (<i>United Nations High Commissioner for Refugees</i>)
ÚP ČR	Úřad práce ČR
V4	Visegrádská skupina
ZDC	Zařízení pro děti-cizince
ZÚ	Zastupitelský úřad

Výroční zpráva Evropské migrační sítě (EMN) o migraci a azylu 2023 poskytuje přehled o vývoji a nejdůležitějších změnách v oblasti migrace, azylu a integrace během roku 2023 v České republice. Situace v migraci byla nadále výrazně ovlivněna ruskou agresí na Ukrajině, v jejímž důsledku bylo v EU v roce 2022 aktivováno nařízení o dočasné ochraně.

LEGÁLNÍ MIGRACE A INTEGRACE

Ke konci roku 2023 pobývalo na území České republiky legálně (po dobu delší než 90 dnů) celkem 1 065 740 cizinců, tj. 9,8 % populace ČR. Mírný pokles byl způsoben tím, že někteří cizinci, kteří získali dočasnou ochranu, opustili ČR.

Z celkového počtu cizinců s povoleným pobytem v České republice jich **přibližně třetina měla trvalý pobyt, třetina přechodný pobyt a třetina dočasnou ochranu.** Více než tři čtvrtiny ze všech cizinců na území ČR tvořili občané třetích zemí. Mezi držitelé trvalého a přechodného pobytu bylo nejvíce Ukrajinců, Slováků a Vietnamců.

Ke dni 31. prosince 2023 bylo evidováno **v postavení zaměstnanců celkem 823 945 cizinců**, přičemž pracovníků ze třetích zemí (včetně osob s dočasnou ochranou) byla mírná nadpoloviční většina. Nejvíce zahraničních pracovníků bylo evidováno v Praze, ve Středočeském, Jiho-moravském a Plzeňském kraji.

Ze států mimo EU měli na trhu práce tradičně nejvyšší zastoupení státní příslušníci Ukrajiny, Ruska a Vietnamu. Ze států EU/EHP a Švýcarska byli nejvíce zastoupeni státní příslušníci Slovenska, Polska, Rumunska a Bulharska.

Nadále byly realizovány **programy ekonomické migrace**, které představují účinný nástroj podpory migrace vybraných cílových skupin občanů třetích států, na jejichž vstupu a pobytu má český stát zvýšený zájem. Od roku 2019 jsou realizovány **celkem 4 vládou schválené migrační programy**. V roce 2023 k nim přibýly Program digitální nomád, Pilotní projekt pracovní migrace z Indonésie a Projekt Pilot.

Zásadním prvkem integrace cizinců je **síť 18 Center pro podporu integrace cizinců**, která fungují ve všech krajích ČR.

V roce 2023 získalo státní občanství ČR celkem 6 437 cizinců, z toho nejvíce státních příslušníků Ukrajiny (1 257), Ruska (1 176) a Slovenska (858).

CIZINCI S DOČASNOU OCHRANOU NA ÚZEMÍ ČR

Ke konci roku 2023 bylo na území ČR evidováno celkem **374 642 cizinců s dočasnou ochranou** udělovanou v souvislosti s ruskou agresí na Ukrajině, tedy **celkem 3,5 % populace ČR a nejvíce v přepočtu na obyvatele ze států EU**. V průběhu roku 2023 proběhla novelizace souboru zákonů zvaných Lex Ukrajina.

V únoru 2023 koordinaci adaptace a integrace uprchlíků z Ukrajiny od MV převzala zmocněnkyně vlády pro lidská práva. Nadále fungovala **Krajská asistenční centra pro pomoc Ukrajině (KACPU)** pro účely prvotní asistence nově příchozím. Od dubna 2023 přešla koordinace aktivit KACPU pod MV.

V roce 2023 **probíhal proces prodloužení dočasné ochrany u osob**, které měly vydáno vízum s platností do 31. března 2023.

Většina osob s dočasnou ochranou získala práci, nejvíce jich však pracovalo na pozicích s žádnou či velmi nízkou kvalifikací.

MEZINÁRODNÍ OCHRANA

V roce 2023 v České republice **bylo podáno 1 425 žádostí o mezinárodní ochranu**. Hlavními zdrojovými zeměmi žadatelů o mezinárodní ochranu byly Turecko, Uzbekistán a Vietnam.

Mezinárodní ochranu formou azylu ČR udělila v 56 případech, nejčastěji státním příslušníkům Myanmaru, Ruska a Afghánistánu. **Doplňková ochrana byla udělena 268 žadatelům**, nejčastěji občanům Ukrajiny a Afghánistánu.

Cizinci, kterým byla udělena mezinárodní ochrana formou azylu nebo formou doplňkové ochrany, mohou využívat **Státní integrační program (SIP)**. V roce 2023 vstoupilo do SIP celkem **227 oprávněných**

osob. V azylových zařízeních MV v průběhu roku 2023 pobývalo 1 347 žadatelů o mezinárodní ochranu.

ČR evidovala **1 101** tzv. **dublinkých případů** (tzn. přijatých a odeslaných žádostí) v roce 2023. Realizováno bylo 106 dublinkých transferů do ČR a 104 z ČR.

NEZLETILÍ BEZ DOPROVODU

Zařízeními ústavní a ochranné výchovy v uplynulém roce prošlo celkem **48 nezletilých bez doprovodu**, nejčastěji z Ukrajiny, dále ze Sýrie a z Afghánistánu.

Celkem 19 nezletilých bez doprovodu dostalo dočasnou ochranu a 2 klienti požádali o udělení mezinárodní ochrany.

OPATŘENÍ V OBLASTI BOJE PROTI OBCHODOVÁNÍ S LIDMI

Situace v obchodování s lidmi během roku 2023 nezaznamenala oproti předchozímu období výrazné změny. Mezi nejčastější formy obchodování s lidmi stále patří sexuální a pracovní vykořisťování. **Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi** (dále jen Program) je opatření vytvořené s cílem poskytnout obětem obchodování s lidmi podporu a náležitou ochranu na základě individuálního posouzení rizika. Je určen pro oběti obchodování s lidmi staršími 18 let.

V roce 2023 bylo do Programu zařazeno **18 pravděpodobných obětí obchodování s lidmi**.

MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE A PROJEKTY

V roce 2023 probíhala jednání o finální podobě Paktu o migraci a azylu, jehož cílem je reformovat a aktualizovat migrační politiku v EU. Mezinárodní spolupráce v oblasti migrace pokračovala v roce 2023 především skrze intenzivní kontakty na úrovni jednotlivých orgánů Evropské unie, včetně jejich agentur, zejména v rámci Evropské agentury pohraniční a pobřežní strážce (Frontex) a Evropské azylové agentury (EUAA). **ČR v roce 2023 pokračovala ve své předsednické roli řídicího výboru Pražského procesu.**

V roce 2023 program **MEDEVAC**¹ nadále působil v prioritních regionech – **na Blízkém východě** (Jordánsko, Libanon, Irák), **v Africe** (Ghana, Senegal, Rwanda, Zambie) a **v regionu východní Evropy** (Ukrajina).

Skrze program **Pomoc na místě** MV uděluje peněžní dary do zahraničí určené zejména na pomoc uprchlíkům přímo na místě jejich prvotního vysídlení a státům, které velký počet uprchlíků a migrantů hostí nebo se s nimi jako tranzitní země potýkají. Rozpočet programu Pomoc na místě v roce 2023 činil **150 mil. Kč**. Podpora směřovala **do zemí na východní středomořské a západobalkánské migrační trase, centrální středomořské migrační trase a západní středomořské migrační trase**. Finanční podpora byla poskytnuta také Turecku po ničivém zemětřesení a uprchlíkům z Náhorního Karabachu v Arménii.

Kromě toho byla v rámci programu Pomoc na místě v roce 2023 realizována **pomoc Ukrajině a Moldavsku** ve výši **70 mil. Kč**.

NELEGÁLNÍ MIGRACE, PŘEVADĚČSTVÍ

V roce 2023 bylo celkem odhaleno **při nelegální migraci** na území České republiky **13 898** osob. Zatímco počet osob zjištěných při tranzitní nelegální migraci v roce 2022 tvořil 74,7 % z celkového počtu osob odhalených při nelegální migraci, v roce 2023 to bylo pouze 34,1 % z celkového počtu.

Nejvíce osob odhalených při nelegální migraci bylo občany Sýrie, Ukrajiny a Moldavska.

Od 4. října 2023 byla dočasně znovuzavedena ochrana vnitřních hranic mezi ČR a Slovenskem.

¹ Program MEDEVAC je vládní, zdravotně humanitární program ČR, který se zaměřuje na poskytování lékařské péče zranitelným skupinám obyvatelstva v regionech zasážených migrací, zatížených velkým množstvím uprchlíků nebo v místech, kde není dostupná specializovaná odborná péče.

NÁVRATY

V průběhu roku 2023 bylo realizováno celkem **674 dobrovolných návratů cizinců ze třetích zemí**. V rámci tohoto počtu bylo 654 asistovaných dobrovolných návratů cizinců realizováno MV ČR a 20 asistovaných dobrovolných návratů žadatelů o mezinárodní ochranu bylo realizováno SUZ. Nejčteněji byli mezi těmito osobami zastoupeni státní příslušníci Moldavska, Turecka, Mongolska a Gruzie.

MV se ve svém programu soustředí především na cizince, kterým bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění. SUZ prostřednictvím svého programu poskytuje pomoc s dobrovolným vycestováním do země původu bývalým žadatelům o mezinárodní ochranu. U všech těchto programů dobrovolných návratů zajišťují MV a SUZ nejen samotnou realizaci dobrovolného návratu, ale také veškeré související poradenství a asistenci, které jsou pro efektivní, rychlé a úspěšné uskutečnění návratu nezbytné.

Výroční zpráva o migraci a azylu podává přehled o nejdůležitějších politických i legislativních změnách a základních statistických datech v oblasti azylu a migrace na území České republiky za rok 2023.

Zpráva byla vypracována národním kontaktním místem Evropské migrační sítě v České republice. Podle článku 9 (1) Rozhodnutí Rady 2008/381/EC o zřízení Evropské migrační sítě každé kontaktní místo každoročně zpracovává zprávu o vývoji v oblasti azylu a migrace v příslušné zemi.

Zpráva se skládá z deseti kapitol a tří příloh. Kapitoly popisují vývoj v oblasti legální migrace a mezinárodní ochrany, jedna kapitola je věnována problematice nezletilých cizinců bez doprovodu, dále jsou obsaženy informace o opatřeních v oblasti boje proti obchodování s lidmi a boje s nelegální migrací. Zpráva také podává přehled o mezinárodní spolupráci, projektech a popisuje vývoj v oblasti návratů cizinců² do země původu. V jednotlivých kapitolách jsou uvedeny i základní statistické údaje. Členění zprávy odpovídá doporučené struktuře národních zpráv jednotlivých kontaktních míst EMN tak, aby bylo možné jednotlivé dokumenty porovnávat a byla zachována kontinuita se zprávami zpracovanými v minulých letech.

Předkládaná zpráva byla vypracována zejména na základě podkladů odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra, který má oblast migrace, azylu a integrace v gesci. Dále byly ve zprávě využity podklady od Ředitelství služby cizinecké policie, Policejního prezidia, odboru prevence kriminality Ministerstva vnitra, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva zahraničních věcí, Ministerstva spravedlnosti, Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra, Národní centrály proti organizovanému zločinu a Zařízení pro děti-cizince. Bližší informace k metodologii jsou uvedeny v příloze č. 1. Příloha č. 2 obsahuje seznam zdrojů a literatury, příloha č. 3 pak seznam tabulek a grafů.

² Pro potřeby zprávy jsou cizinci chápáni pouze jako občané třetích zemí.

1.1 Organizace oblastí azylové a migrační politiky

Ministerstvo vnitra (MV) je hlavním orgánem zodpovědným za oblast azylové a migrační politiky v České republice, a to jak na legislativně-koncepční úrovni, tak i na úrovni realizační.

Odbor azylové a migrační politiky (OAMP) je útvarem Ministerstva vnitra určeným pro výkon působnosti vymezené ministerstvu v oblasti mezinárodní ochrany, uprchlictví, vstupu a pobytu cizinců, koncepcie integrace cizinců, Státního integračního programu (pro osoby s udělenou mezinárodní ochranou) a schengenské spolupráce. Odbor je dále útvarem ministerstva pro řízení organizační složky státu Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra, předkládá návrhy na zřízení či změnu charakteru azylových zařízení nebo zařízení pro zajištění cizinců.

Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic a migraci je stálým mezirezortním orgánem složeným ze zástupců věcně příslušných resortů, který disponuje pravomocí přijímat nezbytná opatření v oblasti migrace a ochrany státních hranic. Gestorem činnosti Koordinačního orgánu je resort vnitra. Koordinační orgán zasedá na úrovni členů vlády nebo náměstků ministrů.

Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci (ANACEN) představuje stálé analytické pracoviště mezirezortního charakteru řízené Ministerstvem vnitra, které se v rámci své činnosti zaměřuje na sledování a analýzu migrace jako komplexního jevu. Analytické centrum funguje na expertní úrovni, jeho působení řídí Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic a migraci. Na činnosti Analytického centra se podílejí všechny klíčové orgány zapojené do systému řízení ochrany státních hranic a regulace migrace, kterým úzká spolupráce a výměna informací na půdě této platformy poskytují možnost operativní a rychlé reakce na vzniklé problémy.³

³ Členy Analytického centra jsou delegovaní zástupci ministerstev vnitra, zahraničních věcí, práce a sociálních věcí, průmyslu a obchodu, školství, mládeže a tělovýchovy, financí (Generálního ředitelství cel), Policie České republiky a zpravodajských a bezpečnostních služeb.

Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra (SUZ MV) je provozovatelem přijímacích, pobytových a integračních azylových středisek. V těchto zařízeních SUZ poskytuje zejména ubytovací, stravovací, psychologické, sociální, vzdělávací a poradenské služby a zajišťuje také volnočasové aktivity. Většina z těchto aktivit probíhá i v zařízeních pro zajištění cizinců, která SUZ rovněž provozuje. Dále je SUZ zřizovatelem a provozovatelem 10 krajských Center na podporu integrace cizinců, která jsou středisky integračních aktivit v regionu.

Ředitelství služby cizinecké policie (ŘSCP) je vysoce specializovanou složkou Policie České republiky (PČR), která v oblasti cizinecké problematiky zastřešuje plnění úkolů souvisejících s odhalováním nelegální migrace, uplatňováním represivních opatření vůči cizincům zdržujícím se na území České republiky v rozporu se zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky.

V přímé podřízenosti ŘSCP je zařazeno pět inspektorátů cizinecké policie (ICP) na mezinárodních letištích (ML),⁴ které zajišťují ochranu vnějších hranic na všech mezinárodních letištích České republiky, dále pak Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová, Zařízení pro zajištění cizinců Vyšší Lhoty, Zařízení pro zajištění cizinců Bálková a Přijímací středisko cizinců Zastávka u Brna. Na území jednotlivých krajů plní úlohy v oblasti migrace cizinců odbory cizinecké policie, které jsou zařazeny do organizační struktury Krajských ředitelství policie ČR (KŘP).

Útvarem Policie ČR s celorepublikovou působností, který rovněž plní úkoly v oblasti nelegální migrace, především pak v oblasti boje proti převaděčství, je **Národní centrála proti organizovanému zločinu** (NCOZ) služby kriminální policie a vyšetřování, jejíž Sekce zločineckých struktur, odbor obchodu s lidmi a nelegální migrace sleduje, rozpracovává a zabývá se bojem proti zločineckým seskupením, která páchají závažnou organizovanou trestnou činnost v oblasti nelegální migrace, obchodu s lidmi, nedovoleného nakládání s lidskými orgány a tkáněmi a nucených prací nebo jiných forem vykořisťování.

⁴ Jedná se o: ICP na ML Václava Havla Praha, ICP na ML Mošnov, ICP na ML Brno Tuřany, ICP na ML Karlovy Vary, ICP na ML Pardubice.

Ministerstvo zahraničních věcí (MZV) je ústředním správním orgánem České republiky, které vytváří koncepci zahraniční politiky a koordinuje zahraniční rozvojovou spolupráci a humanitární pomoc poskytovanou do zahraničí. Vykonává státní správu ve věcech povolení pobytu cizinců na území České republiky požívajících výsad a imunit podle mezinárodního práva. Prostřednictvím zastupitelských úřadů vykonává státní správu ve věcech udělování víz v rozsahu stanoveném zákonem o pobytu cizinců. V samostatné gesci pak vykonává státní správu ve věcech vydávání krátkodobých víz podle vízového kodexu EU.

Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) je zodpovědné za politiku v oblasti zaměstnávání cizinců, mj. vymezuje okruh subjektů působících v roli zaměstnavatele a ve vztahu k cizím státním příslušníkům stanovuje kritéria vstupu jednotlivých kategorií cizinců na trh práce. Na základě situace na trhu práce stanovuje podmínky pro povolení zaměstnání a zodpovídá za právní úpravu zaměstnávání cizinců ve vztahu k odpovídajícím právním předpisům Evropské unie a uzavřeným mezivládním dohodám. MPSV rovněž vede centrální evidenci volných pracovních míst obsaditelných držiteli zaměstnanecké nebo modré karty.

Kromě vnitrostátních právních předpisů je oblast pracovní migrace upravena i bilaterálními mezinárodními smlouvami upravujícími oblast sociálního zabezpečení a zaměstnávání a také multilaterálními úmluvami v oblasti lidských práv, postavení uprchlíků a sociálních práv, jimiž je ČR vázána. Oblastí nelegálního zaměstnávání cizinců se zabývá mj. Mezirezortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců v České republice, jehož gestorem je MPSV.

Dalšími institucemi, které mají vymezené kompetence v oblasti azylu a migrace, jsou: Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO), Ministerstvo spravedlnosti (MSP), Ministerstvo zdravotnictví (MZ), Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), Ministerstvo financí (MF; Generální ředitelství cel), Ministerstvo kultury (MK) a Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR).

1.2 Azylová a migrační legislativa

Oblast azylu a migrace upravují zejména následující právní předpisy:

- ▶ Zákon č. 326/1999 Sb., **o pobytu cizinců na území České republiky** a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o pobytu cizinců)

Tento zákon upravuje podmínky vstupu cizinců na území ČR a vycestování cizinců z území, stanovuje podmínky pobytu cizinců na území a vymezuje působnost PČR, Ministerstva vnitra a Ministerstva zahraničních věcí v této oblasti státní správy.

- ▶ Zákon č. 325/1999 Sb., **o azylu**, ve znění pozdějších předpisů

Zákon upravuje podmínky vstupu a pobytu cizinců, kteří požádají ČR o mezinárodní ochranu na území ČR, pobyt azylantů nebo osob požívajících doplňkové ochrany na území, řízení o udělení mezinárodní ochrany formou azylu nebo doplňkové ochrany a řízení o odnětí azylu nebo doplňkové ochrany, práva a povinnosti žadatele o udělení mezinárodní ochrany, azylanta a osoby požívající doplňkové ochrany na území, působnost Ministerstva vnitra, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Policie České republiky v této oblasti státní správy, Státní integrační program a azylová zařízení.

- ▶ Zákon č. 191/2016 Sb., **o ochraně státních hranic České republiky** a o změně některých souvisejících zákonů

Tento zákon nabyl účinnosti dne 1. srpna 2016. V návaznosti na nařízení Evropské komise a Rady (ES) 2016/399 ze dne 9. března 2016, kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex), v platném znění, zákon upravuje ochranu státních hranic proti jejich nedovolenému překračování. Stanovuje podmínky pro zřízení hraničního přechodu na mezinárodním letišti, povin-

nosti kapitánů letadel a provozovatelů letišť, jakož i pravidla pro dočasné znovuzavedení ochrany vnitřních hranic a přestupky a správní delikty související s ochranou hranic.

- ▶ Zákon č. 221/2003 Sb., **o dočasné ochraně cizinců**, ve znění pozdějších předpisů

Tento zákon upravuje podmínky vstupu a pobytu cizinců na území ČR za účelem poskytnutí dočasné ochrany a jejich vycestování z území, řízení o udělení a odnětí oprávnění k pobytu za účelem poskytnutí dočasné ochrany na území ČR a právní status cizinců, kteří žádají o udělení oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany a cizince, kterému bylo uděleno oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany.

Podle zákona č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců se postupuje pouze v případě, že dočasná ochrana byla vyhlášena rozhodnutím Rady Evropské unie. Jedná se o nástroj k využití v případě migrační vlny velkého rozsahu.

- ▶ Zákon č. 435/2004 Sb., **o zaměstnanosti**,⁵ ve znění pozdějších předpisů

Tento zákon upravuje podmínky zaměstnávání cizinců na území ČR.

- ▶ Zákon č. 186/2013 Sb., **o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů**

Tento zákon upravuje nabývání, pozbývání, prokazování a zjišťování státního občanství ČR, vydávání osvědčení o státním občanství ČR, vedení evidence fyzických osob, které nabyly nebo pozbyly státní občanství ČR, řízení ve věci státního občanství a přestupky na úseku státního občanství.

⁵ S ohledem na imigraci.

- ▶ V lednu 2023 se konaly prezidentské volby, v nichž zvítězil Petr Pavel.
- ▶ V červenci 2023 nabyla účinnosti novela zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- ▶ Proběhla také novelizace zákona o zaměstnanosti.
- ▶ V roce 2023 byly novelizovány zákony Lex Ukrajina. Nejdůležitější změny se týkaly **poskytování ubytování osobám s udělenou dočasnou ochranou**.
- ▶ **Poskytování dočasné ochrany bylo opět prodlouženo o rok, do 31. března 2025.** Dále byly provedeny změny týkající se poskytování ubytování, které nabydou účinnosti v září 2024.

2.1 Politický vývoj

Rok 2023 byl nadále ovlivněn **ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny, vyvolaným invazí vojsk Ruské federace**. Česká republika hostila nejvíce ukrajinských uprchlíků v přepočtu na obyvatele v EU.

V lednu 2023 se konaly prezidentské volby. Čtvrtým prezidentem samostatné České republiky se stal Petr Pavel, který se ziskem 58,32 % hlasů porazil ve druhém kole Andreje Babiše. Volební účast byla 70,72 %. Nový prezident se úřadu ujal v březnu.

2.2 Legislativní vývoj

Legislativní aktivity byly v roce 2023 zaměřeny na novely níže uvedených zákonů.

▶ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky

Novela zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o pobytu cizinců) nabyla účinnosti dne 1. července 2023. Hlavní změnou v zákoně o pobytu cizinců byla transpozice nové směrnice EU o **modrých kartách**.⁶

Změny se dotýkají například **rychlejších postupů, pružnějších kritérií pro přijímání a v neposlední řadě také rozsáhlejších práv držitelů modré karty**, včetně snadnější mobility uvnitř EU. Nově se modrá karta vydává s dobou platnosti až na 3 roky.

Novela zákona o pobytu cizinců přinesla rovněž změny v okruhu osob, které mohou žádat o **dlouhodobý pobyt za účelem společného soužití rodiny**. Žádost již nemůže podat zletilý cizinec, i když by byl nezaopatřený.

Změny v zákoně o pobytu cizinců rovněž reagovaly na doporučení z tzv. **schengenských evaluací**, kterými Česká republika prošla v roce 2019. Dále **jsou rozpracována podrobněji ustanovení týkající se řízení o osobách bez státní příslušnosti**.

Druhá novela zákona o pobytu cizinců, která nabyla účinnosti dne 20. září 2023, **zrušila monopol komerčního pojištění cizinců s dlouhodobým pobytem pro Pojišťovnu VZP**. Mění se také výše pojistného plnění, a to ze 60 000 EUR na 400 000 EUR.

Dále došlo ke **zpřísnění trestního postihu převaděčství** (zákon č. 40/2009 Sb.) a byla povolena **účast občanů třetích zemí s povolením k dlouhodobému pobytu v systému veřejného zdravotního pojištění až do jejich zletilosti** (úprava zákonů č. 592/1992 Sb. a č. 48/1997 Sb.).

⁶ Směrnice 2021/1883 o podmínkách pro vstup a pobyt státních příslušníků ze třetích zemí za účelem výkonu zaměstnání vyžadujícího vysokou kvalifikaci.

▶ Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu

Rozsáhlá novela zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o azylu) začala platit 1. července 2023. Novelizace spočívala především ve **zpřesnění stávající úpravy** za účelem minimalizace zjištěných praktických problémů a zpřesnění a doplnění již transponovaných směrnic unijního azylového práva. Dále bylo zefektivněno řízení o mezinárodní ochraně a změny se dotkly také přijímacích podmínek žadatelů o udělení mezinárodní ochrany.

▶ Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti⁷

Kromě výše zmíněné novely⁸ zákona o zaměstnanosti, kterou se měnil zákon o pobytu cizinců a zákon o azylu (transpozice azylové směrnice a směrnice o modrých kartách), byl přijat zákon č. 408/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, a související právní předpisy, který má dopad na zahraniční zaměstnanost. Přijatými změnami, které budou účinné od roku 2024, došlo k:

- ▶ úpravě definice nelegální práce;
- ▶ rozšíření důvodů pro nezařazení místa do evidence volných míst obsaditelných držiteli zaměstnaneckých a modrých karet;
- ▶ rozšíření důvodů pro nevydání povolení k zaměstnání;
- ▶ úpravě evidence volných pracovních míst (max. lhůta v evidenci – 6 měsíců);
- ▶ rozšíření povinně hlášených údajů o volném pracovním místě, včetně kódu podle skupin klasifikace zaměstnání (CZ-ISCO) zveřejněné Českým statistickým úřadem;

⁷ S ohledem na imigraci.

⁸ Novela zákona o zaměstnanosti provedená zákonem č. 173/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a další související zákony (transpozice azylové směrnice a směrnice o modrých kartách).

- ▶ úpravě v oblasti testu trhu práce volných míst obsaditelných držiteli zaměstnanecké karty (sjednocení s právní úpravou modrých karet) s cílem větší efektivity v obsazování volných pracovních míst cizinci;
- ▶ rozšíření okruhu cizinců s tzv. volným přístupem na trh práce s cílem zrychlit přístup zahraničních pracovníků na trh práce (efektivnější a jednodušší pracovní migrace);
- ▶ změně ve způsobu plnění informační povinnosti zaměstnavatelů zaměstnávajících cizince a občany EU ve smyslu plné digitalizace;
- ▶ úpravě informační povinnosti vysílajícího zaměstnavatele v rámci nadnárodního poskytování služeb.

Dále byla schválena vyhláška č. 205/2023 Sb., o seznamu zaměstnání, u nichž se vysoká kvalifikace dokládá vyšší odbornou dovedností, a minimální době požadované odborné praxe k doložení odborné dovednosti. V případě zájmu zaměstnavatele může být v některých odvětvích, pro účely žádosti a následné vydání modré karty, vysoká kvalifikace prokázána vyššími odbornými dovednostmi.⁹ Pro dosažení vyšší odborné dovednosti se požaduje odborná praxe v délce alespoň 3 let získaná v období 7 let bezprostředně předcházejících podání žádosti o modrou kartu.

ZMĚNY TRESTNÍHO ZÁKONÍKU TÝKAJÍCÍ SE TRESTNĚPRÁVNÍHO STÍHÁNÍ NELEGÁLNÍ MIGRACE

Dne 1. července 2023 nabyl účinnosti zákon č. 173/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Tento zákon obsahuje dvě změny trestního zákoníku v oblasti trestněprávního postihu nelegální migrace (připravené Ministerstvem spravedlnosti ve spolupráci s Ministerstvem vnitra).

⁹ Konkrétně se jedná o zaměstnání spadající pod následující kategorie: řídicí pracovníci v oblasti služeb informačních a komunikačních technologií (CZ-ISCO 133); specialisté v oblasti informačních a komunikačních technologií (CZ-ISCO 25).

První změna se týká vymezení trestu pro pachatele, jenž se zdržuje na území ČR, ačkoli mu byl uložen trest vyhoštění nebo bylo rozhodnuto o jeho správním vyhoštění.

Druhá změna se týká trestných činů souvisejících s nelegální migrací na území ČR.¹⁰ Nyní bude možné postihovat případy, kdy byla nelegální migrace sice organizována na území ČR, ale k samotné nelegální migraci docházelo v jiném státě EU (přes hranice jiných evropských států), popř. případy, kdy pachatel na území ČR napomáhal k neoprávněnému pobytu na území jiného členského státu EU. Dále byl zpřísněn postih za organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice, kdy vystavení nelidskému nebo ponižujícímu zacházení většího počtu osob je nově okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby.

LEGISLATIVNÍ ČINNOST SOUVISEJÍCÍ S PŘÍLIVEM OSOB V DŮSLEDKU RUSKÉ INVAZE NA UKRAJINU

V souvislosti s příchodem velkého počtu osob z Ukrajiny je stěžejní právní úpravou soubor zákonů tzv. Lex Ukrajina. Jedná se o:

- ▶ **zákon č. 65/2022 Sb.**, o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace, ve znění pozdějších předpisů – upravuje rozsah a podmínky poskytované dočasné ochrany;
- ▶ **zákon č. 66/2022 Sb.**, o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace – upravuje podmínky zaměstnávání cizinců s dočasnou ochranou a poskytování humanitárních dávek;
- ▶ **zákon č. 67/2022 Sb.**, o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace – upravuje všechny oblasti vzdělávání, tedy předškolní, základní, střední, vyšší odborné i jiné vzdělávání i pro studium na vysokých školách.

¹⁰ Jde o trestné činy násilné překročení státní hranice podle § 339 trestního zákoníku, organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice podle § 340 trestního zákoníku a napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky podle § 341 trestního zákoníku.

V roce 2023 proběhla novelizace těchto zákonů. Od dubna 2023 je účinná novela zákona č. 65/2022 Sb., ve znění pozdějších předpisů (tzn. Lex Ukrajina V), která zavedla **změny týkající se poskytování ubytování osobám s udělenou dočasnou ochranou**.

S účinností od října 2023 novelou zákona č. 65/2022 Sb., ve znění pozdějších předpisů byl zaveden tzv. **registr ukrajinských vozidel**. Hlavním cílem této úpravy bylo reagovat na množící se problémy při dohledání vozů a řidičů – účastníků dopravních nehod.

Poskytování dočasné ochrany bylo opět prodlouženo o rok, do 31. března 2025. Dále byly provedeny změny týkající se poskytování ubytování, které nabudou účinnosti v září 2024.

2.3 Debaty v médiích

Podobně jako v roce 2022 byl zájem českých médií o téma migrace v roce 2023 do značné míry ovlivněn ruskou vojenskou agresí na Ukrajině, jež způsobila největší nucenou migraci v Evropě od konce druhé světové války. Jen v zemích Evropské unie, Evropského hospodářského prostoru a Evropského sdružení volného obchodu pobývalo na konci roku 2023 více než čtyři miliony osob s dočasnou ochranou.

Na začátku roku bylo téma migrace tematizováno především v kontextu probíhající prezidentské volby, přičemž explicitně otázku migrace využívalo několik kandidátů.

V souvislosti se zákonnou úpravou označovanou jako Lex Ukrajina média referovala o zvláštním ocenění v rámci ankety Zákon roku, jež organizuje advokátní kancelář Deloitte Legal ve spolupráci s partnery z podnikatelské a právní obce. Lex Ukrajina byl oceněn za přínos pro legislativní prostředí. Vyzdvihnuta byla snaha o maximální jednoduchost a minimum administrativních překážek, což umožnilo České republice zvláště na počátku ruské invaze na Ukrajinu zvládnout příchod mimořádně vysokého počtu uprchlíků. Dopad právních předpisů upravující právní status osob z Ukrajiny s dočasnou ochranou v ČR, jejich přístup ke zdravotní péči, volný vstup na trh práce, sociální zabezpečení a přístup ke vzdělávání je bezesporu zásadní a celospolečenský.

Značná mediální pozornost se pak v průběhu roku dostala také úpravám zavedenými vládní novelou zákonů Lex Ukrajina. V pořadí již pátá novela řešila v uplynulém roce změny v nastavení sociálních dávek a nouzového ubytování.

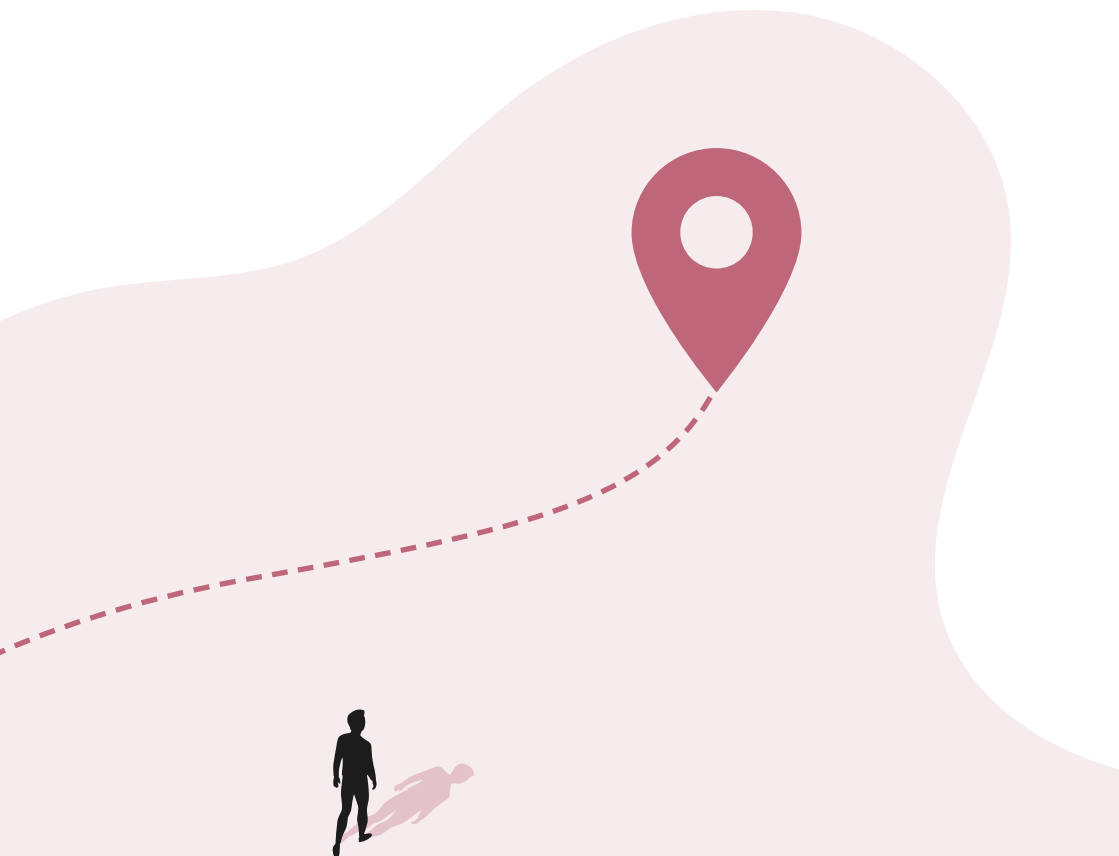
Vedle toho se v tuzemském zpravodajství informovalo o přípravách nového zákona upravujícího vstup a pobyt cizinců na našem území. Jeho účinnost je navržena na 1. ledna 2026 a počítá například s povinnou registrací občanů Evropské unie při pobytu nad 90 dní a jejich následnou evidencí v registru obyvatel. Občané Evropské unie se totiž dosud registrovat nikde nemusí, což představuje problém především pro obce, jež od nich nemohou vybírat poplatky či s jejich dětmi nepočítají ve školách. Hlavní změnou, již zákon přinese, bude digitalizace pobytové agendy. Digitalizací se zrychlí pobytové řízení, přičemž celý proces se stane jednodušší a přehlednější.

Ze zpráv na téma migrační politiky dále v průběhu roku významněji rezonovala desetidenní cesta místopředsedy vlády a ministra vnitra Víta Rakušana do Afriky, kde postupně navštívil Senegal, Ghanu a Rwandu. Tyto země představují region, jenž je pro Českou republiku a Evropskou unii klíčový z pohledu bezpečnosti a migrace. Hlavní náplní programu byly humanitární projekty Medevac a Pomoc na místě, které tvoří nástroje vnější migrační politiky, jimiž disponuje ministerstvo vnitra. Aktivita v rámci vnější dimenze migrační politiky mají především humanitární charakter vůči lidem vyhledávajícím ochranu, zároveň působí také jako akt solidarity vůči třetím zemím, jež jsou zasaženy zvýšenými migračními toky i vůči ostatním státům Evropské unie, jež přijímají nepoměrně větší část žadatelů o azyl než jiné.

Mediálně exponovanou zahraničněpolitickou událostí byla dohoda unijních zemí na obecném přístupu k Paktu o migraci a azylu, jehož kompromisní návrh podpořila velká většina zemí, včetně Česka. Návrh následně posloužil Radě EU k dalšímu jednání o konečné podobě migračních pravidel s Evropským parlamentem.

Ve standardních médiích a alternativních platformách výrazněji rezonovalo napětí v rámci romské komunity s ohledem na přístup státu a české společnosti k různým menšinám, a to především v návaznosti na smrtelné poranění nožem mladého Roma u přehrady v Brně, při němž došlo

při potyčce s Ukrajincem. V reakci na vyjadřování podpory palestinskému hnutí Hamás na mnoha místech Evropy, jehož členové se při říjnovém bezprecedentním přímém útoku na Izrael dopustili brutality proti civilistům, rezonovalo v mediálním diskursu téma nezvládnuté integrace uprchlíků a migrantů z oblasti celého širšího Blízkého východu. V závěru roku byla mediálně sledovaným tématem dohoda s Albánií, na jejímž základě Itálie plánovala na své náklady postavit a provozovat dvě centra pro pobyt migrantů. Z ostatních témat rozebíraných v průběhu roku v domácím i zahraničním kontextu se psalo například o zaměstnanosti cizinců, německých namátkových kontrolách na česko-německých hranicích nebo o migrační situaci na americko-mexické hranici.

- ▶ Na území ČR v roce 2023 dlouhodobě pobývalo (po dobu delší než 90 dnů) celkem **1 065 740 cizinců**.
- ▶ Celkem **374 642 cizinců pobývalo na území za účelem dočasné ochrany**.
- ▶ **Cizinců s trvalým či přechodným pobytem bylo evidováno celkem 691 098**. Z tohoto počtu 49,4 % cizinců na území pobývalo přechodně a 50,6 % trvale.
- ▶ Z celkového počtu cizinců pobývajících na území ČR 21,6 % tvořili občané EU. Počet cizinců z tzv. třetích zemí se v roce 2023 mírně snížil a tvořil 78,4 % (836 044).
- ▶ Nejpočetněji jsou zastoupeni občané **Ukrajiny, Slovenska, Vietnamu, Ruska a Rumunska**.
- ▶ V roce 2023 získalo státní občanství ČR **6 437 osob**.

3.1 Cizinci s povoleným pobytem na území ČR

Po vysokém nárůstu počtu cizinců na území ČR v roce 2022 byl v roce 2023 zaznamenán pokles. Ten byl zapříčiněn především tím, že ne všichni cizinci, kteří v roce 2022 získali dočasnou ochranu, se usadili v ČR.

Ke konci roku 2023 bylo **v ČR evidováno k legálnímu pobytu** (po dobu delší než 90 dní) celkem **1 065 740 cizinců**.¹¹

Na konci roku 2023 **cizinci tvořili 9,8 % populace ČR**,¹² což je o 0,8 % méně než v roce 2022.

¹¹ Údaj zahrnuje cizince s povoleným pobytem v ČR evidované v Cizineckém informačním systému. Reálné počty cizinců legálně pobývajících na území ČR se nicméně mohou lišit, neboť evidovaný počet cizinců nezahrnuje všechny občany jiných členských států EU pobývajících v ČR. Statistické přehledy zaznamenávají pouze ty občany EU, kteří požádali, resp. bylo jim vydáno osvědčení o registraci (místo dřívějšího potvrzení o přechodném pobytu). Ti, kteří jen využívají svého práva volného pohybu na území EU, statisticky podchyceni nejsou.

¹² ČR měla k 31. prosinci 2023 celkem 10 900 555 obyvatel (Zdroj: ČSÚ).

Tabulka 1:

Vývoj počtu cizinců s povoleným pobytem na území ČR (2013–2023)

rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018
počet cizinců	441 536	451 923	467 562	496 413	526 811	566 931
meziroční změna v %	0,8	2,4	3,5	6,2	6,1	7,6

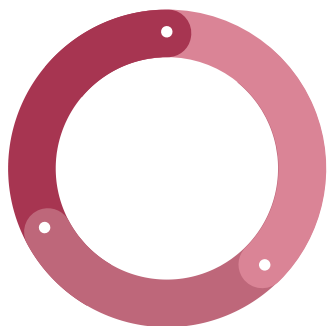
rok	2019	2020	2021	2022	2023
počet cizinců	595 881	634 790	660 849	1 116 154	1 065 740
meziroční změna v %	5,1	6,5	4,1	68,9	-4,5

Zdroj: IS CIS

Celkem **374 642 cizinců pobývalo na území za účelem dočasné ochrany**. Cizinců s trvalým či přechodným pobytem bylo evidováno celkem **691 098**. Růst počtu cizinců s dlouhodobým pobytem se oproti předchozímu roku zpomalil. Zatímco v roce 2022 jejich počet narostl o 21 765 osob, v roce 2023 to bylo o 8 484 osob.

Graf 1:

Cizinci na území ČR podle typu pobytu v roce 2023

35 % (374 642) dočasná ochrana

33 % (349 995) trvalý pobyt

32 % (341 103) přechodný pobyt

Zdroj: IS CIS

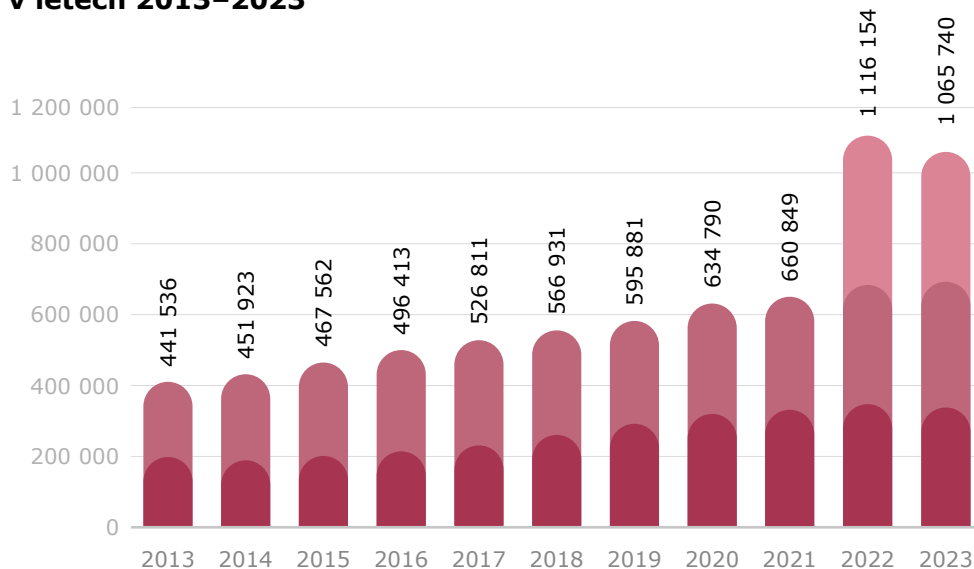
Zatímco cizinců pobývajících na základě povolení k přechodnému pobytu meziročně ubylo (-7 357), přírůstek počtu osob se týká výhradně povolení k trvalému pobytu (+15 841).

Na konci roku 2023 cizinci tvořili 9,8 % populace ČR.

Z celkového počtu cizinců pobývajících na území ČR 21,6 % tvořili občané EU. Počet cizinců z tzv. třetích zemí se v roce 2023 mírně snížil a tvořil 78,4 % (836 044).

Graf 2:

Vývoj počtu cizinců s povoleným pobytem na území ČR v letech 2013–2023

Zdroj: IS CIS

● přechodný pobyt ● trvalý pobyt ● dočasná ochrana

3.1.1 TRVALÝ A PŘECHODNÝ POBYT

Z evidovaného celkového počtu 691 098 cizinců¹³ s povoleným pobytem v ČR jich 66,8 % spadá do kategorie cizinců ze třetích zemí (461 410 osob).

Občanů EU bylo evidováno celkem 229 688, což představuje 33,2 % z celkového počtu cizinců pobývajících na trvalý či přechodný pobyt. Meziročně se jedná o nárůst o 2 355 osob. Cizinci ze států EU pobývají na území ČR z většiny přechodně (50,8 %), zatímco u kategorie občanů ze třetích zemí lehce převažuje trvalý pobyt (51,4 %).

¹³ Do tohoto počtu nejsou zahrnuti držitelé dočasné ochrany.

Tabulka 2:

Cizinci s povoleným přechodným a trvalým pobytem v ČR podle členství v EU a kategorie pobytu – srovnání 2022/2023

rok (stav k 31. 12.)		2022		2023		meziroční změna	
		počet cizinců	tj. %	počet cizinců	tj. %	absolutní počet	tj. %
cizinci s přechodným a trvalým pobytem	celkem	682 614	100,0	691 098	100,0	8 484	1,2
	z toho přechodně	348 460	51,0	341 103	49,4	-7 357	-2,1
	z toho trvale	334 154	49,0	349 995	50,6	15 841	4,7
občané EU	celkem	227 333	33,3	229 688	33,2	2 355	1,0
	z toho přechodně	120 855	53,2	116 634	50,8	-4 221	-3,5
	z toho trvale	106 478	46,8	113 054	49,2	6 576	6,2
občané třetích zemí	celkem	455 281	66,7	461 410	66,8	6 129	1,3
	z toho přechodně	227 605	50,0	224 469	48,6	-3 136	-1,4
	z toho trvale	227 676	50,0	236 941	51,4	9 265	4,1

Zdroj: IS CIS

3.1.2 STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOST CIZINCŮ

Složení cizinců dle jejich státní příslušnosti v rámci deseti nejčastěji zastoupených zdrojových zemí je téměř totožné s rokem 2022. Jedinou změnou je počet občanů Bulharska pobývajících v ČR, který již překročil počet občanů Polska v ČR.

Tabulka 3:

Cizinci s povoleným přechodným a trvalým pobytem v ČR dle kategorie pobytu a státní příslušnosti (k 31. prosinci 2023)

druh pobytu	počet	podíl v %	meziroční změna v %	z toho			
				přechodně	tj. %	trvale	tj. %
cizinci celkem	691 098	100	1,2	341 103	49,4	349 995	50,6
z toho TOP 10:							
Ukrajina	200 702	29,0	-1,6	101 633	29,8	99 069	28,3
Slovensko	119 182	17,2	1,6	53 075	15,6	66 107	18,9
Vietnam	67 735	9,8	2,2	12 058	3,5	55 677	15,9
Rusko	40 636	5,9	-5,6	16 429	4,8	24 207	6,9
Rumunsko	20 468	3,0	3,8	13 282	3,9	7 186	2,1
Bulharsko	17 907	2,6	1,3	10 292	3,0	7 615	2,2
Polsko	17 837	2,6	-0,2	6 419	1,9	11 418	3,3
Německo	12 719	1,8	-9,4	8 047	2,4	4 672	1,3
Mongolsko	12 661	1,8	5,8	6 308	1,8	6 353	1,8
Maďarsko	11 113	1,6	5,7	7 996	2,3	3 117	0,9
občané EU	229 688	33,2	1,0	116 634	50,8	113 054	49,2
občané třetích zemí	461 410	66,8	1,3	224 469	48,6	236 941	51,4

Zdroj: IS CIS

Desetitisícovou hranici v počtu osob na území ČR překročili také občané Spojených států amerických. Nejvyšší meziroční nárůst byl zaznamenán u občanů Filipín. Počet občanů Filipín pobývajících v ČR meziročně stoupl z 4 864 na 7 026. Jedná se především o nárůst přechodného pobytu za účelem zaměstnání související se zájmem o pracovní migraci do ČR realizovanou skrze navýšení kvót v rámci programů ekonomické migrace. Vyšší nárůst byl zaznamenán i u občanů Bangladéše, Nigérie a Indie.

3.1.3 CIZINCI PODLE POHLAVÍ A VĚKU

Nadále mezi cizinci převažují mírně muži, a to jak v rámci povolení k trvalému pobytu, tak v rámci pobytu přechodného. Celkem muži na konci roku 2023 tvořili 56,2 % cizinců. U trvalých pobytů byl podíl mužů 52,6 %. U přechodných pobytů měli muži ještě výraznější převahu v zastoupení, a to 59,9 %. Odlišnosti v zastoupení cizinců dle pohlaví v rámci jednotlivých kategorií pobytu lze spojovat s charakterem přechodného pobytu, který je spíše dočasný a zejména ekonomicky motivovaný.

Tabulka 4:

Cizinci s povoleným přechodným a trvalým pobytem v ČR dle pohlaví (k 31. prosinci 2023)

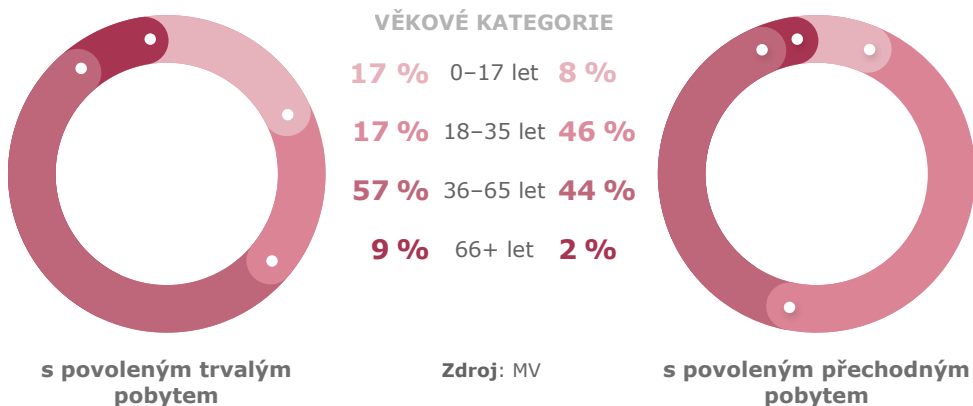
pohlaví	cizinci celkem	z toho			
		muži	tj. %	ženy	tj. %
celkem přechodný a trvalý pobyt	691 098	388 364	56,2	302 734	43,8
z toho:					
přechodně	341 103	204 201	59,9	136 902	40,1
trvale	349 995	184 163	52,6	165 832	47,4

Zdroj: IS CIS

V celkovém počtu cizinců pobývajících na přechodný a trvalý pobyt převažuje dlouhodobě věková kategorie v rozmezí 36–65 let, která v roce 2023 tvořila 50,9 %. Věkové složení se liší dle typu pobytu. V kategorii přechodného pobytu je kategorie věku 18–35 let a 36–65 let více vyrovnaná, zatímco v kategorii trvalého pobytu jasně převažuje věk 36–65 let a je zde i vyšší zastoupení nezletilých osob a osob starších 66 let (viz grafy níže).

Graf 3:

Věková struktura cizinců s povoleným pobytem v ČR (k 31. prosinci 2023)

3.2 Pobytová oprávnění dle účelu

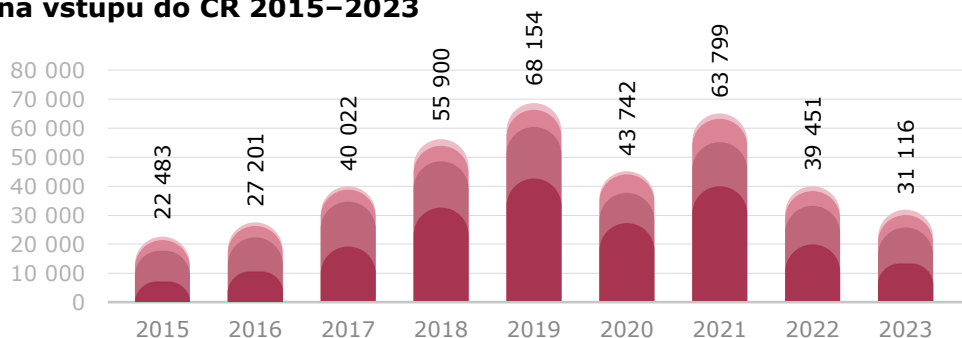
Cizinci ze třetích zemí, kteří chtějí pobývat v ČR přechodně déle než 90 dnů, mohou na ZÚ ČR požádat o vízum k pobytu nad 90 dnů (dlouhodobé vízum) nebo povolení k dlouhodobému pobytu v případě speciálních pobytových titulů vyplývajících z evropských směrnic (účely vízová politika, studium, vědecký výzkum, včetně duálních pobytových oprávnění za účelem zaměstnání – zaměstnanecká karta a modrá karta).

Rok 2023 byl poznamenán probíhajícím válečným konfliktem na Ukrajině a s tím spojeným omezením chodu zastupitelských úřadů na Ukrajině, v Rusku a Bělorusku. Přijímání žádostí o dlouhodobá pobytová oprávnění tak bylo nadále omezeno.

Počet žádostí o dlouhodobé vízum nebo dlouhodobý pobyt podaných na zastupitelských úřadech ČR v zahraničí poklesl o 21,1 % oproti roku 2022.

Graf 4:

Vývoj počtu žádostí o dlouhodobá pobytová oprávnění na vstupu do ČR 2015–2023

Zdroj: MV

● ekonomické aktivity ● vzdělávací aktivity ● rodinný ● jiný

Tabulka 5:

Žádosti o dlouhodobá pobytová oprávnění dle účelu v roce 2023

účel	počet žádostí o pobytová oprávnění	tj. %	% změna oproti 2022	absolutní změna oproti 2022
ekonomické aktivity	12 795	41,1	-35,5	-7 034
vzdělávací aktivity	12 537	40,3	-4,3	-563
rodinný	4 652	15,0	-18,2	-1 037
jiný	1 132	3,6	35,9	299
celkem	31 116	100,0	-21,1	-8 335

Zdroj: MV

Počet žádostí o dlouhodobé vízum nebo dlouhodobý pobyt podaných na zastupitelských úřadech ČR v zahraničí (**31 116**) opět poklesl, a to o 21,1 % oproti roku 2022.

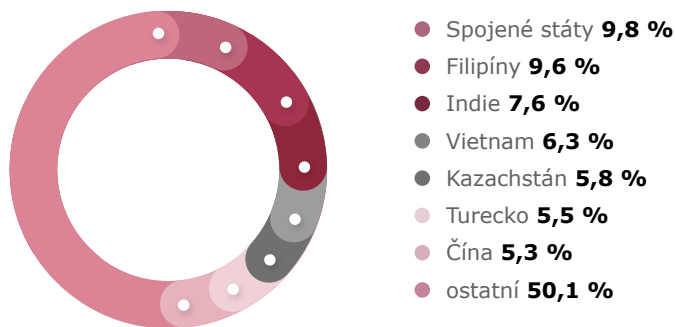
V roce 2023 bylo uděleno celkem **37 567 dlouhodobých pobytů** (dlouhodobé vízum, dlouhodobý pobyt), což představuje meziroční pokles o 10 797 (tedy 28,1 %).

Oproti roku 2023 se proměnily země, ze kterých pocházejí cizinci s nejčastěji udělovanými dlouhodobými pobytovými tituly. Dlouhodobě převládali občané Ukrajiny, v roce 2023 bylo nejvíce pobytů uděleno ob-

čanům Spojených států. Občané ostatních 121 zemí měli nižší než 5% podíl na počtu schválených žádostí.

Graf 5:

Udělené dlouhodobé pobyty podle národnosti v roce 2023

Zdroj: MV

Tabulka 6:

Udělená dlouhodobá pobytová oprávnění dle účelu v roce 2023 věku

účel	počet udělených pobytových oprávnění	tj. %	% změna oproti 2022	absolutní změna oproti 2022
ekonomické aktivity	11 924	48,3	-41,2	-8 353
vzdělávací aktivity	10 474	38,0	-10,5	-1 230
rodinný	4 098	14,9	-26,7	-1 495
jiný	1 071	3,9	-35,6	281
celkem	27 567	100,0	-28,1	-10 797

Zdroj: MV

3.2.1 EKONOMICKÁ MIGRACE

Ke dni 31. prosince 2023 bylo krajskými pobočkami Úřadu práce České republiky (ÚP ČR) **evidováno v postavení zaměstnanců celkem 823 945 zahraničních pracovníků.**

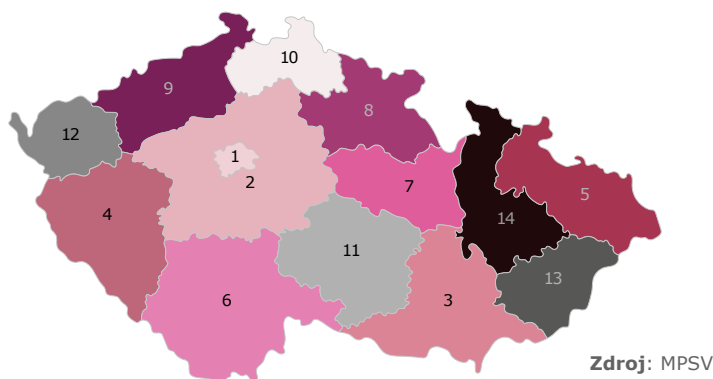
Celkem **409 775 zahraničních pracovníků** pocházelo z **členských států Evropské unie, Evropského hospodářského prostoru a Švýcarska.**

ska (dále jen EU/EHP a Švýcarska), včetně jejich rodinných příslušníků. Početně nejvíce zastoupenou skupinou jsou občané Slovenska (216 239 informačních karet), dále Polsko (49 194 informačních karet), Rumunsko (46 208 informačních karet) a Bulharsko (36 630 informačních karet). Celkem **414 170 zahraničních pracovníků tvořili občané nečlenských států EU/EHP a Švýcarska – cizinci ze třetích zemí**, nejčastěji občané Ukrajiny (216 128 informačních karet¹⁴ + 69 417 pracovních oprávnění¹⁵), Ruska (17 180 informačních karet + 3 801 pracovních oprávnění) a Vietnamu (14 649 informačních karet + 3 727 pracovních oprávnění).

Z hlediska územního členění je **nejvyšší počet zahraničních pracovníků v postavení zaměstnanců** dlouhodobě evidován v **hlavním městě Praze**, následované Středočeským, Jihomoravským a Plzeňským krajem.

Obrázek 1:

Rozložení zahraničních pracovníků v ČR podle krajů v roce 2023

Zdroj: MPSV

● Praha 249 905	● Královéhradecký kraj 29 060
● Středočeský kraj 141 753	● Ústecký kraj 26 774
● Jihomoravský kraj 95 327	● Liberecký kraj 25 061
● Plzeňský kraj 78 571	● Vysočina 20 644
● Moravskoslezský kraj 40 223	● Karlovarský kraj 19 654
● Jihočeský kraj 31 289	● Zlínský kraj 19 530
● Pardubický kraj 29 628	● Olomoucký kraj 16 526

¹⁴ Zahrnuje pracovníky z třetích zemí, kteří nepotřebují povolení k zaměstnání, zaměstnaneckou kartu, modrou kartu nebo kartu vnitropodnikově převedeného zaměstnance.

¹⁵ Zahrnuje povolení k zaměstnání, zaměstnanecké karty, modré karty, popř. karty vnitropodnikově převedených zaměstnanců.

Většinu zahraničních pracovníků v roce 2023 tvořili zahraniční pracovníci s volným přístupem na trh práce. Z celkového počtu 823 945 zahraničních pracovníků evidence vykazala 409 775 informačních karet občanů členských států EU/EHP a Švýcarska včetně jejich rodinných příslušníků a 294 774 informačních karet občanů nečlenských států EU/EHP a Švýcarska – cizinců ze třetích zemí. Mezi zahraničními pracovníky, kteří na trh práce vstupují na základě pracovního oprávnění, bylo ke konci roku 2023 z jejich celkového počtu 119 396 evidováno 108 756 držitelů zaměstnaneckých karet, 8 802 držitelů povolení k zaměstnání, 1 838 držitelů modrých karet.

**K 31. prosinci 2023
bylo evidováno
2 168 agentur práce.**

Agentur práce, tedy subjektů s povolením ke zprostředkování zaměstnání vydaným Generálním ředitelstvím Úřadu práce, **bylo k 31. prosinci 2023 evidováno celkem 2 168.**

3.2.1.1 PROGRAMY V OBLASTI EKONOMICKÉ MIGRACE

Migrační programy a projekty představují **účinný nástroj podpory migrace vybraných cílových skupin občanů třetích států, na jejichž vstupu a pobytu na území ČR má český stát zvýšený zájem.**

Cílem všech programů ekonomické migrace je zjednodušit příchod kvalifikovaných pracovníků ze zahraničí na území ČR a podpořit tak cílenou a výběrovou legální ekonomickou migraci.

Programy fungují jako nástroj výběru českých zaměstnavatelů a jejich zahraničních zaměstnanců, kterým je na základě splnění transparentních kritérií poskytováno přednostní zacházení při podávání žádostí o pobytová oprávnění na zastupitelských úřadech a další výhody (možnost migrace společně s nejbližšími rodinnými příslušníky, omezení administrativy, zrychlené vyřízení žádosti o pobyt). Programy posilují kontrolu státních orgánů nad procesem pracovní migrace, snižují rizika spojená s migrací a zvyšují preventivní ochranu zahraničních pracovníků.

Od roku 2019 jsou realizovány celkem 4 vládou schválené migrační programy:

- 1) Program vysoce kvalifikovaný zaměstnanec** je určen pro společnosti zaměstnávající vysoce kvalifikované pracovníky ze třetích zemí (tj. pro cizince vykonávající v ČR profese zařazené v klasifikaci zaměstnání CZ-ISCO do hlavních tříd 1 až 3: řídicí pracovníci, specialisté, techničtí a odborní pracovníci). Cílová skupina zahrnuje i zdravotnické pracovníky. Program **je otevřen občanům všech třetích států**, spolu s pracovními migranty se jeho účastníky mohou stát i jejich nejbližší rodinní příslušníci.

Fungování programu bylo nadále poznamenáno válkou na Ukrajině, která byla hlavní zdrojovou zemí kvalifikované pracovní síly. **U zdravotnických profesí byl zaznamenán nejvýraznější pokles od spuštění programu. Do Programu vysoce kvalifikovaný zaměstnanec bylo v roce 2023 zařazeno 472 cizinců, přičemž nejvíce v něm byli zastoupeni žadatelé z Indie, Turecka, Velké Británie, Jižní Koreje, Nepálu a Nigérie.** Nejčastěji se jednalo o specialisty v oblasti počítačových sítí, programátory, vývojáře softwaru, grafiky, stavební techniky, projektanty, konstruktéry, specialisty v oblasti marketingu, obchodní zástupce a referenty, lektory a učitele jazyků, odborné administrativní pracovníky v oblasti zdravotnictví a šéfkuchaře.

V Programu vysoce kvalifikovaný zaměstnanec bylo podáno celkem 224 žádostí o zaměstnaneckou kartu¹⁶ a vydáno bylo 217 rozhodnutí, úspěšnost činila 90,3 %. Nejčastěji žádosti podávali občané Indie (39), Nepálu (31) a Turecka (28).

- 2) Program kvalifikovaný zaměstnanec** je určený pro společnosti zaměstnávající středně až nízko kvalifikované zaměstnance. Pro tento program byly jako zdrojové země ekonomické migrace do ČR vybrány ty, které vláda shledala jako vhodné z hlediska požadavků českého trhu práce a současně z hlediska bezpečnostních a migračních rizik.

¹⁶ Účastníkům Programu jsou vydávány zaměstnanecké karty, modré karty, karty vnitropodnikově převedeného zaměstnance a jejich rodinným příslušníkům dlouhodobá víza za účelem rodinným a povolení k dlouhodobému pobytu za účelem společného soužití rodiny. Ministerstvo vnitra však v rámci pobytových statistik sleduje účast v Programu pouze u žadatelů o zaměstnanecké karty.

Program je aktuálně otevřen pro Arménii (550 osob ročně), Černou Horu a Srbsko (dohromady 1 900), Filipíny (2 300), Gruzii (600), Indii (600), Kazachstán (500), Moldavsko (1 500), Mongolsko (1 000), Severní Makedonii (400). Po dočasném pozastavení programu pro Ukrajinu v roce 2022 vláda v roce 2023 přijala rozhodnutí o jeho opětovném částečném spuštění pro ukrajinské občany od roku 2024. Program zůstává nadále pozastaven pro Bělorusko. V roce 2023 byla kapacita tohoto programu **50 350 žádostí ročně**, s ohledem na pozastavení programu Ukrajině a Bělorusku byla však reálná kapacita 9 350.

U všech ostatních zemí s výjimkou Severní Makedonie se podařilo vyčerpat většinu příslušné kvóty. U Filipín, Mongolska, Indie a Kazachstánu, **hlavních zdrojových zemí**

(kromě Ukrajiny) **se roční kvóta zcela vyčerpala**. Velký zájem byl rovněž o zaměstnance z Moldavska, kde se vyčerpalo cca 75 % kvóty. Celkem bylo do Programu kvalifikovaný zaměstnanec zařazeno ze všech zdrojových zemí kromě Ukrajiny **6 695 cizinců**.

V Programu kvalifikovaný zaměstnanec pak bylo podáno 4 653 žádostí o zaměstnaneckou kartu a vydáno 6 252 rozhodnutí, úspěšnost činila 74,3 %. Žádosti podávali hlavně občané Filipín (1 875), Moldavska (765) a Mongolska (736).¹⁷

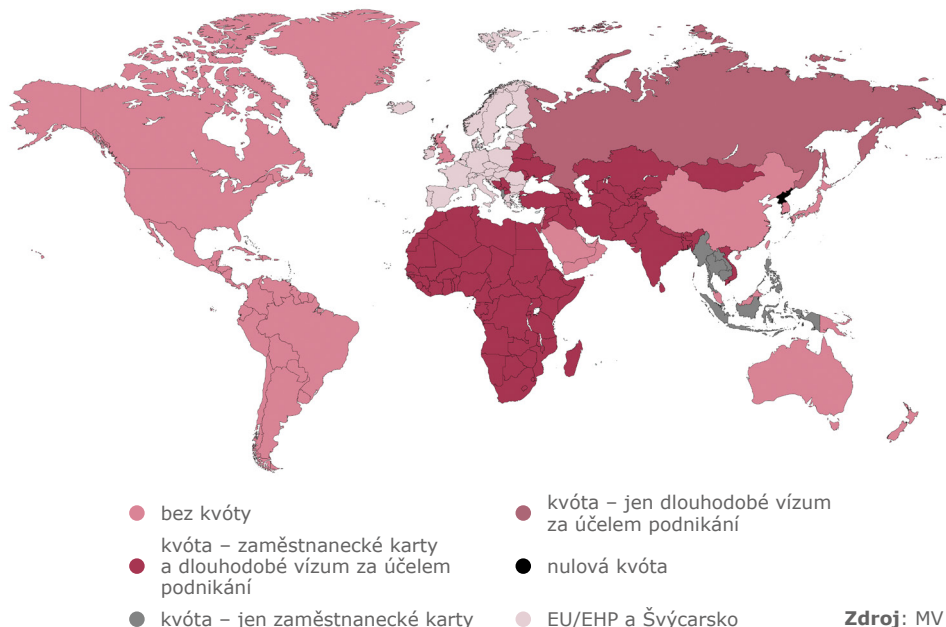

Do Programu vysoce kvalifikovaný zaměstnanec bylo v roce 2023 zařazeno 472 cizinců, nejčastěji z Indie, Turecka, Velké Británie, Jižní Koreje, Nepálu a Nigérie.

¹⁷ Nízká míra úspěšnosti žádostí (v roce 2023 byla celková míra úspěšnosti žádostí 80,4 %) a vysoký počet rozhodnutí převyšujících počet žádostí jsou způsobeny především tím, že Ministerstvo vnitra v roce 2023 dokončilo množství řízení o žádostech ukrajinských občanů z doby před ruskou vojenskou invazí na Ukrajině, a to zastavením nebo zamítnutím žádosti (v roce 2023 byla míra úspěšnosti u občanů Ukrajiny v rámci všech programů 78,3 %). Hlavním důvodem bylo, že ukrajinští žadatelé o zaměstnanecké karty získali v ČR dočasnou ochranu.

Obrázek 2:

Mapa světa zobrazující kvóty pro ekonomickou migraci do ČR v roce 2023

3) Program klíčový a vědecký personál je určen pro investory, nově založené společnosti, start-upy a nově také výzkumné organizace a technologické společnosti, jež mají zájem zaměstnat špičkové vysoce kvalifikované pracovníky ze třetích zemí. Program je otevřen občanům všech třetích států, spolu s pracovními migranty se jeho účastníky mohou stát i jejich nejbližší rodinní příslušníci.

Vypuknutí válečného konfliktu na Ukrajině mělo vliv i na tento program a klíčoví pracovníci z Ruska a Běloruska byli výrazně nahrazeni indickými a tureckými pracovníky. V roce 2023 bylo do programu zařazeno **1 300 cizinců**. Nejčastějšími profesemi uchazečů byly: IT specialisté, vývojáři softwaru, strojní inženýři ve výzkumu a vývoji, specialisté v oblasti průmyslového inženýrství, specialisté v oblasti marketingu, finanční poradci, specialisté v oblasti účetnictví a mana-

žeři. Mezi nejčastější zdrojové země tohoto programu patřily: Indie, Turecko, Japonsko, Jižní Korea, Čína, USA, Brazílie, Mexiko a Velká Británie.

V roce 2023 bylo v rámci Programu klíčový a vědecký personál podáno 459 žádostí o zaměstnaneckou kartu¹⁸ a vydáno 562¹⁹ rozhodnutí, úspěšnost činila 95 %. Nejčastěji žádosti podávali občané Indie (130), Jižní Koreje (66) a Turecka (50).

- 4) Program Mimořádné pracovní vízum pro státní příslušníky Ukrajiny pracující v zemědělství, potravinářství nebo lesnictví** byl určený výhradně pro zaměstnavatele hledající méně kvalifikované i nekvalifikované pracovníky v sektorech uvedených v názvu programu. Po dočasném pozastavení realizace programu v roce 2022 kvůli vojenskému konfliktu na Ukrajině v roce 2023 vláda schválila změnu programu na **Program Mimořádné pracovní vízum pro státní příslušníky některých států pracující v zemědělství, potravinářství nebo lesnictví**. Od roku 2024 bude program spuštěn v nové podobě, s rozšířením cílové skupiny o občany Bosny a Hercegoviny, Gruzie, Moldavska a Severní Makedonie (pro občany Ukrajiny bude otevřen pouze těm, kteří pobývají na Ukrajině a jsou podle ukrajinských předpisů oprávněni z území Ukrajiny vycestovat, tj. především ženy a muži starší než 60 let).

Kromě zmíněných programů ekonomické migrace je od roku 2014 realizován **projekt Zácvik** určený pro cizince ze třetích zemí, kteří jsou vysíláni zahraničními zaměstnavateli k českým firmám s cílem zvyšování dovedností a kvalifikace pro účely dalšího zaměstnání těchto cizinců u jejich zahraničních zaměstnavatelů. Zácvik může trvat nejvýše 6 měsíců. Celkem bylo do projektu v roce 2023 zařazeno **65 cizinců**, přičemž nejvíce v něm byli zastoupeni žadatelé z Číny,

¹⁸ Účastníkům Programu jsou vydávány zaměstnanecké karty, modré karty, karty vnitropodnikově převedeného zaměstnance, dlouhodobá víza za účelem podnikání a jejich rodinným příslušníkům dlouhodobá víza za účelem rodinným a povolení k dlouhodobému pobytu za účelem společného soužití rodiny. Ministerstvo vnitra však v rámci pobytových statistik sleduje účast v Programu pouze u žadatelů o zaměstnanecké karty.

¹⁹ Počet vydaných rozhodnutí převyšující počet nabraných žádostí je způsoben tím, že začátkem kalendářního roku jsou rozhodovány žádosti podané ještě koncem roku předchozího.

Albánie, Bosny a Hercegoviny, Vietnamu a Malajsie. V roce 2023 bylo podáno a kladně vyřízeno 22 žádostí o dlouhodobá víza, téměř všechny od občanů Albánie.

Od 1. července 2023 byl spuštěn nový vládou schválený **Program digitální nomád**. Ten je určen pro vysoce kvalifikované specialisty v oblasti informačních technologií – tzv. digitálních nomády, kteří mají zájem dlouhodobě pobývat v ČR. Program je otevřen pro občany **Austrálie, Japonska, Korejské republiky, Kanady, Nového Zélandu, Velké Británie, USA a Tchaj-wanu**. Do programu jsou zařazeni i jejich nejbližší rodinní příslušníci. Do konce roku 2023 bylo podáno 5 žádostí digitálních nomádů o dlouhodobé vízum, vyřízeny byly 3, všechny kladně.

Ve druhé polovině roku 2023 došlo k jednorázové realizaci vládou schváleného **Pilotního projektu pracovní migrace z Indonésie**. Smyslem projektu bylo využít schopností studentů indonéských polytechnických škol, kteří potřebují získat praxi v oboru, pro rozvoj českého železničního průmyslu. Projekt byl určen k zajištění příchodu 300 indonéských občanů do ČR za výkonem práce na kvalifikovaných pozicích svářečů, (elektro)mechaniků a zámečníků u konkrétního tuzemského zaměstnavatele (Škoda Group, a.s.), a to na dobu 2 let. Žádosti o zaměstnanecké karty byly nabrány a vyřízeny v podzimních měsících roku 2023.

Dále byl v prosinci 2023 spuštěn **Projekt Pilot**, jehož cílem je podpora výcviku kvalifikovaných pilotů z vybraných třetích zemí. Cizincům zařazeným do projektu je garantovaná možnost požádat o pobytové oprávnění za účelem leteckého výcviku. Projekt se vztahuje na občany **Arménie, Ázerbájdžánu, Číny, Filipín, Ghany, Gruzie, Indie, Indonésie, Kazachstánu, Keni, Malajsie, Malediv, Nigérie, Tádžikistánu, Uzbekistánu, Ukrajiny a Vietnamu** nebo na držitele cestovního pasu vydaného takovým státem. Gestorem projektu je MPO. Do konce roku 2023 bylo do projektu zařazeno celkem **12 budoucích profesionálních pilotů** z Vietnamu.

Tabulka 7:

Počet žádostí o zaměstnaneckou kartu a rozhodnutí v rámci programů ekonomické migrace v roce 2023

program	počet žádostí	počet rozhodnutí	kladná rozhodnutí	% kladných rozhodnutí
Klíčový a vědecký personál	459	562	534	95,0
Vysoce kvalifikovaný zaměstnanec	224	217	196	90,3
Kvalifikovaný zaměstnanec	4 653	6 252	4 643	74,3
z toho:				
Filipíny	1 875	2 129	1 922	90,3
Moldavsko	765	790	691	87,5
Mongolsko	736	859	776	90,3
Indie	476	587	449	76,5
Kazachstán	272	278	233	83,8
Srbsko	217	343	221	64,4
Gruzie	150	141	129	91,5
Arménie	114	77	72	93,5
Severní Makedonie	27	29	25	86,2
Černá Hora	0	4	2	50,0
Ukrajina	-	972	117	12,0
Bělorusko	-	29	0	0

Zdroj: MV

3.2.2 POVOLENÍ K DLOUHODOBÉMU POBYTU NA VSTUPU DO ČR

V roce 2023 bylo uděleno bylo **15 964** povolení k dlouhodobému pobytu.

Podobně jako v předchozích letech bylo i v roce 2023 uděleno nejvíce povolení k dlouhodobému pobytu žadatelům o **zaměstnaneckou kartu** – téměř dvě třetiny z celkového počtu udělených povolení k dlouhodobému pobytu. Nejvíce rozhodnutí o udělení zaměstnanecké karty obdrželi občané **Filipín, Číny a Mongolska**.

Modrá karta byla v roce 2023 nejčastěji udělena občanům **Indie, Turecka a Ukrajiny**.

Více než polovina povolení za účelem **vnitropodnikového převodu** byla udělena občanům **Číny**, dále státním příslušníkům **Indie a Japonska**.

Za účelem **sloučení rodiny** klesl počet udělených povolení k pobytu o více než čtvrtinu (788). Třetinu povolení k pobytu obdrželi občané **Vietnamu**, celkem 718, respektive 30,9 % a podobně jako u zaměstnanecké karty nahradili na prvním místě občany Ukrajiny. S poměrně výrazným odstupem následovali občané **Indie a Ruska**.

Dlouhodobý pobyt za účelem **studia** byl třetím nejčastějším udělovaným typem dlouhodobého pobytu. Nejčastěji byl udělován občanům **Vietnamu** (33 % podílu na všech udělených pobytových oprávněních za tímto účelem). S odstupem následovali občané **Indie** a státní příslušníci **Bangladéše**.

Povolení k dlouhodobému pobytu za účelem **výzkumu** bylo v roce 2023 nejčastěji udělováno občanům **Indie** (30,8 % z celkového počtu udělených dlouhodobých pobytů za účelem výzkumu). S výrazným odstupem následovali občané **Číny a Spojených států amerických**.

Tabulka 8:

Udělení povolení k dlouhodobému pobytu ze žádostí podaných na ZÚ ČR dle účelu pobytu v roce 2023

účel	počet udělených povolení	tj. %	% změna oproti 2022	absolutní změna oproti 2022
celkem	15 964	100,0	-36,6	-5 432
z toho dle účelu pobytu:				
zaměstnání – zaměstnanecká karta	10 398	65,1	-43,2	-7 924
sloučení rodiny	2 319	14,5	-25,4	-788
studium	2 314	14,5	5,6	122
zaměstnání – modrá karta	393	2,5	-13,1	-59
výzkum	334	2,1	-0,9	-3
vnitropodnikový převod	203	1,3	30,1	47

Zdroj: MV

S ohledem na stále probíhající válečný konflikt nebylo nejvíce dlouhodobých pobytů uděleno občanům Ukrajiny tak, jako v předchozích letech. Nejvíce povolení k dlouhodobému pobytu bylo v roce 2023 uděleno občanům **Filipín**, dále státním příslušníkům **Vietnamu** a **Indie**.

Tabulka 9:

Udělená povolení k dlouhodobému pobytu ze žádostí podaných na ZÚ ČR dle státní příslušnosti – srovnání 2022/2023

rok	2022	tj. %	2023	tj. %	změna oproti předchozímu období	
					v %	absolutní číslo
celkem	24 566	100,0	15 964	100,0	-35,0	-8 602
z toho prvních 10 (řazeno dle 2023)						
Filipíny	1 790	7,3	2 553	16,0	42,6	763
Vietnam	1 481	6,0	1 590	10,0	7,4	109
Indie	1 499	6,1	1 422	8,9	-5,1	-77
Čína	419	1,7	1 198	7,5	185,9	779
Mongolsko	951	3,9	969	6,1	1,9	18
Moldavsko	640	2,6	752	4,7	17,5	112
Turecko	663	2,7	592	3,7	-10,77	-71
Srbsko	719	2,9	583	3,7	-18,9	-136
Ukrajina	10 724	43,9	457	2,9	-95,7	-10 267
Indonésie	89	0,4	373	2,3	319,1	284

Zdroj: MV

Projekty v oblasti studentské migrace:

- ▶ **Režim student:** koncept pro usnadnění vízové procedury u vybraných studentů, tzv. Režim student

Podstatou tohoto projektu je **usnadnění vízového a pobytového procesu** cizinců z vybraných států přijatých ke studiu v akreditovaných stu-

dijních programech na vysokých školách v ČR. Prostřednictvím Režimu student je těmto studentům umožňován rychlejší přístup na zastupitel'ský úřad k podání žádosti o pobytová oprávnění.

V roce 2023 bylo do Režimu student zapojeno **38 veřejných a soukromých vysokých škol** a celkem **3 035 uchazečů**. Do Režimu student bylo zařazeno celkem **32 států**, přičemž některé zastupitelské úřady mají konzulární působnost pro více států (takto bylo pokryto celkem **89 států**).

▶ **Zrychlená procedura udělování pobytových oprávnění pro cizince** – zahraniční studenty ze třetích zemí

Projekt je zaměřený na studentskou migraci zahraničních stipendistů. Studenti jsou do projektu zařazováni na základě nominace ze strany garanta pobytu, kterým jsou hostitelské instituce.

Cílovou skupinu tvoří studenti ze třetích zemí (Moldavsko, Bosna a Hercegovina, Gruzie, Kambodža, Etiopie, Zambie, Ukrajina), kteří byli ke studiu v ČR přijati na základě bilaterálních či multilaterálních mezinárodních smluv a usnesení vlády (rozvojové země a krajané) a dále pak účastníci programu Erasmus+ Mezinárodní kreditové mobility a Fulbrightova programu.

3.3 Vízová politika

Česká republika provádí ode dne svého plného zapojení do schengenské spolupráce (tj. od 21. prosince 2007) **společnou vízovou politiku**. Tato agenda spadá do působnosti MZV, přičemž probíhá úzká spolupráce s MV. Základním dokumentem společné vízové politiky je Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1806 (tzv. vízové nařízení). Tento dokument stanovuje seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni. Základním právním nástrojem, který upravuje oblast vydávání krátkodobých

(schengenských víz), je Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 ze dne 13. července 2009 o kodexu Společenství o vízech (vízový kodex).²⁰

V dubnu 2023 byl zákonodárci EU schválen návrh na udělení bezvízového režimu pro cestování do EU občanům **Kosova**. Od 1. ledna 2024 majitelé kosovských pasů mohou cestovat do EU bez víza, a to po dobu až 90 dnů v libovolném období 180 dní. Tím je také umožněno občanům EU cestovat do Kosova bez vystavení víza.

V červnu 2023 se Evropský parlament a Rada EU dočasně dohodly na **pravidlech pro digitalizaci vízového postupu**. Pilířem návrhu je vytvoření jednotného portálu pro podání žádosti o vízum online a zrušení vydávání vízového štítku v papírové podobě (nahrazení digitálním vízem). Po schválení Radou byl konečný akt podepsán dne 22. listopadu 2023.

3.3.1 DIGITALIZACE VÍZOVÉHO PROCESU

Dne 13. listopadu 2023 byl dokončen legislativní proces a přijato Nařízení (EU) 2023/2667 k digitalizaci vízového procesu. Na základě tohoto nařízení se v budoucnu vytvoří jednotný portál pro podání žádostí o jednotné schengenské vízum online a papírový vízový štítek bude nahrazen digitálním vízem. Využitím jednotného EU aplikačního portálu má dojít ke snížení administrativních překážek a nákladů, jako je např. archivace žádostí, převoz vízových štítků atd. Zároveň bude celý proces rychlejší a bezpečnější, očekává se snížení rizika visa shoppingu. Osobní přítomnost žadatele bude nutná pouze u prvožadatelů, žadatelů majících nový cestovní doklad nebo z důvodu odběru biometrických údajů. Digitální proces tak EU učiní více atraktivní pro občany s vízovou povinností.

²⁰ Usnesení vlády ČR ze dne 4. října 2023 č. 745 o dočasném znovuzavedení ochrany vnitřních hranic České republiky a o navýšení objemu prostředků na služební příjmy a změně systemizace Policie České republiky pro rok 2023.

3.4 Schengenská spolupráce

V červnu 2023 bylo dosaženo shody mezi členskými státy na podobě mandátu Rady EU k nařízením upravujícím shromažďování a výměnu předběžných informací o cestujících (API údaje), tedy informací o totožnosti cestujících obsažených v cestovních dokladech v kombinaci s informacemi o letu shromážděnými při odbavení.

Dne 23. září 2020 předložila Komise návrh nařízení, kterým se zavádí prověřování státních příslušníků třetích zemí na vnějších hranicích a mění nařízení (ES) č. 737/2008, (EU) 2017/226, (EU) 2019/817. Jednalo se o poslední legislativní návrh tzv. Paktu o migraci a azylu.

Screening představuje soubor pravidel a postupů pro rychlé prověřování státních příslušníků třetích zemí na vnější hranici a na území. Jedná se o ty státní příslušníky třetích zemí, kteří neprocházejí regulární hraniční kontrolou (dle Schengenského hraničního kodexu). Konkrétně se jedná o provedení registrace a sběr relevantních informací k dané osobě tak, aby bylo možno vyhodnotit, zda nepředstavuje bezpečnostní nebo zdravotní riziko nebo zda nespadá do některé ze zranitelných skupin a následně ji nasměrovat do příslušného azylového či návratového řízení.

V návaznosti na Strategii pro zajištění plně funkčního a odolného schengenského prostoru a v reakci na aktuální situaci na vnějších hranicích v kontextu instrumentalizace migrace předložila Komise dne 14. prosince 2021 návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) 2016/399, kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex). Navržené změny se dotýkají obou hlavních pilířů Schengenského hraničního kodexu, kterými jsou oblast vnějších a vnitřních hranic schengenského prostoru (Evropské unie).

Od 31. března 2024 budou bulharské a rumunské vzdušné a námořní hranice součástí schengenského prostoru.

Návrh řeší mimo jiné otázku jednotného uplatňování opatření na vnějších hranicích v případě ohrožení veřejného zdraví, reakci na instrumentizaci migrace na vnějších hranicích, režim na vnitřních hranicích či otázku dočasného znovuzavedení ochrany vnitřních hranic.

3.4.1 ZNOVUZAVEDENÍ OCHRANY VNITŘNÍCH HRANIC SE SLOVENSKEM

V souvislosti s prudkým nárůstem nelegální sekundární migrace, zvýšenou aktivitou organizovaných skupin převaděčů a zhoršením migrační a bezpečnostní situace na vnějších hranicích EU byla příslušnými orgány identifikována závažná hrozba pro veřejný pořádek a vnitřní bezpečnost ČR. Byla tedy znovu zavedena **ochrana na vnitřních hranicích na celém úseku pozemní hranice se Slovenskou republikou** v období **od 4. října 2023**.²¹ Toto znovuzavedení bylo dále vládou opakovaně **prodlužováno až do 2. února 2024**. Kontroly byly prováděny po celé délce vnitřních hranic se Slovenskem, a to flexibilním způsobem přiměřeným aktuální hrozbě v závislosti na vývoji situace a s přihlédnutím na co nejmenší omezení plynulosti přeshraničního provozu.

3.4.2 ROZŠÍŘENÍ SCHENGENSKÉHO PROSTORU

Ministři vnitra členských států se v prosinci 2023 usnesli na **rozšíření schengenského prostoru o Bulharsko a Rumunsko. Kontroly na vnitřních hranicích s Bulharskem a Rumunskem budou na vzdušné a mořské hranici zrušeny 31. března 2024**. O zrušení kontrol na vnitřních pozemních hranicích bude nutné další rozhodnutí Rady. Rozšíření Schengenu o Bulharsko a Rumunsko bylo jednou z priorit českého předsednictví v Radě EU.

²¹ Usnesení vlády ČR ze dne 4. října 2023 č. 745 o dočasném znovuzavedení ochrany vnitřních hranic České republiky a o navýšení objemu prostředků na služební příjmy a změně systemizace Policie České republiky pro rok 2023.

3.5 Integrace

Migrace do ČR může být efektivní a prospěšná cizincům i majoritní společnosti pouze tehdy, pokud je přímo provázána s integračními opatřeními. Nezbytnou nutností je aktivní integrační politika.

Primární cílovou skupinou integrace jsou legálně pobývající státní příslušníci třetích zemí. V roce 2023 bylo umožněno vzájemné potřebné doplňování v oblasti cílové skupiny u strategie zaměřené na **osoby s dočasnou ochranou**. Řady integračních nástrojů (např. poskytování informací, sociální a právní poradenství, jazykové kurzy, či pomoc v tíživé životní situaci) mohou využívat rovněž občané **Evropské unie** a dále **držitelé mezinárodní ochrany** (nad rámec pro ně připravených služeb poskytovaných v rámci Státního integračního programu). S ohledem na to, že integrace je oboustranným procesem, je cílovou skupinou integrace také majoritní společnost. Integrační politika se ve zvýšené

míře zaměřuje na integraci cizinců ve zranitelném či znevýhodněném postavení. Těmi jsou především ženy-cizinky (ekonomicky aktivní i ženy v domácnosti), cizinci-senioři a děti a mládež z řad cizinců.

V roce 2023 bylo zrealizováno 565 adaptačně-integračních kurzů pro 8 897 cizinců.

Koordinací politiky integrace cizinců je pověřeno Ministerstvo vnitra, ale jednotlivá ministerstva jsou odpovědná za její realizaci v rámci jejich gesce. Základním dokumentem

integrační politiky ČR je **Koncepce integrace cizinců na území České republiky**, schválená v roce 2016. V Koncepci je stanoveno pět základních priorit integrace cizinců, kterými jsou znalost českého jazyka, ekonomická soběstačnost, orientace cizinců ve společnosti, rozvíjení vzájemných vztahů mezi komunitami a postupné nabývání práv v závislosti na délce pobytu. MV každoročně předkládá vládě návrh usnesení k Postupu při realizaci *Koncepce integrace cizinců* (dále jen „Postup“), který obsahuje konkrétní integrační opatření, kterými příslušné resorty odpovědné za realizaci integrační politiky v průběhu následujícího roku

podpoří úspěšnou integraci cizinců v ČR. V roce 2022 vycházela integrační opatření z dokumentu *Postup při realizaci aktualizované Koncepte integrace cizinců – Ve vzájemném respektu 2023*, který byl schválen usnesením vlády č. 1051 ze dne 14. prosince 2022. Na začátku následujícího roku pak MV předkládá vládě informaci o realizaci Postupu v rámci Zprávy o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky za předchozí rok.²² Samostatnou linií je integrace osob

s udělenou mezinárodní ochranou, kterou upravuje Státní integrační program.²³

V roce 2023 bylo v rámci Konceptu integrace cizinců ze státního rozpočtu vyčleněno na podporu integrace cizinců 54 290 290 Kč.

Klíčovým nástrojem podpory integrace cizinců na regionální úrovni je **celorepubliková síť osmnácti Center na podporu integrace cizinců**, jež monitorují situaci cizinců v daném regionu a sdílejí důležité informace s dalšími aktéry. Zajišťují také cizincům rovný přístup k integračním službám a ke kvalifikované integrační podpoře

na srovnatelné úrovni ve všech krajích ČR. Nabízejí integrační služby, jako například kurzy českého jazyka, sociokulturní kurzy či sociální a právní poradenství.

Vybrané skupiny cizinců ze třetích zemí jsou povinny absolvovat **adaptačně-integrační kurz**. Cílem tohoto opatření je seznámit cizince s jejich právy a povinnostmi a posílit jejich samostatnost a nezávislost.

Dalším klíčovým nástrojem na podporu integrace na lokální úrovni jsou projekty obcí. Ty pomáhají vytvářet vhodné podmínky pro bezproblémové začlenění cizinců a bezkonfliktní soužití všech obyvatel dané obce. Obce a městské části mohou pomocí financí ze státních dotací realizovat komplexní integrační projekty, které jsou vytvořené na základě znalosti místní situace a potřeb. Projekty jsou realizované ve spolupráci s cizinci a s dalšími aktéry integrace v obci (např. Centra na podporu integra-

²² Podle § 11 zákona o státním občanství.

²³ Podle § 11 zákona o státním občanství.

ce cizinců, NNO, školy). Dalšími aktéry integrace na lokální úrovni jsou NNO, které v rámci své činnosti mimo jiné zajišťovaly například asistenci cizincům na pracovištích OAMP, či metodicky dozorovaly adaptačně-integrační kurzy.

V roce 2023 byla v rámci Konceptce integrace cizinců ze státního rozpočtu ČR vyčleněna na podporu integrace cizinců částka 54 290 290 Kč.

3.6 Občanství

V roce 2023 **bylo uděleno státní občanství²⁴ ČR celkem 4 426 cizincům** (o 595 osob více než v předchozím roce), přičemž v tomto počtu je zahrnuto i 22 cizinců, kteří na území ČR pobývali na základě mezinárodní ochrany ve formě azylu.

Tabulka 10:

Počet cizinců, kterým bylo uděleno státní občanství ČR v letech 2013–2023

rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
cizincům uděleno státní občanství ČR	2 253	4 915	2 620	3 897	5 006	3 757	2 973	2 656	4 298	3 949	4 426

Zdroj: MV

Mezi osobami, které v roce 2023 nabyly státní občanství ČR udělením, byli nejpočetněji zastoupeni státní příslušníci **Ukrajiny** – 1 257 (o 113 méně než v předchozím roce). Dále bylo státní občanství ČR udělováno nejvíce státním příslušníkům **Ruska** – 1 176 (o 378 více než v předchozím roce), **Slovenska** – 858 (o 268 více než v předchozím roce), **Běloruska** – 168 (o 47 více než v předchozím roce) a **Vietnamu** – 126 (o 37 méně než v předchozím roce).

²⁴ Podle § 11 zákona o státním občanství.

V roce 2023 Ministerstvo vnitra zároveň evidovalo nárůst celkového počtu žádostí o udělení státního občanství České republiky – celkem bylo Ministerstvu vnitra v roce 2023 doručeno 5 254 žádostí o udělení státního občanství ČR.²⁵ Nárůst souvisí jak s trvajícím válečným konfliktem na území Ukrajiny (občané Ukrajiny, Ruska a také Běloruska tvoří dohromady nejpočetnější skupinu žadatelů o udělení státního občanství ČR), tak s obecně dlouhodobě rostoucím počtem cizinců s povoleným trvalým pobytem na území ČR.

Tabulka 11:

Zvláštní způsoby udělení státního občanství v roce 2023

ustanovení zákona o státním občanství ČR	§ 28 ²⁶	§ 29 ²⁷	§ 30 ²⁸
počet osob, kterým bylo uděleno státní občanství	53	4	0

Zdroj: MV

Zároveň v roce 2023 nabylo **1 954 cizinců státní občanství České republiky na základě některého z prohlášení**, jež jsou zakotvena v zákoně o státním občanství České republiky²⁹ (o 5 osob více než v předchozím roce).

V roce 2023 získalo státní občanství ČR celkem 6 437 cizinců.

²⁵ Podle § 11 zákona o státním občanství.

²⁶ České státní občanství uděleno nezletilým dětem, jejichž otec je státním občanem ČR, matka je cizinkou bez trvalého pobytu na území, není občankou členského státu EU, Švýcarska nebo státu, který je smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru a otcovství k dítěti bylo určeno souhlasným prohlášením rodičů.

²⁷ Děti, které se narodily na území České republiky a nenabýly narozením státní občanství ani jednoho z rodičů a alespoň jeden rodič měl na území České republiky povolen pobyty na dobu delší než 90 dnů.

²⁸ Fyzická osoba starší 3 let nalezena na území České republiky, u níž se pro stupeň rozumové vyspělosti nebo pro zdravotní postižení nepodaří zjistit její totožnost, pokud do 6 měsíců ode dne nalezení nevyjde najevo, že nabylo státní občanství jiného státu.

²⁹ § 31 – § 36 zákona č. 186/2013 Sb. o státním občanství České republiky.

Mezi osobami, které v roce 2023 nabyly státní občanství ČR prohlášením podle § 31 zákona o státním občanství (bývalí čeští státní občané nebo českoslovenští státní občané a jejich potomci do druhé generace), jsou nejpočetněji zastoupeni státní příslušníci Spojených států amerických, Německa a Velké Británie.

Mezi osobami, které v roce 2023 nabyly státní občanství ČR prohlášením podle § 35 zákona o státním občanství (tzv. přistěhovalci druhé generace ve věku 18-21 let), jsou nejpočetněji zastoupeni státní příslušníci Vietnamu, Ukrajiny a Ruska.

Celkem tedy **v roce 2023 nabylo státní občanství ČR udělením či prohlášením 6 437 osob** (o 314 více než v roce 2022).

3.7 Zvyšování informovanosti cizinců

V roce 2023 byly nadále rozšiřovány aktivity odboru azylové a migrační politiky spojené s poskytováním informací cizincům. Pokračoval rozvoj **Informačního portálu pro cizince**, který nově slouží jako **hlavní online zdroj pobytových informací pro cizince**, kteří v České republice pobývají nebo do ní míří. V roce 2023 došlo na tomto portálu k aktualizaci mnohých informací (především v souvislosti s promítnutím změn, které přinesla novela zákona o pobytu cizinců) a rozvoji služeb pro klienty, kteří jej využívají.

Kromě toho došlo k rozvoji dalšího online informačního kanálu pomocí **facebookové stránky Naši Ukrajinci**, zvýšení aktivit v oblasti online kampaní a prohlubování spolupráce s neziskovými organizacemi a dalšími aktéry, kteří se zabývají poskytováním informací cizincům (především k dočasné ochraně).

**V roce 2023 Klient-
ské centrum evidovalo celkem 550 708
příchozích hovorů
a 20 563 emailových
dotazů.**

62,4 % příchozích
hovorů mířilo na ob-
jednávací linku,
její obslužnost
dosáhla 77 %.

Dalším z hlavních informačních projektů je již tradičně **Klientské centrum pro poskytování informací cizincům**, které vzniklo již v roce 2020, a od té doby funguje jako primární telefonický a e-mailový zdroj pro zodpovídání informací cizincům v České republice v českém a anglickém jazyce.

V roce 2023 nadále **tvořili specifickou kategorií cizinci s dočasnou ochranou**, kteří mohou na území ČR legálně pobývat na základě hromadného příchodu vysídlených osob z Ukrajiny. Na jeden tisíc obyvatel připadalo asi 34 držitelů dočasné ochrany z Ukrajiny, ti tak v České republice tvořili téměř tři a půl procenta populace. V přepočtu na obyvatele tak v ČR přebývalo nejvíce lidí s dočasnou ochranou v EU.

Jedná se o institut, který byl poprvé aktivován na úrovni EU v důsledku ruské invaze na Ukrajinu, kdy bylo implementováno Prováděcí rozhodnutí Rady (EU) 2022/382 stanovující, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny ve smyslu článku 5 směrnice 2001/55/ES. V ČR byla přijata nová legislativa, tzv. Lex Ukrajina. V roce 2023 proběhlo několik novel těchto zákonů, které reagovaly na aktuální vývoj v této oblasti.

V únoru 2023 koordinaci adaptace a integrace uprchlíků z Ukrajiny převzala zmocněnkyně vlády pro lidská práva, do té doby byla koordinace zajišťována Ministerstvem vnitra prostřednictvím Ústředního krizového štábu. V roce 2023 se nadále scházel **pracovní tým – Strategická skupina**,³⁰ jejímiž členy byli zástupci relevantních ministerstev, orgánů státní správy a zástupců samosprávy. V roce 2023 se řešení problematiky zaměřovalo především na adaptaci a integraci držitelů dočasné ochrany.

I v roce 2023 na území ČR fungovala **Krajská asistenční centra pro pomoc Ukrajincům (KACPU)** pro účely prvotní asistence nově příchozím, a to ve všech krajích ČR. Od dubna 2023 přešla koordinace aktivit KACPU pod Ministerstvo vnitra. KACPU nadále poskytovala asistenci osobám prchajícím před ozbrojeným konfliktem na Ukrajině s podáním žádosti

³⁰ Činnost skupiny vychází z Usnesení vlády ČR č. 309 ze dne 13. dubna 2022 ke stanovení strategických priorit vlády ČR ke zvládnutí uprchlické vlny související s invazí Ruské federace na Ukrajinu. Jednalo se o rámcový strategický dokument, jímž byly vytýčeny prioritní oblasti řešení uprchlické vlny a identifikována základní opatření, tak aby nedošlo k narušení fungujících procesů v ČR, a zároveň aby byly zajištěny základní podmínky pro adaptaci a integraci uprchlíků z Ukrajiny.

o dočasnou ochranu a zajištěním ubytování v případě, že tyto osoby nemají zajištěné ubytování vlastní.

V roce 2023 **probíhal proces prodloužení dočasné ochrany u osob**, které měly vydáno vízum s platností do 31. března 2023.

4.1 Demografická struktura osob s dočasnou ochranou na území ČR

V roce 2023 docházelo k upřesňování počtu evidovaných osob na území ČR s dočasnou ochranou v souvislosti s procesem prodloužení dočasné ochrany pro osoby, které přišly na území v roce 2022. V průběhu roku 2023 také nadále přicházeli noví uprchlíci, ačkoliv počet příchodů se snížil a stabilizoval. **Ke konci roku 2023 bylo na území ČR evidováno celkem 374 642 cizinců s dočasnou ochranou.**³¹ I přes meziroční pokles o 13,6 % byla ČR nadále zemí, kde bylo přijato nejvíce uprchlíků v přepočtu na počet obyvatel v EU.

Naprostá většina osob pobývajících na území ČR s dočasnou ochranou byli občané Ukrajiny (373 745), ti tvořili na konci roku 99,8 % všech osob s dočasnou ochranou. Jiné státní příslušnosti tvořily zanedbatelný podíl (0,2 %) a nejčastěji se jednalo o občany Ruska (354), Moldavska (135), Ázerbájdžánu (53), Běloruska (50), Vietnamu (48), Gruzie (46), Arménie (29), Uzbekistánu (23) a Spojených států amerických (13). Jedná se převážně o rodinné příslušníky občanů Ukrajiny.

Mezi cizinci s dočasnou ochranou převažují ženy s dětmi. Podíl nezletilých osob (0–17 let) tvořil přes jednu čtvrtinu (26 %). Ve srovnání s koncem roku 2022, kdy podíl nezletilých osob byl téměř 32 %,

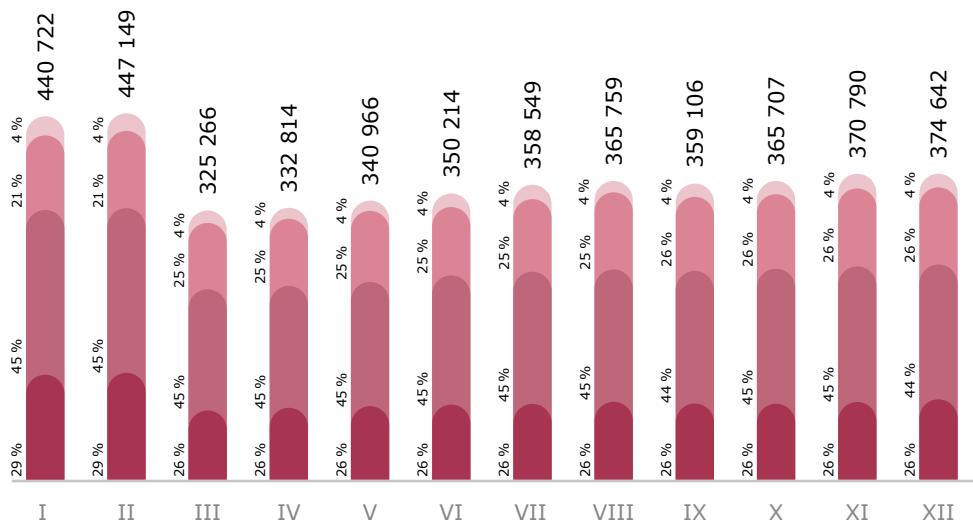
K 31. prosinci 2023 bylo na území ČR evidováno celkem 374 642 cizinců s vydanou dočasnou ochranou.

³¹ Z tohoto počtu jich 279 140 přicestovalo na území ČR v roce 2022.

došlo k výraznému poklesu. Dospělí v produktivním věku představovali ke konci roku 70 %. Většinu osob v ekonomicky aktivním věku tvoří stejně jako předchozí rok ženy (63 %), ačkoliv i zde došlo ke snížení (v roce 2022 tvořily ženy 69 %).

Graf 6:

Vývoj počtu cizinců s dočasnou ochranou v jednotlivých měsících roku 2023 dle věku a pohlaví u osob v produktivním věku

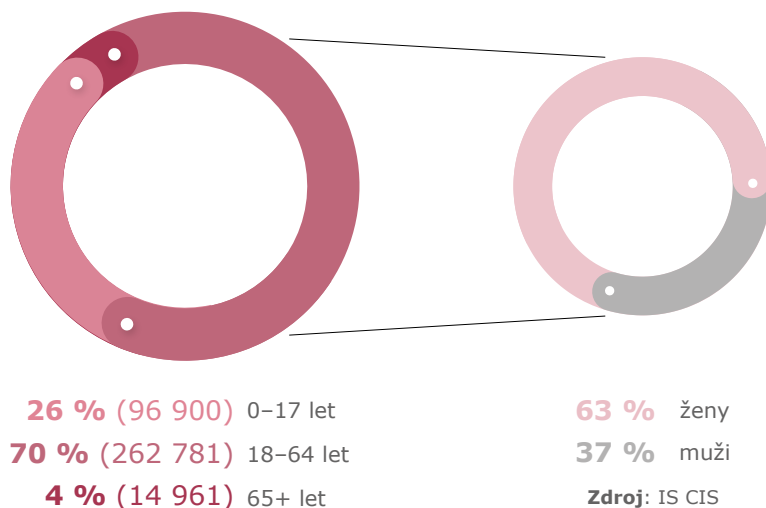
Zdroj: IS CIS

● děti 0-17 ● ženy 18-64 ● muži 18-64 ● senioři 65+

Mezi držiteli dočasné ochrany ubývá dětí, a naopak přibývá procento mužů v produktivním věku. Zastoupení věkové kategorie seniorů je prakticky neměnné a představuje 4 % z celkového počtu osob s dočasnou ochranou.

Graf 7:

Věková struktura cizinců s dočasnou ochranou k 31. prosinci 2023

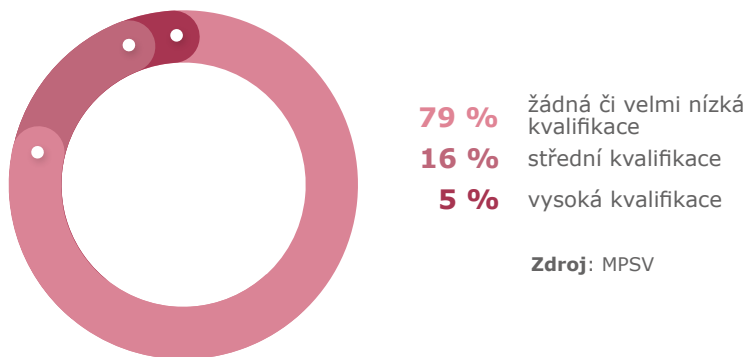
4.2 Zaměstnanost osob s dočasnou ochranou

Cizinci s dočasnou ochranou mají volný přístup na trh práce. Od vypuknutí konfliktu do konce roku 2023 získalo práci již **více než 352 tisíc** osob z Ukrajiny pod dočasnou ochranou, přičemž aktivních na českém trhu práce bylo koncem roku 2023 celkem **122 283** osob s dočasnou ochranou. Osoby s dočasnou ochranou tak tvořily mezi cizinci ze třetích zemí s volným přístupem na trh práce přes 41 %.

Většina osob s dočasnou ochranou zastávala ke konci roku 2023 pracovní pozice s žádnou či velmi nízkou potřebnou kvalifikací. Mezi nejčastěji zastávané pozice patří pomocníci ve stavebnictví, výrobě a v dopravě nebo montážní dělníci výrobků a zařízení, dále také obsluha stacionárních strojů a zařízení. Zatímco pracovní aktivita osob s dočasnou ochranou v čase kontinuálně roste, struktura zaměstnanosti z hlediska klasifikace zaměstnání zůstává téměř beze změn.

Graf 8:

Zaměstnanost osob s dočasnou ochranou podle kvalifikace

4.3 Informovanost osob s dočasnou ochranou

Hlavním zdrojem informací byl v roce 2023 i nadále **Informační portál pro cizince**, který poskytuje aktuální informace k dočasné ochraně v češtině i ukrajinštině. Probíhalo přes něj také prodloužení dočasné ochrany a následné úkony.

Stále fungovala **informační linka k dočasné ochraně** a **facebooková stránka Naši Ukrajinci**, která vznikla v polovině roku 2022. Cílem této stránky je poskytovat ověřené informace nejen držitelům dočasné ochrany a zároveň vyvracení dezinformací, které se ohledně této problematiky šíří. Důležitá byla kampaň ohledně prodloužování dočasné ochrany a také změn v rámci státního humanitárního ubytování. Během roku 2023 facebookovou stránku navštívilo více než 223 tisíc uživatelů, v únoru 2024 měla přes 23 tisíc sledujících.

Ministerstvo vnitra se také podílí na správě informací dostupných na **webové stránce Naši Ukrajinci**. Stránka slouží jako rozcestník s odkazy na praktické informace spojené s životem v ČR. Jsou zde především informace ohledně hledání práce nebo školy, zdravotního pojištění nebo o tom, co je potřeba zařídit před odchodem z České republiky.

V roce 2023 využíval odbor azylové a migrační politiky k poskytování informací o dočasné ochraně nadále virtuální asistenty (voicebot a chatbot), kteří byli v pilotní verzi spuštěni v roce 2022. V únoru 2023 byl nasazen na Informační portál pro cizince v sekci Dočasné ochrany chatbot. Voicebot funguje mimo provozní dobu Informační linky k dočasné ochraně. Oba poskytují informace v češtině a ukrajinštině a jejich reakce jsou upravovány v závislosti na aktuálním vývoji.

- ▶ Celkem bylo v roce 2023 evidováno **1 425 žádostí o mezinárodní ochranu**, o 15,9 % méně než v roce 2022.
- ▶ Hlavními zdrojovými zeměmi žadatelů o mezinárodní ochranu v roce 2023 byly Turecko (213), Uzbekistán a Vietnam (oba 136).
- ▶ Mezinárodní ochrana **formou azylu byla udělena 56 žadatelům**, nejvíce občanům Myanmaru (22), Ruska (8) a Afghánistánu (7).
- ▶ **Formou doplňkové ochrany byla mezinárodní ochrana udělena ve 268 případech.** Nejčastěji byla udělena státním příslušníkům Ukrajiny (138) a Afghánistánu (47).
- ▶ Do Státního integračního programu určeného pro osoby s udělenou mezinárodní ochranou v roce 2023 vstoupilo celkem **227 oprávněných osob**. V průběhu roku bylo uzavřeno **celkem 128 individuálních integračních plánů (IIP) pro celkem 21 osob**.

Vývoj počtu žadatelů v posledních pěti letech z deseti nejčastějších zdrojových zemí v roce 2023 ilustruje graf níže.

³² Podmínky vstupu a pobytu cizince, který požádá o udělení mezinárodní ochrany na území ČR, a pobyt azylanta a osoby požívající doplňkové ochrany na území, upravuje zákon o azylu.

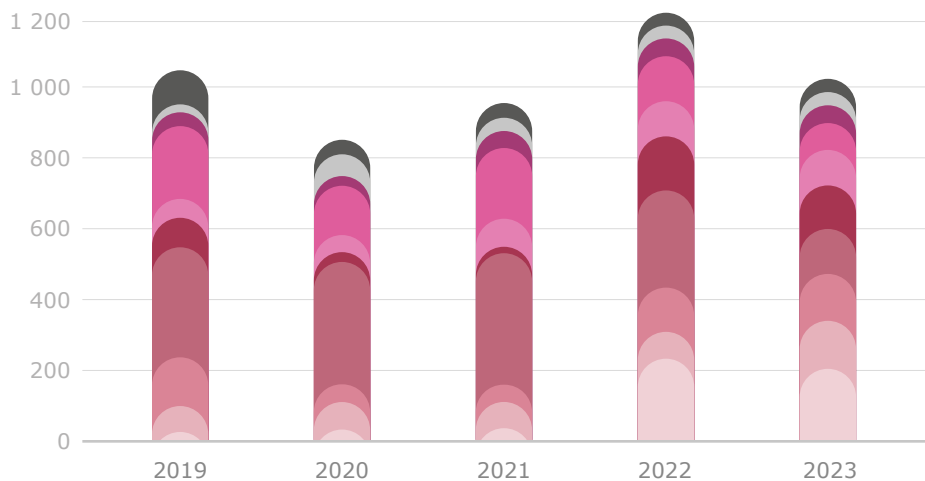
Žadatelem o udělení mezinárodní ochrany se rozumí cizinec, který požádal v ČR o mezinárodní ochranu, nebo cizinec, který podal žádost o udělení mezinárodní ochrany v jiném členském státě EU, je-li ČR příslušná k jejímu posuzování. Cizinec je v postavení žadatele po dobu řízení o udělení mezinárodní ochrany, případně po dobu soudního řízení o žalobě proti rozhodnutí MV podle zvláštního právního předpisu, má-li tato žaloba odkladný účinek.

Azylantem se rozumí cizinec, kterému byl podle výše uvedeného zákona udělen azyl, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení azylu.

Osobou požívající doplňkové ochrany se rozumí cizinec, který nespĺňuje důvody pro udělení azylu podle výše uvedeného zákona, ale byla mu udělena doplňková ochrana, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení doplňkové ochrany.

Graf 9:

Nejčastější státní příslušnosti žadatelů o mezinárodní ochranu

Zdroj: MV

● Turecko

● Uzbekistán

● Vietnam

● Ukrajina

● Ruská federace

● Moldavsko

● Gruzie

● Sýrie

● Bělorusko

● Kazachstán

5.1 Žádosti o udělení mezinárodní ochrany

Ve srovnání s většinou zemí EU+³³ do ČR směřují výrazně nižší počty žadatelů o mezinárodní ochranu. ČR se v pořadí cílových zemí žadatelů o mezinárodní ochranu nacházela v roce 2023 na 25. místě.

³³ Tzn. členské státy Evropské unie společně s Lucemburskem, Norskem a Švýcarskem.

Tabulka 12:

Počet žádostí o mezinárodní ochranu v České republice v letech 2012–2023

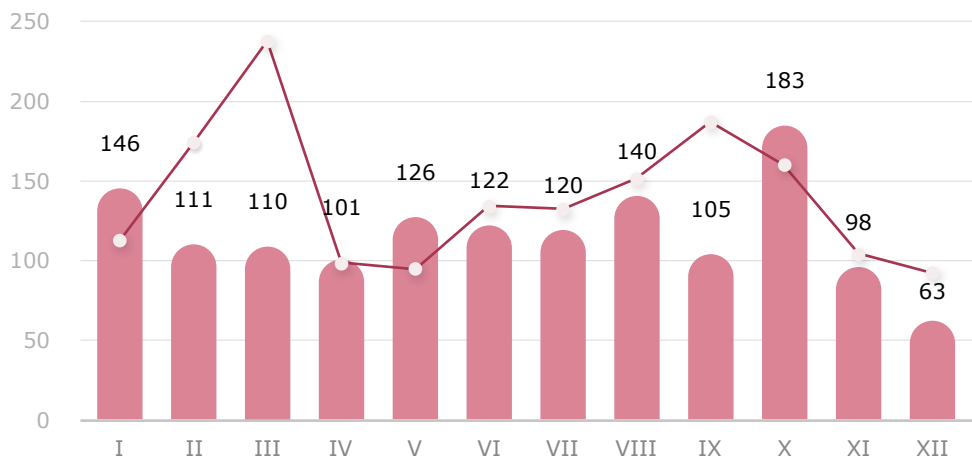
rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
počet žadatelů	753	707	1 156	1 524	1 478	1 450	1 702	1 922	1 164	1 411	1 694	1 425
meziroční změna	-0,4	-6,1	63,5	31,9	-3,1	-1,9	17,3	13,0	-39,4	21,2	20,1	-15,9

Zdroj: MV

Z celkového počtu 1 425 žádostí o mezinárodní ochranu v roce 2023 jich bylo 1 150 podáno poprvé (80,7 %) a 275³⁴ opakovaně. Nejvíce prvožádostí podalo Turecko (187), Ukrajina (109), Uzbekistán (108), Vietnam (102) a Rusko (95).

Graf 10:

Počet žádostí o mezinárodní ochranu v jednotlivých měsících – srovnání 2022/2023

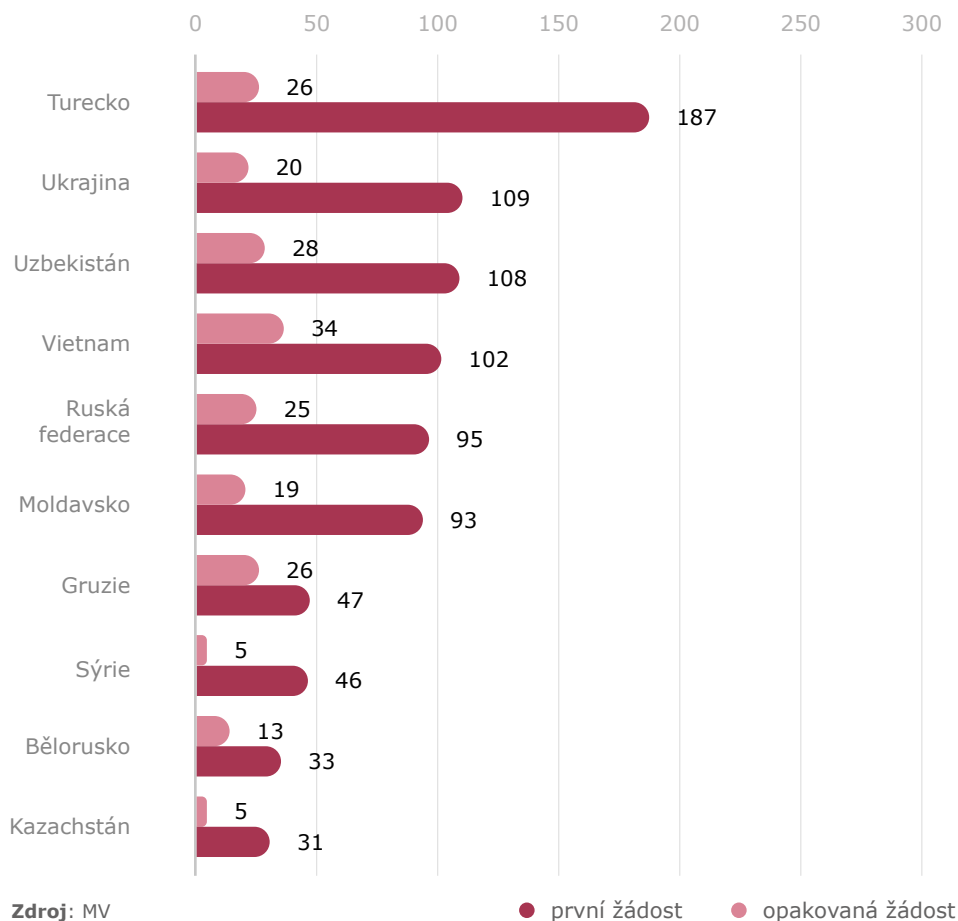
Zdroj: MV

● 2023 ● 2022

³⁴ Počet žádostí podávaných opakovaně je sledován od implementace tzv. procedurální směrnice EU do zákona o azylu (novela zákona s účinností od 21. prosince 2007). Jedná se o Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany. Cizinci mohou podávat nové žádosti ihned poté, co vstoupí v platnost rozhodnutí o neudělení mezinárodní ochrany u předchozí žádosti.

Graf 11:

Počet prvních a opakovaných žádostí o mezinárodní ochranu v roce 2023

Celkem v ČR v roce 2023 žádali o mezinárodní ochranu cizinci z 56 zemí. Žadatelé bez státní příslušnosti podali celkem 8 žádostí.

Kvůli výraznému poklesu občanů Ukrajiny mezi žadateli (-151 žádostí), kteří mohou využít dočasné ochrany, **byli nejpočetnější skupinou žadatelů o mezinárodní ochranu občané Turecka**. Většina jejich žádostí byla podána poprvé (187) a mezi žadateli bylo 53 nezletilých osob.

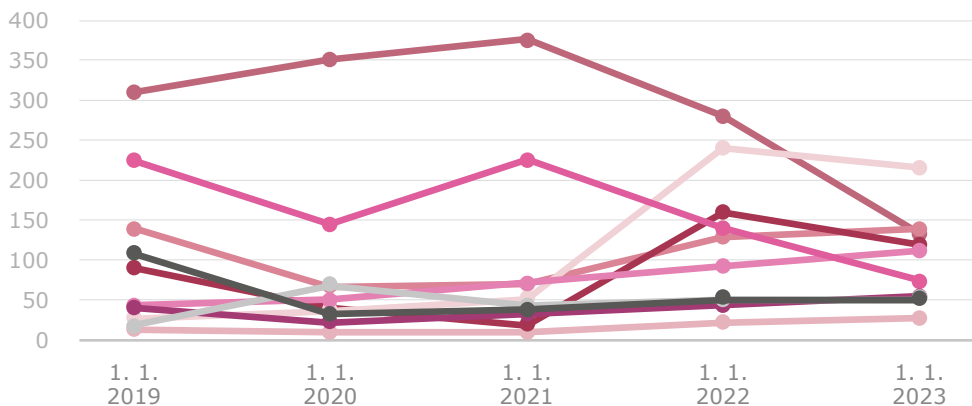
Tabulka 13:**Žadatelé o mezinárodní ochranu dle státních příslušností – srovnání 2022/2023**

státní příslušnost	2022			2023			změna oproti předchozímu období	
	počet žadatelů	tj. %	pořadí	počet žadatelů	tj. %	pořadí	tj. %	absolutní číslo
celkem	1 694	100,0	-	1 425	100,0	-	-15,9	269
z toho TOP 10 (řazeno dle 2023):								
Turecko	236	13,9	2.	213	14,9	1.	-9,7	-23
Uzbekistán	88	5,2	7.	136	9,5	2.	54,5	48
Vietnam	128	7,6	5.	136	9,5	3.	6,3	8
Ukrajina	280	16,5	1.	129	9,1	4.	-53,9	-151
Rusko	157	9,3	3.	120	8,4	5.	-23,6	-37
Moldavsko	94	5,5	6.	112	7,9	6.	19,1	18
Gruzie	138	8,1	4.	73	5,1	7.	-47,1	-65
Sýrie	50	3,0	9.	51	3,6	8.	2,0	1
Bělorusko	46	2,7	10.	46	3,2	9.	0,0	0
Kazachstán	22	1,3	18.	36	2,5	10.	63,6	14
ostatní	455	26,9	-	373	26,2	-	-18,0	-82

Zdroj: MV

Graf 12:

Žadatelé o mezinárodní ochranu dle státních příslušností – vývoj 2019-2023

Zdroj: MV

- Turecko
- Uzbekistán
- Vietnam
- Ukrajina
- Ruská federace
- Moldavsko
- Gruzie
- Sýrie
- Bělorusko
- Kazachstán

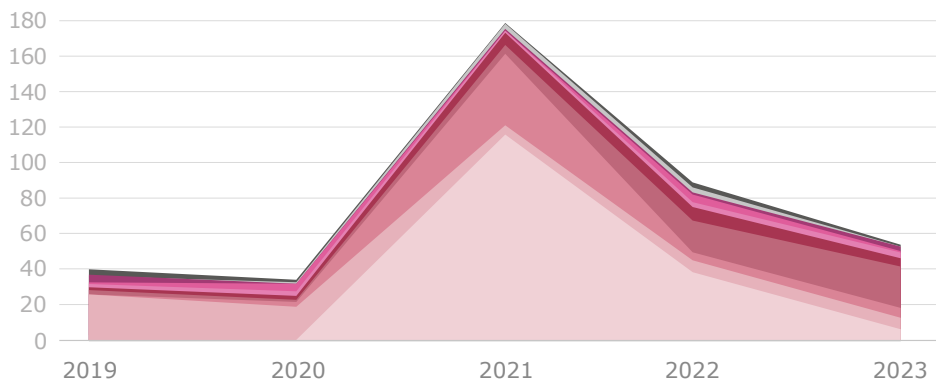
5.2 Řízení o udělení mezinárodní ochrany

V roce 2023 MV vydalo celkem 1 633 rozhodnutí v řízení o udělení mezinárodní ochrany a 424 rozhodnutí v řízení o prodloužení doplňkové ochrany. Ke konci roku 2023 bylo evidováno 612 osob v řízení (tj. osob, o jejichž žádosti dosud nebylo rozhodnuto).

Mezinárodní ochrana ve formě azylu či doplňkové ochrany byla udělena celkem 324 cizincům.

Graf 13:

Nejčastější státní příslušnosti s uděleným azylem v letech 2019–2023

Zdroj: MV

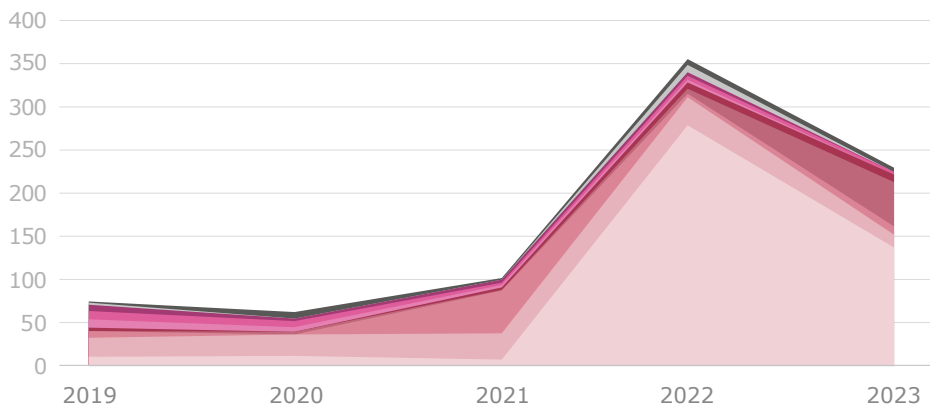
- Afghánistán
- Kazachstán
- Rusko
- Uzbekistán
- Bělorusko
- Turecko
- Myanmar
- Venezuela
- Ázerbájdžán
- Ukrajina

Mezinárodní ochrana **formou azylu byla v roce 2023 udělena 56 žadatelům**. Jednalo se především o občany Myanmaru, kteří azyl získali v 22 případech. Dále šlo o občany Ruska (8) a Afghánistánu (7).

Formou doplňkové ochrany byla v roce 2023 mezinárodní ochrana udělena ve 268 případech. Nejčastěji byla udělena státním příslušníkům **Ukrajiny (138)**, **Afghánistánu (47)**, **Sýrie (14)**, **Číny (14)** a **Běloruska (12)**.

Graf 14:

Nejčastější státní příslušnosti s udělenou doplňkovou ochranou v letech 2019–2023

Zdroj: MV

- Ukrajina
- Sýrie
- Čína
- Afghánistán
- Bělorusko
- Libye
- bez státní příslušnosti
- Jemen
- Somálsko
- Rusko

Doplňková ochrana byla prodloužena celkem v 414 případech, což je o 248 více než v předchozím roce (+149,4 %) Tento výrazný nárůst souvisí s vyšším počtem ukrajinských uprchlíků, kteří získali doplňkovou ochranu v roce 2022 v důsledku válečného konfliktu na Ukrajině.

V průběhu roku 2023 bylo v rámci řízení o udělení mezinárodní ochrany **vydáno celkem 622 negativních rozhodnutí** (tj. 65,8 %³⁵), kdy bylo rozhodnuto o neudělení mezinárodní ochrany nebo zamítnutí žádosti jako zjevně nedůvodné. Řízení bylo zastaveno v 687 případech.

Míra udělení mezinárodní ochrany v roce 2023 tvořila 34,2 % z celkového počtu meritorních rozhodnutí (všechna rozhodnutí vyjma zastavení řízení).

³⁵ Podíl negativních rozhodnutí je počítán pouze z celkového počtu tzv. meritorních rozhodnutí, tzn. počtu kladně udělených mezinárodních ochrany a počtu negativních rozhodnutí (mezinárodní ochrana neudělena a žádost zamítnuta jako zjevně nedůvodná). Počet zastavených řízení se pro tyto účely nezahrnuje.

Tabulka 14:**Udělený azyl dle státní příslušnosti v roce 2023**

státní příslušnost	azyl udělen	tj. %
Myanmar	22	39,3
Rusko	8	14,3
Afghánistán	7	12,5
Ázerbájdžán	5	8,9
Bělorusko	4	7,1
Kazachstán	3	5,4
Turecko	2	3,6
Uganda	2	3,6
Uzbekistán	1	1,8,
Ukrajina	1	1,8
Kuba	1	1,8
celkem	56	100,0

Zdroj: MV

Tabulka 15:**Udělená doplňková ochrana dle státní příslušnosti v roce 2023**

státní příslušnost	doplňková ochrana udělena	tj. %
Ukrajina	138	51,5
Afghánistán	47	17,5
Sýrie	14	5,2
Čína	14	5,2
Bělorusko	12	4,5
Kazachstán	6	2,2
Ázerbájdžán	5	1,9
Rusko	4	1,5
Irák	4	1,5
bez státní příslušnosti	4	1,5
Pákistán	4	1,5
Vietnam	4	1,5
Írán	3	1,1
Turecko	3	1,1
Arménie	3	1,1
Etiopie	1	0,4
Uganda	1	0,4
Turkmenistán	1	0,4
celkem	268	100,0

Zdroj: MV

5.3 Azylová zařízení v České republice

Provozovatelem přijímacích, pobytových a integračních azylových středisek je **Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra (SUZ)**. SUZ zajišťovala služby žadatelům o udělení mezinárodní ochrany a cizincům s udělenou mezinárodní ochranou v celkem **devíti azylových zařízeních** tří typů. **Přijímací středisko** (PŘS) slouží k prvotnímu ubytování cizinců-žadatelů o udělení mezinárodní ochrany po dobu provedení prvotních úkonů jako je registrace nebo zdravotní prohlídka. **Pobytové středisko** (PoS) slouží k ubytování žadatelů o udělení mezinárodní ochrany do doby pravomocného ukončení řízení o udělení mezinárodní ochrany. **Integrační azylové středisko** (IAS) slouží k přechodnému ubytování azylantů a osob s udělenou doplňkovou ochranou.

Kapacita přijímacích a pobytových azylových středisek v ČR je 923 lůžek.

V roce 2023 přišlo do azylových zařízení celkem **1 347** nově příchozích cizinců – žadatelů o udělení mezinárodní ochrany (včetně novorozenců narozených v průběhu pobytu matky v azylovém zařízení) nebo osob ubytovaných na výjimku. Jako žadatelé o udělení mezinárodní ochrany nejčastěji přicházeli do azylových zařízení státní příslušníci **Turecka, Uzbekistánu, Ukrajiny, Ruska a Vietnamu**.

Kapacita přijímacích a pobytových středisek byla v průměru vytížena **na 22 %**, přičemž do těchto údajů jsou započítávány pouze osoby fyzicky pobývající v těchto zařízeních. Jsou-li započteny evidenčně hlášené osoby, které odcházející pobývat mimo pobytová střediska, byla by přijímací a pobytová střediska vytížena v průměru na 51 %.

V IAS bylo v roce 2023 ubytováno 80 osob.

5.4 Integrace azylantů a osob s udělenou doplňkovou ochranou

Oblast integrace osob s udělenou mezinárodní ochranou je zajištěna **Státním integračním programem**. Legislativně SIP upravují § 68 až 70 zákona o azylu a usnesení vlády č. 36 ze dne 16. ledna 2017. Zde se kromě jeho závazných zásad stanoví i subjekt zastřešující integrační aktivity, tzv. **generální poskytovatel integračních služeb** (GPIS). **Tímto subjektem zastřešujícím integrační aktivity je od ledna 2017 Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra,**³⁶ která je mj. provozovatelem integračních azylových středisek.

Cílem programu je usnadnit proces integrace azylantů a osob požívajících doplňkové ochrany (oprávněné osoby) a jejich začlenění do společnosti v ČR. Jde především o asistenci a sociální poradenství v oblasti bydlení, vstupu na trh práce, zdraví, sociální pomoci a vzdělávání vč. systému rekvalifikací a v oblasti získávání a rozvoje znalosti českého jazyka.

Poskytovatel může jednotlivé služby zajistit prostřednictvím třetí osoby (nestátní neziskové organizace) formou subdodávky.

Individuální integrační plán je klíčovým dokumentem popisujícím integrační cíle konkrétní osoby. Poskytovatel jej připravuje v úzké spolupráci s oprávněnými osobami a pracovníky integračních azylových středisek. Jedná se o aktivity, které povedou k naplnění stanoveného integračního cíle. Na realizaci a uskutečnění aktivit se čerpá ze speciálního rozpočtu SIP a spolupráce na jeho plnění trvá max. 12 měsíců.

V roce 2023 vstoupilo do SIP celkem 227 oprávněných osob. V průběhu roku bylo uzavřeno celkem 128 individuálních integračních plánů pro 214 osob. Ze státního rozpočtu bylo na zajištění integračních služeb formou realizace IIP čerpáno celkem **15,4 mil. Kč**. Mimo realizaci IIP je v rámci SIP poskytována pomoc i osobám, které jsou umístěny ve zdravotnických zařízeních, či v registrovaných zařízeních sociálních služeb. V případě těchto klientů je v rámci SIP plně hrazen jejich pobyt

³⁶ Tuto roli jí určuje i novela výše uvedeného zákona (zákon č. 222/2017 Sb.), která nabyla účinnosti v srpnu 2017.

v příslušných zařízeních, a to po celou dobu jejich pobytu. V roce 2023 byl takto zajištěn pobyt celkem 6 osob a náklady s tím spojené čerpané z rozpočtu SIP dosáhly 1,662 mil. Kč.

Tabulka 16:

Oprávněné osoby SIP v roce 2023 dle státní příslušnosti

státní příslušnost	doplňková ochrana udělena
Ukrajina	72
Afghánistán	52
Myanmar	16
Čína	14
Bělorusko	12
Sýrie	10
Ázerbájdžán	9
Rusko	8
Kazachstán	7
Pákistán	4
Irák	4
Turecko	4
bez státní příslušnosti	3
Írán	3
Uganda	3
Moldavsko	1

státní příslušnost	doplňková ochrana udělena
Kuba	1
Vietnam	1
Turkmenistán	1
Etiopie	1
Uzbekistán	1
celkem	227

Zdroj: MV

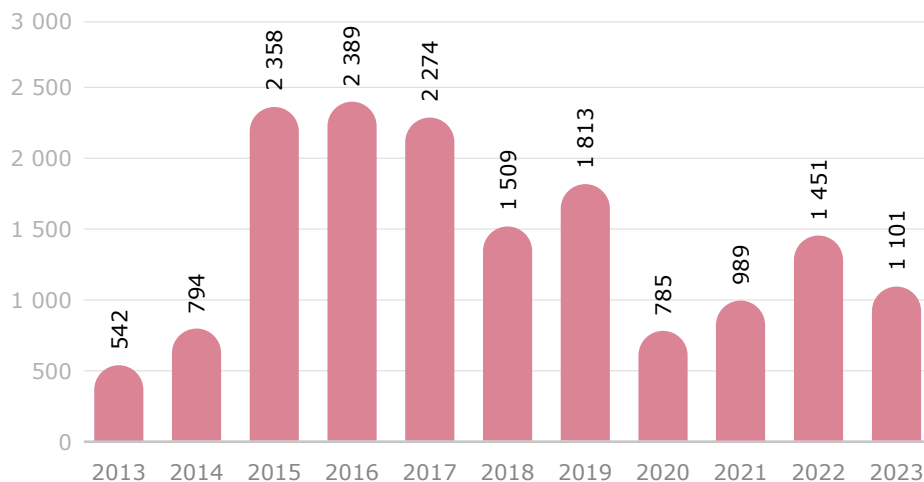
5.5 Aplikace Dublinského nařízení³⁷

Rok 2023 byl v oblasti implementace dublinského systému bez výrazných výkyvů či změn. Významně se na této situaci podílelo rozhodnutí vlády o zavedení dočasných kontrol na hranicích se Slovenskou republikou z důvodů nárůstu nelegální migrace v celé Evropě a postupném zavádění kontrol v zemích sousedících s ČR.

V roce 2023 ČR evidovala celkem **1 101 tzv. dublinských případů** (tzn. přijatých a odeslaných žádostí).

Graf 15:

Vývoj dublinských případů v období 2013–2023³⁸

Zdroj: MV

³⁷ Dublinské nařízení, Nařízení Rady (ES) č. 604/2013, stanoví kritéria, podle kterých je určen členský stát příslušný (odpovědný) k posouzení žádosti o mezinárodní ochranu. Mezi tato kritéria patří například vydané vízum či povolení k pobytu, první žádost o mezinárodní ochranu na území členského státu či rodinné vazby.

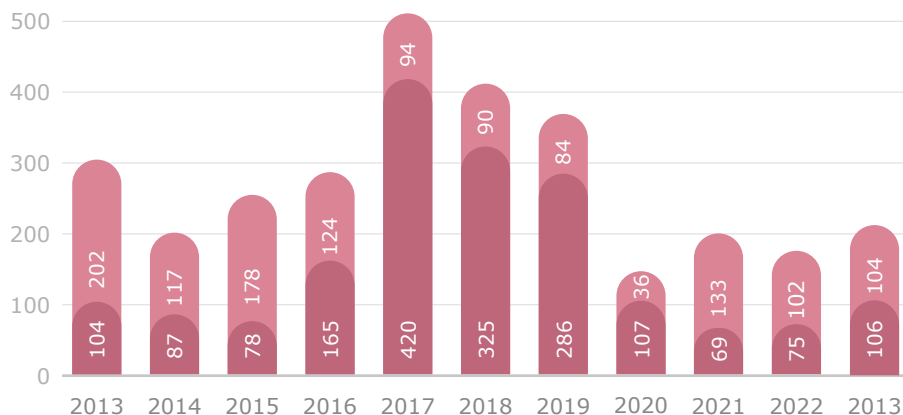
³⁸ V roce 2012 až 2015 nebyly do statistik tzv. dublinských případů započítány žádosti o informace.

Během roku 2023 **přijala ČR** z jiného členského státu celkem **661 žádostí**. Z tohoto počtu bylo evidováno 256 žádostí o přijetí zpět³⁹ a 405 žádostí o převzetí.⁴⁰ Nejčastěji ČR tyto žádosti přijala z **Německa** (329), **Francie** (96) a **Nizozemska** (51), tedy ze stejných zemí jako v předchozím roce.

V roce 2023 zaslala ČR jinému členskému státu celkem 440 žádostí o převzetí či přijetí cizince zpět. Hlavními zeměmi, kam ČR odesílala žádosti, byly **Německo** (90), **Rumunsko** (62) a **Polsko** (44). Odeslané žádosti se týkaly především žadatelů o mezinárodní ochranu a cizinců z **Uzbekistánu** (61), **Gruzie** (33) a **Sýrie** (32).

Graf 16:

Realizované transfery z a na území České republiky v období 2013–2023⁴¹

Zdroj: MV

● transfery do ČR ● transfery z ČR

³⁹ Žádost o přijetí zpět cizince odesílá členský stát, ve kterém cizinec nyní pobývá a podal si v něm žádost o mezinárodní ochranu, a je určena tomu členskému státu EU, který již žádosti dotčeného cizince o mezinárodní ochranu posuzuje či v minulosti posuzoval a je tedy příslušný k rozhodnutí žádosti o mezinárodní ochranu.

⁴⁰ Žádost o převzetí cizince odesílá členský stát, ve kterém žadatel požádal o mezinárodní ochranu, tomu členskému státu, který dříve tomuto cizinci udělil vízum či povolení k pobytu a je tedy příslušný k rozhodnutí žádosti o mezinárodní ochranu. V roce 2021 žádosti o převzetí tvořily 32 % celkového počtu přijatých žádostí, v roce 2022 to bylo 69 %.

⁴¹ V roce 2012 až 2015 nebyly do statistik tzv. dublinských případů započítány žádosti o informace.

NEZLETILÍ BEZ DOPROVODU A DALŠÍ ZRANITELNÉ SKUPINY 6

- ▶ V roce 2023 poskytla zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy zřizovaná MŠMT všestrannou péči celkem **48 nezletilým cizincům bez doprovodu**.
- ▶ Dva **nezletilí cizinci bez doprovodu požádali o mezinárodní ochranu v ČR**.
- ▶ Zařízeními ústavní a ochranné výchovy prošlo **19 nezletilých z Ukrajiny**, kteří také získali **dočasnou ochranu**.

6.1 Nezletilí bez doprovodu

Česká republika se v této oblasti řídí *Koncepcí ochrany a péče o nezletilé cizince bez doprovodu, včetně žadatelů o mezinárodní ochranu*, která byla přijata v roce 2012. Tato koncepce nastavila pravidla týkající se zacházení s NBD, kteří se dostanou na území České republiky bez zákonného zástupce, a taktéž upravila systém péče a podmínky pro integraci této skupiny.

V okamžiku, kdy je zjištěno, že se na území České republiky nachází NBD, je Policií ČR neodkladně vyrozuměn orgán sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD). Péče o NBD vzniká neodkladně po převzetí NBD pracovníkem OSPOD, který má povinnost konat v nejlepším zájmu dítěte a zajistit mu odpovídající péči.

Česká republika disponuje v rámci péče o nezletilé cizince bez doprovodu ojedinělým pracovištěm – **Zařízením pro děti-cizince (ZDC)**, které poskytuje péči dětem, které nejsou občany ČR a splňují podmínky stanovené zákonem o sociálně-právní ochraně dětí.

Součástí zařízení je diagnostický ústav, středisko výchovné péče a základní škola. V rámci diagnostického ústavu plní zařízení zejména diagnostické, terapeutické, zdravotní a výchovně vzdělávací služby. Klientům, kteří studují střední či vysokou školu, je umožněno zůstat v zařízení

Zařízení pro děti-cizince zajišťuje dětem, které nejsou občany ČR, plné přímé zaopatření, terapeutické a podpůrné služby, vzdělávání, asistenci v integračním procesu a přípravu na budoucí samostatný život.

na základě smluvního vztahu až do 26 let. K zajištění zdárného procesu integrace slouží také tzv. tréninkový byt, ve kterém se klienti připravují na odchod ze zařízení (v roce 2023 zde bydleli 3 klienti).

Zařízeními ústavní a ochranné výchovy v uplynulém roce prošlo celkem **48 nezletilých migrantů**. Nejpočetnější skupinu tvořily děti z Ukrajiny; jednalo se většinou o klienty, kteří pocházeli ze selhávající rodinné nebo pěstounské péče. Ostatní klienty lze zařadit do běžné kategorie nezletilých bez

doprovodu. Další větší skupinou byli opět klienti ze Sýrie a následovali klienti z Afghánistánu.

Z celkového počtu bylo 11 dívek a 37 chlapců, 14 klientů bylo ve věku do 15 let a 34 jich přesáhlo hranici 15 let. 19 klientů dostalo dočasnou ochranu, 2 klienti požádali o udělení mezinárodní ochrany.

Tabulka 17:

Počet nezletilých cizinců bez doprovodu, kteří požádali o mezinárodní ochranu v období 2009–2023

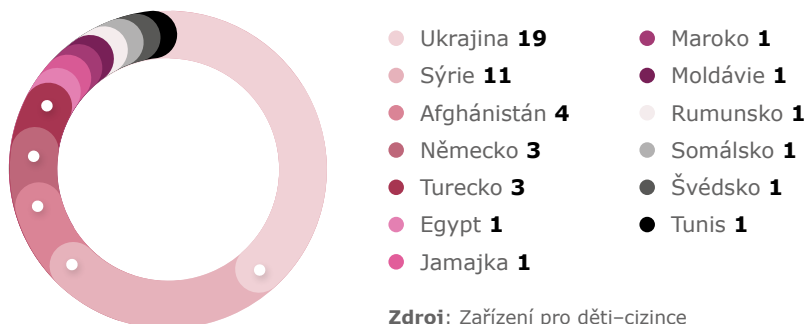
rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Počet nezletilých bez doprovodu žádajících o mezinárodní ochranu	9	4	8	5	2	6	14	4	7	10

rok	2019	2020	2021	2022	2023
Počet nezletilých bez doprovodu žádajících o mezinárodní ochranu	8	7	6	1	2

Zdroj: OAMP a ZDC

Graf 17:

Státní příslušnosti NBD, kterým byla v roce 2023 poskytnuta péče⁴²

6.2 Ostatní zranitelné skupiny osob

Stejně tak jako nezletilí cizinci bez doprovodu, oběti obchodování s lidmi či osoby v řízení o udělení mezinárodní ochrany, tak i osoby se zdravotním postižením, starší osoby, těhotné ženy, rodiče samoživitelé s nezletilým dítětem, osoby s duševní poruchou a osoby, které byly vystaveny týrání, znásilnění či jiné vážné formě psychického, fyzického či sexuálního násilí, patří do tzv. zranitelných skupin podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/33/EU ze dne 26. června 2013, kterou se stanoví normy pro přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu (přijímací směrnice).

Česká republika disponuje systémem podpory a pomoci pro oběti obchodování s lidmi a zaměřuje se i na prevenci v této oblasti. Pro oběti obchodování s lidmi staršími 18 let disponuje Programem podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi a pro osoby mladší 18 let specializovaným systémem pomoci, který spadá pod Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Důležitou roli zastávají při řešení situace dětských obětí obchodování s lidmi pracoviště OSPOD, která chrání práva a hájí zájmy ohroženého dítěte. Více o tématu obchodování s lidmi viz kapitola 7.

⁴² Týká se pouze nezletilých bez doprovodu, kterým byla poskytnuta péče v Zařízení pro děti-cizince a dalších pod ně spadajících zařízeních, tj. VÚ a SVP Klíčov, VÚ a SVP Pšov a VÚ Višňové.

- ▶ Do **Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi** Ministerstva vnitra bylo v roce 2023 zařazeno **18 pravděpodobných obětí obchodování s lidmi**, nejvíce z České republiky (9), Ukrajiny (3) a Venezuely (3). Celkem se jednalo o 8 žen a 10 mužů.
- ▶ Rok 2023 byl nadále ovlivněn **příchodem uprchlíků v důsledku válečného konfliktu na Ukrajině**. Orgány veřejné správy i neziskové organizace organizovaly **preventivně-osvětové aktivity a kampaně** s cílem snížit riziko, že zranitelné postavení uprchlíků bude využito k pracovnímu nebo sexuálnímu vykořisťování.
- ▶ V průběhu roku 2023 pokračoval trend cíleného vyhledávání mužů a žen ze sociálně a vzdělanostně slabšího prostředí v ČR s následným vylákáním do zahraničí, zejména do Velké Británie, kde ženy jsou nuceny k prostituci a muži musejí vykonávat fyzicky náročnou práci.

7.1 Obchodování s lidmi

Oběti obchodování s lidmi jsou považovány podle zákona o obětech trestných činů (č. 45/2013 Sb.) za skupinu zvláště zranitelných osob, na kterou se vztahuje nutnost citlivého a speciálního zacházení. Tomu odpovídá také nastavení Národního referenčního mechanismu.

7.1.1 PROGRAM PODPORY A OCHRANY OBĚTÍ OBCHODOVÁNÍ S LIDMI

Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi MV (dále jen Program) je opatření vytvořené s cílem poskytnout obětem obchodování s lidmi podporu a náležitou ochranu na základě individuálního posouzení rizika. Je určen pro oběti obchodování s lidmi starší 18 let, a to jak pro občany EU obchodované na území ČR, pro občany třetích zemí obchodované na území ČR, tak pro občany ČR obchodované na území ČR či v zahraničí.

V roce 2023 bylo do Programu zařazeno celkem 18 osob (včetně jednoho znovuzářazení) jako pravděpodobných obětí obchodování s lidmi (tj. o 15 osob méně než v roce 2022), a to z ČR (9), Slovenska (1), Ukrajiny (3), Rumunska (1), Venezuely (3) a Kolumbie (1). Z této skupiny bylo 8 žen a 10 mužů. U 6 osob (ČR, Ukrajina, Venezuela a Kolumbie) se jednalo o podezření na sexuální vykořisťování, v jednom případě šlo o nucenou žebrotu (Ukrajina) a u všech ostatních se jednalo o podezření na pracovní vykořisťování. Jedna osoba využila možnosti dobrovolného návratu i do země původu (Kolumbie).

Klíčovým cílem Programu je humanitární rozměr pomoci a ochrany obětí obchodování s lidmi. Obětem tohoto závažného trestného činu Program nabízí ubytování, psychosociální a zdravotní pomoc, služby tlumočení, právní asistenci, služby advokáta, asistenci při hledání zaměstnání, pomoc při úpravě pobytového oprávnění a v případě zájmu realizaci důstojného návratu do země původu. Nicméně jeho účelem je také získávání relevantních informací o kriminálním prostředí, které mohou vést k odhalení, potrestání a odsouzení pachatelů.

7.2 Preventivní aktivity a vzdělávací akce za rok 2023

Během roku 2023 byly ve spolupráci s orgány veřejné správy, policií, zainteresovanými NNO i s partnery z mezinárodního prostředí realizována široká škála preventivních a vzdělávacích aktivit s cílem informovat o možnostech podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi, aktuálních trendech v oblasti obchodování s lidmi, možnostech a způsobu identifikace potenciálních obětí relevantními profesními skupinami atd.

Velký důraz byl v roce 2023 kladen na informování a vzdělávání, ať už prostřednictvím školení, kulatých stolů nebo informačních videí.

Vzhledem ke stále probíhajícímu válečnému konfliktu na Ukrajině se v budoucnu může prohloubit zranitelnost uprchlíků z Ukrajiny. Ochrana ukrajinských uprchlíků v ČR před trestnou činností, včetně obchodu s lidmi byla i v roce 2023 jednou z hlavních priorit osvětových aktivit. **Uprchlíkům byla a je i nadále poskytována konkrétní a intenzivní pomoc ve všech aspektech jejich života s cílem jim zajistit bezpečí, ochranu a maximální míru integrace do běžného života naší společnosti.**

MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE A PROJEKTY V OBLASTI MIGRACE A AZYLU 8

- ▶ Situace v oblasti migrace byla v roce 2023 zásadně ovlivněna dopady ruské invaze na Ukrajinu, narůstajícími migračními tlaky v reakci na zvýšený počet konfliktů a pokusy o instrumentalizaci migrace.
- ▶ Již od roku 2015 realizuje Ministerstvo vnitra program **Pomoc na místě** (Program Ministerstva vnitra na asistenci uprchlíkům v regionech původu a prevenci velkých migračních pohybů). **Rožpočet** programu Pomoc na místě v roce 2023 činil **150 mil. Kč**.
- ▶ Podpora směřovala do zemí na východní středomořské a západobalzánské migrační trase, na centrální středomořské migrační trase a na západní středomořské migrační trase. V reakci na uprchlickou vlnu z Náhorního Karabachu do Arménie a zemětřesení v Turecku byla vyčleněna finanční pomoc v hodnotě dvakrát 12,5 mil. Kč. Dále byla v rámci Pomoci na místě realizována **pomoc Ukrajině** ve výši 70 mil. Kč.
- ▶ I v roce 2023 byl realizován program **MEDEVAC**, který je zaměřen na poskytování odborné lékařské péče zranitelným skupinám obyvatel v regionech zasažených uprchlickou krizí či přírodní katastrofou.
- ▶ Do realizace **17 operačních misí v Ghaně, Jordánsku, Libanonu, Rwandě, Senegalu a Zambii** se zapojilo **10 českých nemocnic** a tým lékařů Armády ČR. V průběhu roku bylo proškoleno 128 osob z Ghany, Iráku, Rwandy, Senegalu a Zambie v 6 odborných specializacích. Rožpočet programu MEDEVAC v roce 2023 činil **60 mil. Kč**.
- ▶ V rámci **naléhavé pomoci Ukrajině** byla poskytnuta pomoc ve výši **48,85 mil. Kč**. Jednalo se o balíčky materiální pomoci, operační misi, proškolení ukrajinských zdravotníků a dar ve výši 5 mil. Kč pro onkologii v dětské nemocnici ve Lvově.

- ▶ V průběhu roku 2023 v rámci **Programu poskytování asistence českým krajanům** přesídlilo do ČR celkem **39 příslušníků českých krajanских komunit na Ukrajině, v Rusku, Moldavsku a ve Venezuele**. Výrazný meziroční pokles byl způsoben válečnou situací na Ukrajině, která neumožňuje mužům, ale i ženám ve vybraných profesích, opustit zemi.

8.1 Mezinárodní spolupráce v oblasti migrace⁴³

Migrační politika ČR je pevně zakotvena v rámci společných politik Evropské unie a její provádění do značné míry vyplývá ze společných právních nástrojů EU. Mezi specifické oblasti migrace, které jsou nejvíce regulovány společnými politikami EU, patří především mezinárodní ochrana, společná vízová politika, ochrana vnější hranice EU a oblast návratů (včetně vyhošťování neoprávněně pobývajících cizinců). V oblastech legální migrace a integrace cizinců si členské státy EU zachovaly poměrně vysokou míru suverenity.

Situace v oblasti migrace byla v Evropě i v roce 2023 **zásadně ovlivněna dopady ruské invaze na Ukrajinu**, narůstajícími migračními tlaky v reakci na zvýšený počet ozbrojených konfliktů (za posledních deset let se jejich počet zdvojnásobil a dosáhl nejvyšších hodnot od roku 2016), a pokusy o instrumentalizaci migrace.

Pokračující vojenská agrese Ruské federace měla za následek **nárůst vnitřně vysídlených osob na Ukrajině**⁴⁴ a příchod dalších osob do EU. Vývoj situace na Ukrajině tak zůstával zásadním tématem, které do značné míry určovalo celkovou podobu mezinárodní spolupráce ČR v oblasti migrace. Hlavní **důraz byl v tomto ohledu kladen na posilování kapacit a možnosti států hostit příchozí z Ukrajiny**, včetně otázky zajištění dostatečné finanční, materiální a technické pomoci. V průběhu

⁴³ V gesci MV.

⁴⁴ Dle statistik IOM bylo ke konci roku 2023 na Ukrajině celkem 3,7 mil. vnitřně vysídlených osob.

roku 2023 také začaly probíhat diskuze o budoucnosti instrumentu dočasné ochrany včetně debat nad možnostmi jiné a trvalejší formy pobytu v EU.

Dalším trendem roku 2023 byl nárůst počtu migrantů směřujících do Evropy po centrální středomořské trase a tranzitní nelegální migrace přes území ČR v souvislosti s vývojem na západobalkánské migrační trase. V tomto směru se **ČR aktivně angažovala zejména v oblasti potírání nelegální migrace ze západního Balkánu**, kdy se vedle opatření přímo v regionu účastnila jednání s nejbližšími sousedy a zeměmi ležícími na západobalkánské trase za účelem koordinace opatření na ochranu hranic a snížení migračního tlaku (bilaterálně nebo v regionálních formátech V4 plus Rakousko a Německo nebo Salcburské fórum).

V roce 2023 probíhala jednání o finální podobě Paktu o migraci a azylu, jehož cílem je reformovat a aktualizovat migrační politiku v EU.

ČR se dále aktivně zapojovala do **regionálních aktivit prostřednictvím Mezinárodního centra pro rozvoj migračních politik (ICMPD)**, zejména pak svou účastí na regionálních dialozích (Rabatský proces, Chartúmský proces, Budapeštský proces, Pražský proces), které ČR využila k prezentaci, budování partnerství a prosazování svých dlouhodobých cílů ve vztahu ke třetím zemím.

ČR v roce 2023 **pokračovala ve své předsednické roli řídicího výboru Pražského procesu**, kdy se společně se sekretariátem ICMPD podílela na implementaci Akčního plánu na roky 2023–2027 přijatého na ministerské konferenci během českého předsednictví Rady EU. V rámci procesu implementace se ČR ve spolupráci s Moldavskem začala podílet na vedení aktivit zaměřených na podporu readmisní spolupráce, dobrovolných návratů a udržitelné reintegrace.

V průběhu roku 2023 začaly diskuze o budoucnosti instrumentu dočasné ochrany včetně možnosti jiné a trvalejší formy pobytu v EU.

Dále se ČR podílela na činnosti EUAA. Účastnila se pravidelných zasedání Správní rady EUAA a dalších expertních jednání, se zvláštním důrazem na spuštění transformačních agend (jako například nový monitorovací mechanismus). Stejně jako v předchozím roce čerpala ČR operační podporu EUAA a zároveň se podílela na plnění svých evropských závazků (např. vysílání pracovníků).

8.2 Humanitární projekty

8.2.1 POMOC NA MÍSTĚ

V reakci na zhoršování bezpečnostní i humanitární situace v bezprostředním okolí EU, spojené především s pokračujícím ozbrojeným konfliktem v Sýrii, schválila vláda ČR v lednu 2015 vznik stálého **Programu Ministerstva vnitra na asistenci uprchlíkům v regionech původu a prevenci velkých migračních pohybů** (Pomoc na místě).

Prostřednictvím programu Pomoc na místě uděluje MV **peněžní dary do zahraničí určené zejména na pomoc uprchlíkům přímo na místě jejich prvotního**

ho vysídlení a státům, které velký počet uprchlíků a migrantů hostí nebo se s nimi jako tranzitní země potýkají. Takový přístup snižuje důvody osob pro další pohyb směrem do Evropské unie a přispívá ke snižování nelegální migrace.

Rozpočet programu Pomoc na místě v roce 2023 činil **150 mil. Kč**. V roce 2023 bylo v rámci programu podpořeno 7 projektů a 1 regionální program v celkem 10 zemích na východní středomořské a západobalkánské migrační trase, na centrální středomořské migrační trase a na západní středomořské migrační trase (podrobněji v tabulce 20).⁴⁵ Stejně tak jako v uplynulých letech, tak i v roce 2023 byla při podpoře projektů vě-

⁴⁵ Peněžní dary na Kypr, do Libye, na Maltu, do Řecka, Senegalů a Tuniska byly uděleny jako české příspěvky v rámci tzv. evropského dobrovolného solidárního mechanismu v návaznosti na Solidární deklaraci, která byla přijata většinou členských států Evropské unie, včetně České republiky, dne 22. června 2022.

nována zvláštní pozornost zranitelným skupinám osob, zejména dětem a mladistvým.

Kromě toho byla v rámci programu Pomoc na místě v roce 2023 realizována pomoc Ukrajině v návaznosti na ustanovený Program humanitární, stabilizační, rekonstrukční a hospodářské asistence Ukrajině v letech 2023–2025 (program Ukrajina). V rámci programu Pomoc na místě byla v roce 2023 podpořena realizace 4 projektů na Ukrajině a 1 projektu v Moldavsku v celkové výši 70 mil. Kč.

Tabulka 18:

Přehled darů z programu Pomoc na místě v roce 2023

	země	účel daru	implementační partner	částka
Priorita č. 1: Východní středomořská a západobalkánská migrační trasa	Jordánsko, Libanon	Příspěvek do III. fáze Regionálního programu rozvoje a ochrany (RDPP) pro Blízký východ	Ministerstvo zahraničních věcí Dánska	25 mil. Kč
	Kypr	Podpora výstavby ubytovacího centra pro nezletilé žadatele o mezinárodní ochranu bez doprovodu	Ministerstvo sociálních věcí Kyprské republiky	12,5 mil. Kč
	Řecko	Podpora bezpečných zón pro nezletilé žadatele o mezinárodní ochranu bez doprovodu na řeckých ostrovech	Mezinárodní organizace pro migraci (IOM)	12,5 mil. Kč
Priorita č. 2: Centrální středomořská migrační trasa	Libye, Malta	Rozvoj kapacit libyjských orgánů v oblasti migrace a správy hranic a materiální podpora maltské vlády na ochranu námořní hranice	Ministerstvo vnitřních věcí Maltské republiky	25 mil. Kč
	Tunisko	Podpora dobrovolných návratů a reintegrace migrantů v Tunisku	Mezinárodní organizace pro migraci (IOM)	25 mil. Kč
Priorita č. 3: Západní středomořská migrační trasa	Senegal	Podpora reintegrace senegalských navrátilců a prevence nelegální migrace ze Senegalu (II. fáze)	Mezinárodní organizace pro migraci (IOM)	25 mil. Kč
Mimořádné situace	Arménie	Podpora uprchlíků z Náhorního Karabachu v Arménii	Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR)	12,5 mil. Kč
	Turecko	Podpora migrantů, uprchlíků a místní komunity postižených ničivým zemětřesením v Turecku	Mezinárodní centrum pro rozvoj migračních politik (ICMPD)	12,5 mil. Kč

	země	účel daru	implementační partner	částka
Podpora Ukrajiny a sousedních zemí	Moldavsko	Technická podpora moldavského Inspektorátu pohraniční policie	Mezinárodní centrum pro rozvoj migračních politik (ICMPD)	15 mil. Kč
	Ukrajina	Podpora navrátilců, vnitřně vysídlených osob a hostitelské komunity v Dněpropetrovské oblasti	Mezinárodní organizace pro migraci (IOM)	25 mil. Kč
	Ukrajina	Podpora humanitárního odminování	HALO Trust	20 mil. Kč
	Ukrajina	Psychosociální podpora pro vnitřně vysídlené obyvatele na západě Ukrajiny	Kryla Nadiyi	5 mil. Kč
	Ukrajina	Osvěta obyvatel v oblasti ochrany zdraví v zaminovaných oblastech	Myrne Nebo	5 mil. Kč

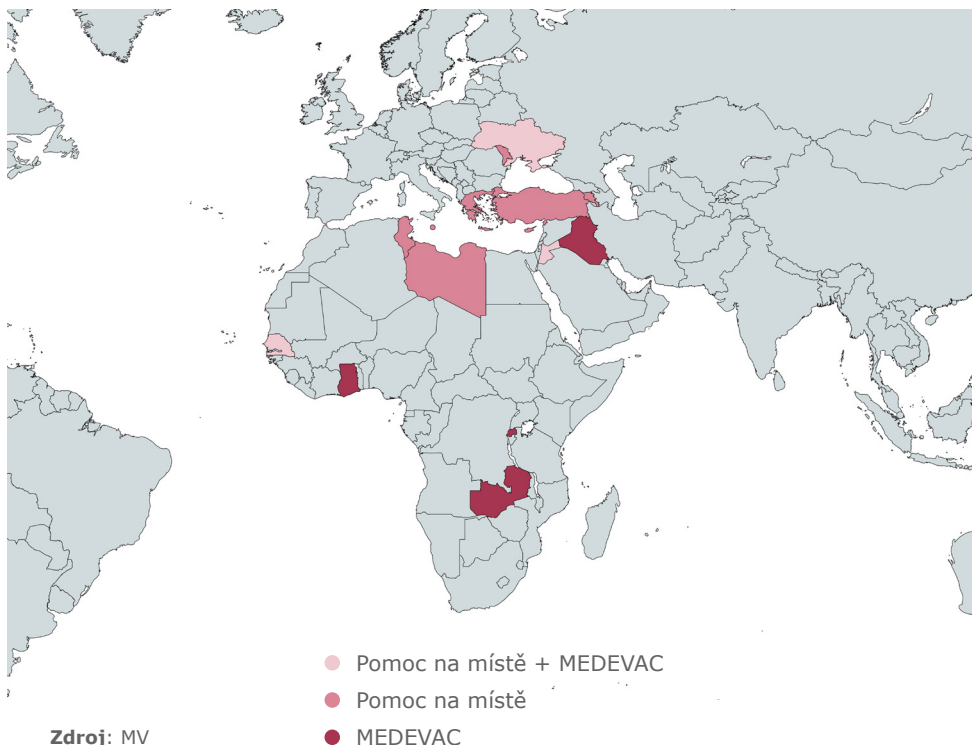
Zdroj: MV

V rámci programu Pomoc na místě byla v roce 2023 podpořena realizace 4 projektů na Ukrajině a 1 projektu v Moldavsku ve výši 70 mil. Kč.

V roce 2023 měl program Pomoc na místě rozpočet 150 mil. Kč.

Obrázek 3:

Oblast působnosti programů Pomoc na místě a MEDEVAC

Zdroj: MV

8.2.2 STÁLÝ ZDRAVOTNĚ HUMANITÁRNÍ PROGRAM MEDEVAC

Program **MEDEVAC** je vládní, zdravotně humanitární program ČR, který se zaměřuje na **poskytování lékařské péče zranitelným skupinám obyvatelstva v regionech zasažených migrací, zatížených velkým množstvím uprchlíků nebo v místech, kde není dostupná specializovaná odborná péče**. Léčba je poskytována zdarma a výhradně civilistům, kteří se nacházejí ve vážném zdravotním stavu, nebo jim jejich zdravotní stav neumožňuje vést důstojný život. Program je realizován prostřednictvím vysílání českých lékařských týmů do zahraničí, školení zdravotnického personálu a podpory projektů na budování a rozvoj zdravotnické infrastruktury.

V roce 2023 program MEDEVAC nadále působil v prioritních regionech – **na Blízkém východě (Jordánsko,**

MEDEVAC czech

Libanon, Irák), v Africe (Ghana, Senegal, Rwanda, Zambie) a v regionu východní Evropy (Ukrajina), a to prostřednictvím realizace lékařských misí, školení zdravotnického personálu a finanční podpory projektů na budování zdravotnické infrastruktury. V roce 2023 činil rozpočet programu MEDEVAC 60 mil. Kč.

8.2.2.1 SOUHRN REALIZACE PROGRAMU MEDEVAC V ROCE 2023

- ▶ **Do realizace programu se zapojilo 10 českých nemocnic** (FN Bulovka, FN Brno, IKEM, FN Královské Vinohrady, FN Motol, FN Olomouc, ÚVN, VFN, Fakultní Thomayerova nemocnice, Nemocnice Na Homolce) a tým lékařů Armády ČR.
- ▶ **17 operačních misí**, na kterých se uskutečnilo 1 018 operačních výkonů na 917 pacientech v Ghaně, Jordánsku, Libanonu, Rwandě, Senegalu a Zambii (gynekologie, oftalmologie, ORL, plastická chirurgie, traumatologie).
- ▶ Během stáží, školení a v rámci misí bylo **proškoleno 128 osob v 6 odborných specializacích** (anesteziologie, gynekologie, infektologie, ORL, plastická chirurgie a traumatologie) z Ghany, Iráku, Rwandy, Senegal a Zambie.

Program MEDEVAC v roce 2023 působil v Jordánsku, Libanonu, Iráku, Ghaně, Senegal, Rwandě, Zambii a na Ukrajině.

8.2.2.2 REALIZACE NALÉHAVÉ POMOCI UKRAJINĚ

V návaznosti na usnesení vlády č. 855 ze dne 12. října 2022 o poskytnutí naléhavé pomoci Ukrajině **poskytl program MEDEVAC Ukrajině mimořádnou pomoc prostřednictvím dodávek materiální zdravotnické**

pomoci, organizací lékařských misí na Ukrajině a vzdělávacích aktivit (stáže, školení) v ČR a finanční podpory mezinárodních organizací. Pomoc byla v rámci programu MEDEVAC poskytnuta v celkové výši 48,85 mil. Kč, a to ve formě balíčků materiální pomoci, operačních misí nebo proškolení ukrajinských zdravotníků.

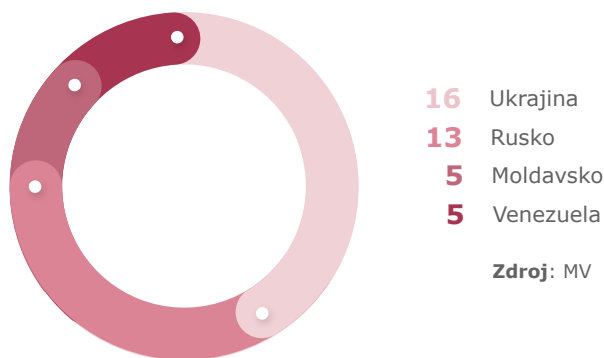
8.3 Asistence krajanům

V roce 2023 pokračoval program poskytování asistence při přesídlení českým krajanům.

Účast v programu neznamená pro jeho účastníky automatické povolení trvalého pobytu. Jedná se o zjednodušení celé procedury, zejména tím, že stát přebírá odpovědnost za zajištění ubytování a prostředků k pobytu. Tato zvýhodnění jsou však poskytována pouze osobám, u nichž je taková pomoc na místě, tedy osobám z ohrožených oblastí, nebo zdravotně, sociálně, či ekonomicky znevýhodněným příslušníkům českých krajanů komunit.

Graf 18:

Počet příslušníků krajanů komunit přesídlených do ČR v roce 2023

Realizaci programu v roce 2023 významně komplikovala válečná situace na Ukrajině, která řadě krajanů znemožnila přesídlení do ČR, a to z důvodu branné povinnosti, která neumožňuje mužům, ale i ženám ve vybraných profesích, opustit zemi. Vhledem

ke komplikované situaci **přesídlilo do ČR v roce 2023 pouze 39 osob**, příslušníků českých krajských komunit na Ukrajině (16 os.), v Rusku (13 os.), Moldavsku (5 os.) a ve Venezuele (5 os.). V průběhu roku 2023 našlo stálé bydliště i práci celkem 53 osob, z čehož 30 bylo příslušníků skupiny, která do ČR přesídlila v roce 2023. Po odstěhování z přechodného ubytování se všichni klienti zcela osamostatnili. Zbytek přesídlených krajanů se bude do místa trvalého usídlení stěhovat na počátku roku 2024. Partnerem MV při realizaci tohoto programu byla i v roce 2023 Arcidiecézní charita Praha, která zajišťovala přímou práci s klienty.

Od počátku programu v roce 2015 do 31. prosince 2023 bylo do ČR přesídleno celkem 2 361 osob. Průměrná doba jejich pobytu v přechodném ubytování zajištěném MV byla 71 dnů, což je stejně jako v roce 2022.

- ▶ V průběhu roku 2023 bylo zjištěno celkem **13 898 osob** při nelegální migraci na území ČR.
- ▶ Z osob nelegálně pobývajících na území ČR převažovali stejně jako v roce 2022 **Syřané, Ukrajinci a Moldavané**.
- ▶ Od 4. října 2023 byla **znovuzavedena ochrana vnitřních hranic mezi ČR a Slovenskem**.
- ▶ V roce 2023 bylo zjištěno **301 osob, které napomáhaly k nelegální migraci**. V porovnání s předchozím rokem byl zaznamenán výrazný nárůst o 115 osob. Jednalo se nejčastěji o občany **Ukrajiny, Sýrie a Uzbekistánu**.

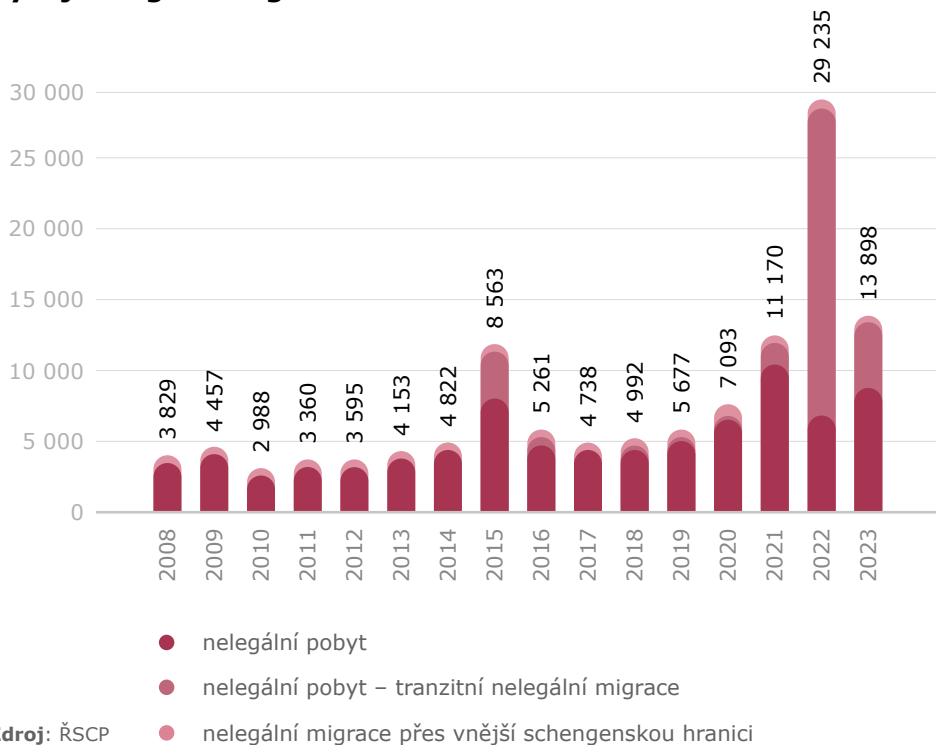
9.1 Nelegální migrace na území ČR

Od roku 2008 (vstup do schengenského prostoru) jsou sledovány dvě základní kategorie nelegální migrace na území České republiky:

- 1) Nelegální překročení vnější schengenské hranice ČR – v této kategorii jsou sledovány osoby, které nedovoleně překročily nebo se pokusily o nedovolené překročení vnější schengenské hranice (letišť České republiky). Pod pojmem osoby rozumíme cizince a občany ČR.
- 2) Nelegální pobyt – v této kategorii jsou vykazováni cizinci zjištění na území ČR, včetně tranzitního prostoru na letištích (nelegální vstup, překročení platnosti nebo doby pobytu aj.). V této kategorii je zahrnuta i podkategorie tzv. tranzitní nelegální migrace (statováno od r. 2015, cizinci překračující nedovoleně většinou pozemní vnitroschengenské hranice s cílem pokračovat přes území ČR do dalších zemí EU/Schengenského prostoru).

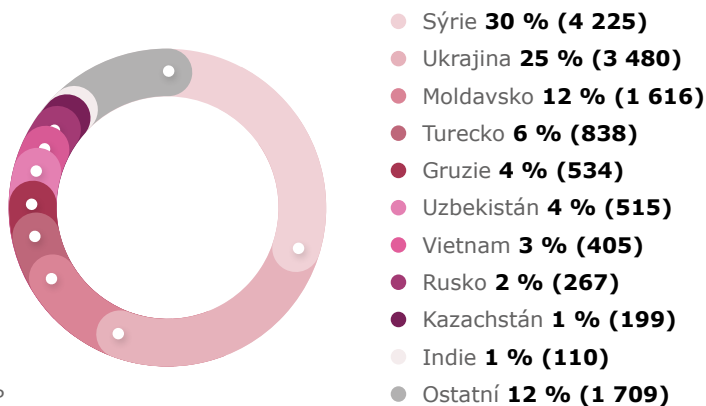
Graf 19:

Vývoj nelegální migrace v letech 2008–2023

Graf 20:

Nelegální migrace podle státních příslušností v roce 2023

Zdroj: ŘSCP

Vysoký pokles tranzitní nelegální migrace v roce 2023 meziročně výrazně změnil procentuální poměr státních příslušností tranzitujících cizinců a cizinců, pro něž je ČR zpravidla zemí cílovou. Počet osob zjištěných při tranzitní nelegální migraci v roce 2022 tvořil 74,7 % z celkového počtu osob odhalených při nelegální migraci, v roce 2023 to bylo pouze 34,1 %.

DOČASNÉ ZNOVUZAVEDENÍ OCHRANY VNITŘNÍCH HRANIC ČR

Z důvodu trvajících nárůstu nelegální migrace v Evropě byla zavedena ochrana vnitřních hranic, a to od 4. října 2023 do 2. února 2024.⁴⁶

TRANZITNÍ NELEGÁLNÍ MIGRACE

Tranzitní nelegální migrace jako samostatná podkategorie nelegálního pobytu se statisticky sleduje od poloviny roku 2015, tedy od předchozí migrační vlny. Cizinci (občané třetích zemí), kteří nelegálně vstupují pozemní cestou (tj. přes vnitroschengenskou hranici) nebo letecky (vnitroschengenskými lety) na území ČR, mají v úmyslu využít ČR pouze jako průjezdní zemi. Cílem těchto cizinců jsou další země EU/Schengenu, zejména sousední Německo.

Ačkoliv byl v roce 2023 zaznamenán meziroční vysoký pokles o 17 110 osob (tj. 78,3 %), tranzitní migrace měla 34,1% podíl na celkové nelegální migraci.

Meziroční pokles tranzitní nelegální migrace byl výsledkem:

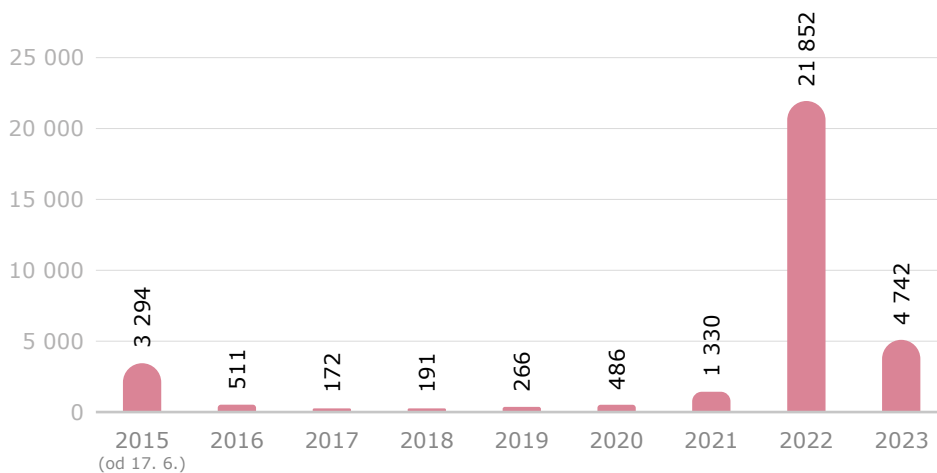
- ▶ opatření zavedených proti toku tranzitní nelegální migrace ve státech ležících na migrační západobalkánské trase (zejm. opatření zavedená v Srbsku na hranicích s Maďarskem),
- ▶ opatření zavedených v ostatních státech EU/Schengenu (zejm. opatření na česko-německé hranici),

⁴⁶ Mimořádným opatřením Ministerstva vnitra ČR jako orgánem příslušným podle § 12 odst. 1 zákona č. 191/2016 Sb., o ochraně státních hranic ČR a o změně souvisejících zákonů a ve smyslu čl. 28 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/399, kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex).

- ▶ dočasné znovuzavedené ochrany vnitřních hranic České republiky se Slovenskem ve dvou časových úsecích roku 2023 (viz kapitola X.1.1 Dočasné znovuzavedení ochrany vnitřních hranic ČR).

Graf 21:

Vývoj tranzitní migrace v letech 2015–2023

Zdroj: ŘSCP

Tabulka 19:

Nelegální pobyt v ČR – srovnání 2022/2023

	2022	tj. %	2023	tj. %	změna oproti předchozímu období	
					v %	absolutní číslo
celkem	29 034*	100,0	13 530**	100,0	-53,4	-15 504
z toho občané EU	101	0,3	97	0,7	-4,0	-4
z toho občané třetích zemí	28 925	99,7	13 427	99,3	-53,9	-15 694
z toho TOP 10 (řazeno dle 2023)						
Sýrie	20 980	72,3	4 222	31,2	-79,9	-16 758
Ukrajina	2 829	9,7	3 437	25,4	21,5	608
Moldavsko	1 005	3,5	1 659	12,3	65,1	654
Turecko	767	2,6	833	6,2	8,6	66
Uzbekistán	306	1,1	501	3,7	63,7	195
Gruzie	352	1,2	461	3,4	31,0	109
Vietnam	386	1,3	397	2,9	2,8	11
Rusko	235	0,8	212	1,6	-9,8	-23
Kazachstán	72	0,2	194	1,4	169,4	122
Indie	120	0,4	102	0,8	-15,0	-18

* v 8 případech nezjištěna státní příslušnost osoby

Zdroj: ŘSCP

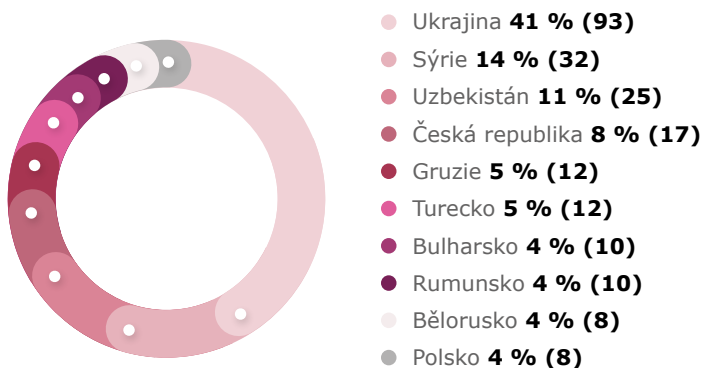
** v 6 případech nezjištěna státní příslušnost osoby

9.2 Napomáhání k nelegální migraci

V roce 2023 bylo zjištěno **301 převaděčů nelegálních migrantů**, což je o 128 osob více než v roce 2022. Meziroční nárůst souvisí se změnou způsobu nelegální přepravy osob auty přes státní hranici ve směru ze Slovenska.

Graf 22:

Státní příslušnost osob napomáhajících k nelegální migraci v roce 2023

Zdroj: ŘSCP

Tabulka 20:

Napomáhání k nelegálnímu pobytu nebo překročení hranic – porovnání let 2022/2023

rok	2022	tj. %	2023	tj. %	změna oproti předchozímu období	
					v %	absolutní číslo
celkem osob	190	100,0	305	100,0	60,5	115
z toho způsob napomáhání k nelegální migraci:						
umožnění nel. překročení státní hranice	173	91,1	301	98,7	74,0	128
umožnění nel. pobytu (obstarání víz, ubytování, neregulérních dokladů)	1	0,5	2	0,7	100,0	1
účelové otcovství a jeho organizování	8	4,2	2	0,7	-75,0	-6
účelový sňatek a jeho organizování	2	1,1			-100,0	-2
účelové soužití (druh/družka) a jeho organizování	6	3,2			-100,0	-6

Zdroj: ŘSCP

- ▶ V roce 2023 bylo celkem zaznamenáno **6 558 správních rozhodnutí o návratu**, z toho **5 240 pravomocných rozhodnutí o správním vyhoštění** a **1 318 rozhodnutí o uložení povinnosti opustit území**.
- ▶ V oblasti dobrovolných návratů realizují své **programy asistovaných dobrovolných návratů odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR a Správa uprchlických zařízení MV**.
- ▶ V roce 2023 bylo realizováno **celkem 674 dobrovolných návratů cizinců ze třetích zemí**. V rámci tohoto počtu bylo 654 asistovaných dobrovolných návratů cizinců realizováno MV ČR a 20 asistovaných dobrovolných návratů žadatelů o mezinárodní ochranu bylo realizováno SUZ.
- ▶ Nejvíce osob bylo navraceno do **Moldavska** (166) a **Turecka** (118).
- ▶ V průběhu roku 2023 byl celkem **1 047 osobám uložen soudem trest vyhoštění**, nejčastěji občanům **Ukrajiny** (573 osob) a **Moldavska** (159 osob).
- ▶ Především z důvodu probíhajícího konfliktu na Ukrajině bylo realizováno pouze **176 vyhoštění**, nejvíce na Slovensko (57 osob), do Moldavska (19 osob) a Bulharska (18 osob).

Snahou návratové politiky je snížení a vypořádání se s následky nelegální migrace prostřednictvím úzké spolupráce se třetími zeměmi v rámci readmisní politiky. Tzv. readmisní politiku, předávání/zpětné přebírání nelegálně pobývajících osob, je třeba řešit v širším kontextu mezinárodní spolupráce, která přesahuje oblast migrace. Účinná návratová politika je nezbytným předpokladem pro efektivní migrační politiku.

Návrat cizince může být buď dobrovolný, nebo nucený.

DOBROVOLNÝ NÁVRAT

Zajišťuje cizinci bezpečný a důstojný návrat do země původu nebo do jiného státu, který cizinci umožní vstup na své území. Navracející se osoba cestuje jako běžný turista, bez asistence policie nebo jiných státních orgánů. Návrat probíhá letecky, případně pozemní cestou, v závislosti na cílové destinaci a preferencích navracejících se osob. Státní instituce v zemi návratu nejsou informovány o příjezdu navracejících se osob, ani o okolnostech jejich pobytu v zemi, ze které se navracejí.

NUCENÝ NÁVRAT

Týká se cizinců, kteří na území pobývají neoprávněně, nebo jim byl soudy uložen trest vyhoštění a jsou nuceni opustit území. Pokud nevyužijí možnosti zažádat o dobrovolný návrat, je nutno přistoupit k nucenému návratu.

10.1 Správní rozhodnutí o návratu

V roce 2023 bylo celkem evidováno **6 558 správních rozhodnutí o návratu**. Správní rozhodnutí o návratu může mít podobu rozhodnutí o povinnosti opustit území nebo rozhodnutí o správním vyhoštění.

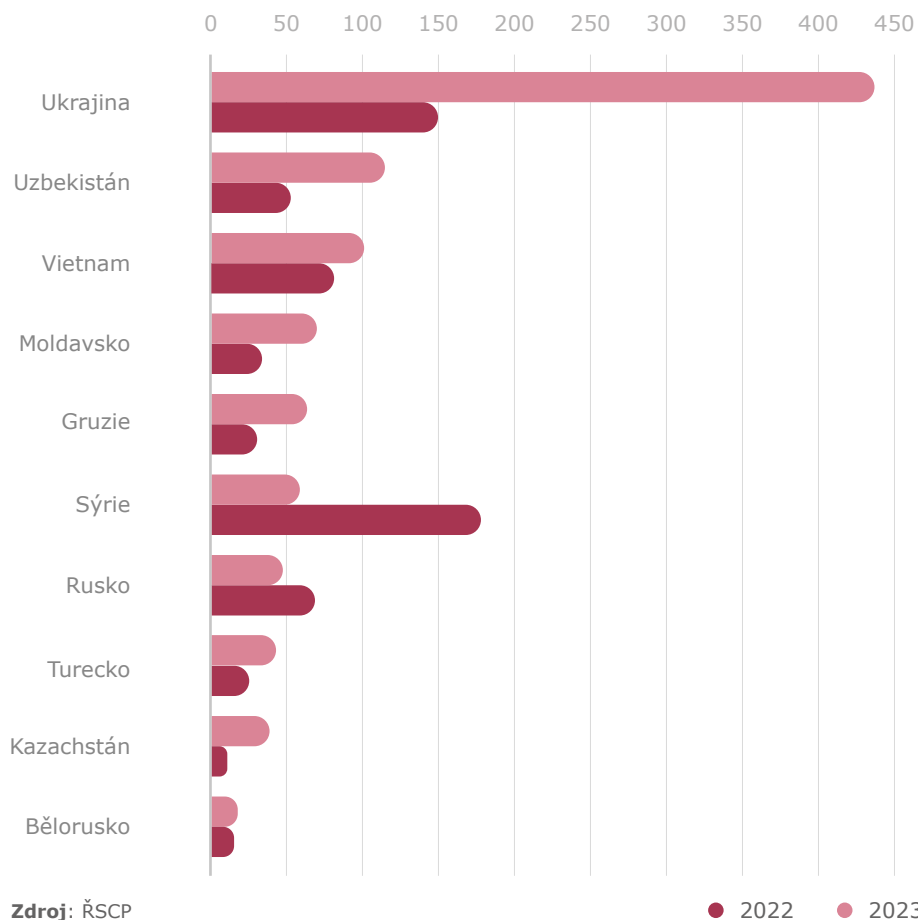
10.1.1 ROZHODNUTÍ O POVINNOSTI OPUSTIT ÚZEMÍ⁴⁷

V roce 2023 bylo celkem 1 318 osobám vydáno **rozhodnutí o uložení povinnosti opustit území ČR**. V meziročním porovnání bylo rozhodnutí vydáno o 362 osobám více, tj. meziroční nárůst o 37,9 %.

⁴⁷ Institut rozhodnutí o povinnosti opustit území byl zaveden v návaznosti na tzv. návratovou směrnici od ledna 2011, a to podle § 50a zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců.

Graf 23:

Rozhodnutí o uložení povinnosti opustit území ČR podle národností – porovnání 2022–2023

V roce 2023 bylo v 50 případech (meziroční nárůst o 41 případů) rozhodováno ve věci odvolání proti rozhodnutí o povinnosti opustit území ČR. Ve 28 případech bylo odvolání zamítnuto, v 6 případech bylo rozhodnutí zrušeno a řízení zastaveno, v 11 případech bylo rozhodnutí zrušeno a vráceno k novému projednání a v 5 případech byl změněn výrok rozhodnutí. Ve 206 případech (-109 případů) bylo rozhodováno ve věci odvolání proti rozhodnutí o povinnosti opustit území členských států EU,

kdy ve 108 případech bylo odvolání zamítnuto, ve 34 případech bylo rozhodnutí zrušeno a řízení zastaveno, ve 40 případech bylo rozhodnutí zrušeno a vráceno a ve 24 případech bylo rozhodnutí změněno.

10.1.2 ROZHODNUTÍ O SPRÁVNÍM VYHOŠTĚNÍ

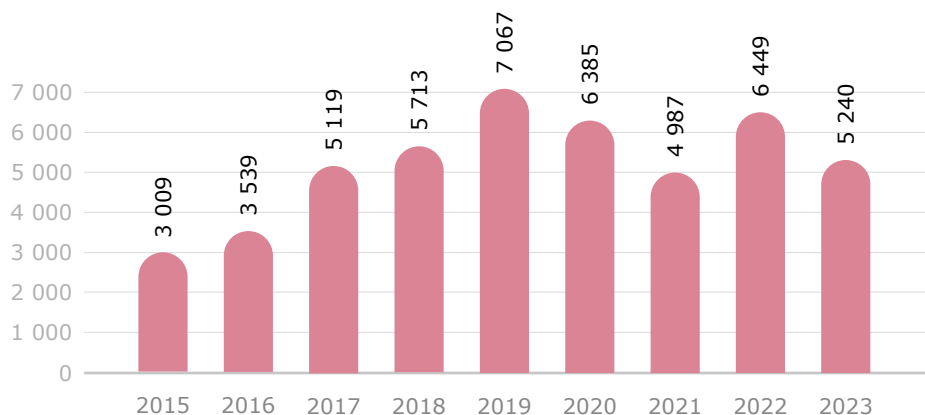
Správním vyhoštěním se rozumí ukončení pobytu cizince na území, které je spojeno se stanovením doby k vycestování z území členských států EU a doby, po kterou nelze umožnit cizinci vstup na území členských států EU.

V roce 2023 byla situace nadále ovlivněna důsledky ozbrojeného konfliktu na Ukrajině. Pro občany Ukrajiny v případě vydání rozhodnutí o správním vyhoštění existují důvody znemožňující vycestování (navrácení na Ukrajinu)⁴⁸ a bylo jim udělováno vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu na území.⁴⁹

Celkem bylo **rozhodnutí o správním vyhoštění vydáno 5 240 cizincům**,⁵⁰ v meziročním srovnání se jedná o pokles o 1 209 osob, tj. -18,7 %.

Graf 24:

Počet cizinců s vydaným pravomocným rozhodnutím o správním vyhoštění v letech 2015–2023

Zdroj: ŘSCP

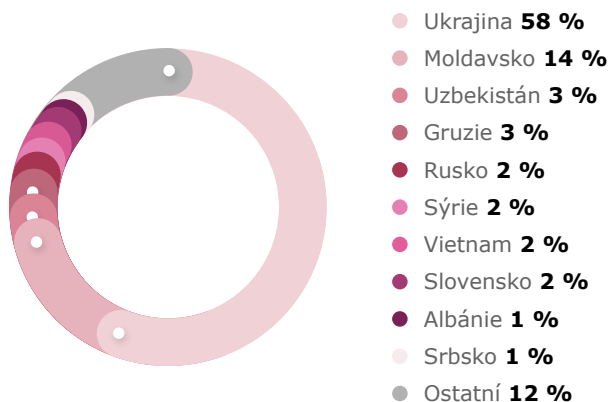
⁴⁸ Postup dle § 120a zákona o pobytu cizinců.

⁴⁹ Podle § 33 odst. Zákona o pobytu cizinců.

⁵⁰ Počet osob, který byl k 31. 12. 2023 zaevidován v IS CIS.

Graf 25:

Cizinci s vydaným rozhodnutím o správním vyhoštění v roce 2023

Zdroj: ŘSCP

V roce 2023 bylo zaznamenáno **5 240 pravomocných rozhodnutí o správním vyhoštění**.⁵¹

Mezi důvody uděleného správního vyhoštění, stejně jako v roce 2022, dominovalo překročení povolené doby pobytu na území ČR zejména těmi státními příslušníky třetích zemí, kteří jsou od vízové povinnosti osvobozeni při překračování vnějších hranic členských států pro pobytová oprávnění, jejichž celková délka nepřekročí 90 dnů během jakéhokoliv období 180 dnů; v menší míře docházelo k překračování doby povoleného pobytu u cizinců, kterým bylo vydáno vízum nebo povolení k pobytu jiným členskými státy. Hlavním motivem překročení pobytu byl výkon ekonomické činnosti (zaměstnání), a to především státních příslušníků Moldavska a Uzbekistánu.

10.1.3 TREST VYHOŠTĚNÍ ULOŽENÝ SOUDY

Trest vyhoštění z území ČR může být soudem uložen pachateli, který není občanem ČR, a to jako trest samostatný nebo i vedle jiného trestu, vyžaduje-li to bezpečnost lidí nebo majetku, anebo jiný obecný zájem.⁵²

⁵¹ Jedné osobě může být v daném časovém období vydáno více rozhodnutí.

⁵² § 80 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Trest vyhoštění je realizován v případě, kdy se cizinci nachází ve výkonu trestu odnětí svobody nebo ve vyhošťovací vazbě. ŘSCP v tomto případě zajišťuje cestovní a přepravní doklady, komunikuje se zastupitelskými úřady, spolupracuje s ostatními orgány státní správy, zejména Vězeňskou službou ČR, soudy a MZV.

V roce 2023 byl trest vyhoštění soudem uložen **1 047 osobám**⁵³ (meziroční pokles o 138 osob, tj. -11,6 %), přičemž na prvních dvou místech jsou stejné státní příslušnosti jako v předchozím roce – **Ukrajina a Moldavsko**. Zatímco v případě občanů Ukrajiny došlo k více než dvojnásobnému nárůstu počtu osob s trestem vyhoštění, v případě Moldavska se naopak jedná o pokles. U dalších státních příslušností v pořadí došlo k poklesu, jednalo se o státní příslušníky **Gruzie, Vietnamu a Sýrie**.

Realizace soudního vyhoštění na základě trestu vyhoštění uloženého soudem byla v roce 2023 provedena u 176 osob. Nejčastěji bylo soudní vyhoštění realizováno u občanů Slovenska, Moldavska a Bulharska.

10.2 Realizace rozhodnutí o návratu

10.2.1 DOBROVOLNÉ NÁVRATY

Česká republika preferuje možnost dobrovolného návratu před návratem nuceným. Problematika dobrovolných návratů je na národní úrovni upravena zákonem o pobytu cizinců, ustanovením § 123a. Na základě písemné žádosti cizince podané ministerstvu vnitra nebo policii může ministerstvo zajistit úhradu nákladů spojených s dobrovolným návratem cizince, který je zajištěn v zařízení pro zajištění cizinců nebo kterému byla stanovena lhůta k vycestování či který na území pobývá bez platného oprávnění k pobytu.

Programy asistovaných dobrovolných návratů jsou aktuálně realizovány Ministerstvem vnitra a Správou uprchlických zařízení MV (SUZ). Ministerstvo vnitra se ve svém programu soustředí především na cizince, kterým bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění nebo rozhodnutí

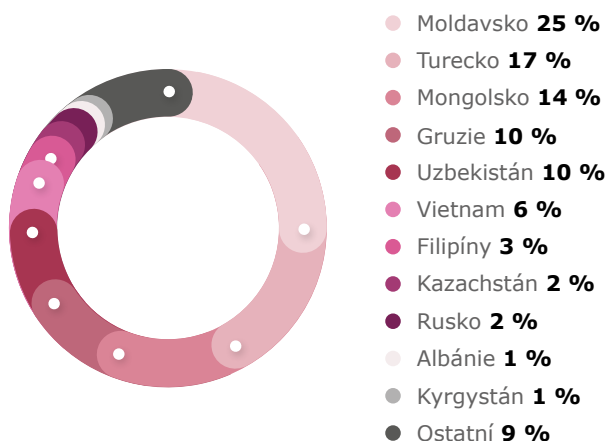
⁵³ Počet osob, který byl k 31. 12. 2023 zaevidován v IS CIS.

o povinnosti opustit území s důrazem na cizince, u kterých bylo rozhodnuto o zajištění. SUZ prostřednictvím svého programu poskytuje pomoc s dobrovolným vycestováním do země původu bývalým žadatelům o mezinárodní ochranu.

V průběhu roku 2023 bylo realizováno **celkem 674 dobrovolných návratů cizinců ze třetích zemí**. Celkem 654 asistovaných dobrovolných návratů cizinců bylo realizováno MV ČR a 20 asistovaných dobrovolných návratů žadatelů o mezinárodní ochranu bylo realizováno SUZ. Nejčteněji byli mezi těmito navrátilci zastoupeni státní příslušníci **Moldavska, Turecka, Mongolska** či **Gruzie**.

Graf 26:

Dobrovolné návraty dle státní příslušnosti v roce 2023

Zdroj: MV

10.2.1.1 DOBROVOLNÉ NÁVRATY REALIZOVANÉ OAMP

Ministerstvo vnitra, konkrétně odbor azylové a migrační politiky, realizuje vlastní program dobrovolných návratů od ledna roku 2017. Program dobrovolných návratů OAMP se řídí základními pravidly, danými ustanovením § 123a zákona č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců. Aktuální cílovou skupinou programu, v souladu s výše uvedeným zákonným ustanovením, jsou cizinci, kterým bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění.

MV zajišťuje nejen samotnou realizaci dobrovolného návratu, ale také veškeré související poradenství a asistenci, které jsou pro efektivní, rychlé a úspěšné uskutečnění návratu nezbytné. Během roku 2023 zahájil OAMP MV ČR realizaci dvou vzájemně propojených návratových projektů financovaných z prostředků Azylového, migračního a integračního fondu EU.

Od dubna 2022 je MV ČR zapojeno do programu *Joint Reintegration Services* (JRS) financovaného agenturou FRONTEX. V rámci tohoto programu je dostupná reintegrační podpora navracejícím se cizincům. Na konci roku 2023 byla dostupná síť partnerských organizací v celkem 41 zemích návratu. Participace v programu JRS přináší cizincům možnost získat v rámci realizace dobrovolného návratu také podporu při zahájení podnikání, dlouhodobou podporu s bydlením, sociální, zdravotní a psychosociální podporu, podporu při vstupu na pracovní trh, finanční podporu, podporu vzdělávání, dalšího profesního vzdělávání či podporu při sloučení rodiny. Během roku 2023 byla reintegrační asistence formou JRS poskytnuta celkem v 54 případech jednotlivců a rodin, kdy nejvíce případů bylo z Mongolska (26), Vietnamu (14) a Turecka (6). Celkem bylo prostřednictvím JRS podpořeno 80 cizinců.

V roce 2023 bylo Ministerstvem vnitra realizováno celkem 654 asistovaných dobrovolných návratů. Z uvedeného počtu bylo 456

osob umístěno v zařízeních pro zajištění cizinců. Nejčastěji byl dobrovolný návrat realizovaný MV u občanů **Moldavska** (166 osob) či **Turecka** (118 osob). Celkem se podařilo úspěšně realizovat dobrovolný návrat cizinců 38 různých státních příslušností.

Během roku 2023 byla realizace navracení nadále vystavena dopadům souvisejícím s vypuknutím konfliktu na území Ukrajiny. Od vypuknutí konfliktu lze v rámci programu dobrovolných návratů navracet občany Ukrajiny pouze ve výjimečných případech, tudíž v roce 2023 byl navracen pouze jeden státní příslušník Ukrajiny. Na praxi navracení mělo nadále vliv omezení či úplné zrušení některých letů v souvislosti s vy-

V rámci realizace dobrovolného návratu MV jsou cizinci zajištěni poradenstvím a asistencí.

puknutím konfliktu. V roce 2023 se celkově navýšil počet realizovaných návratů cizinců mimo zařízení pro zajištění cizinců z 77 osob na 198 osob. Důvodem je mj. to, že v roce 2023 nerealizovala projekt dobrovolných návratů Mezinárodní organizace pro migraci (IOM).

10.2.1.2 DOBROVOLNÉ NÁVRATY REALIZOVANÉ SPRÁVOU UPRCHLICKÝCH ZAŘÍZENÍ

Každý cizinec splňující podmínky uvedené v ustanovení § 54a zákona o azylu je oprávněn požádat o repatriaci, tedy dobrovolný, důstojný a bezpečný návrat do země původu nebo třetí země hrazený z rozpočtu státu. Nárok na dobrovolný návrat nevzniká automaticky. Každá žádost je posuzována individuálně, v zájmu státu však je podpořit návrat osob, které o to dobrovolně požádají. SUZ nese náklady na repatriaci s přihlédnutím k tomu, zda cizinec splňuje podmínky zákona, přičemž zohledňuje při realizaci zdravotní a psychický stav, rodinnou a sociální situaci a další faktory.

Při realizaci dobrovolného návratu SUZ poskytuje žadatelům bezplatný nákup letenky nebo jízdenky do cílové země, přímou asistenci při odjezdu, poradenství a v případě, že klientovi není možné zajistit dopravu až do jím zvolené destinace, může mu být vyplacen příspěvek na dopravu do požadovaného místa v cílové zemi.

V roce 2023 bylo řešeno celkem **26 žádostí o dobrovolný návrat**, z toho bylo navraceno do požadovaných zemí celkem **20 osob**, a to do zemí: **Ázerbájdžán** (5 osob), **Írán** (4 osoby), **Uzbekistán** (4 osoby), **Gruzie** (3 osoby), **Vietnam** (2 osoby), **Čína** a **Rusko** (každá země po 1 osobě).

Tabulka 21:

Dobrovolně navrácené osoby dle státní příslušnosti v rámci programů asistovaných dobrovolných návratů v roce 2023

státní příslušnost	celkový počet státních příslušníků navrácených v rámci programů dobrovolných návratů	
	realizováno MV ČR	realizováno SUZ MV
Albánie	9	
Alžírsko	1	
Arménie	2	
Austrálie	1	
Ázerbajdžán	3	5
Bělorusko	4	1
Bosna a Hercegovina	3	
Čína	1	1
Filipíny	17	
Gruzie	67	3
Indie	1	
Írán		4
Irák	1	
Jihoafrická republika	1	
Kazachstán	13	
Keňa	1	
Kosovo	1	
Kuba	1	
Kyrgystán	9	
Maroko	2	
Mexiko	2	
Moldavsko	166	
Mongolsko	92	
Nigérie	1	
Pákistán	1	

státní příslušnost	celkový počet státních příslušníků navrácených v rámci programů dobrovolných návratů	
	realizováno MV ČR	realizováno SUZ MV
Rusko	13	
Saúdská Arábie	1	
Senegal	1	
Severní Makedonie	3	
Srbsko	8	
Srí Lanka	1	
Tádžikistán	1	
Tchaj-wan	1	
Tunisko	4	
Turecko	118	
Turkmenistán	3	
Ukrajina	1	
Uzbekistán	62	4
Vietnam	37	2
celkem	654	20

Zdroj: MV

10.2.2 NUCENÉ NÁVRATY

V roce 2023 byla **realizace správního vyhoštění provedena u 500 osob**,⁵⁴ tj. meziočně o 23 osob více. Počty osob, u kterých proběhl proces realizace správního vyhoštění (500), jsou zpravidla výrazně nižší než počty osob, které byly rozhodnutím správně vyhoštěny (5 240). Pouze část cizinců s vydaným rozhodnutím o správním vyhoštění je totiž zajišťována do zařízení pro zajištění cizinců za účelem jeho realizace. U ostatních cizinců je předpokládáno jejich samostatné vycestování z území ČR, případně existují překážky, na jejichž základě nelze občany některých třetích zemí fyzicky vyhostit.

⁵⁴ Realizace ze zařízení pro zajištění cizinců.

10.3 Readmisní smlouvy

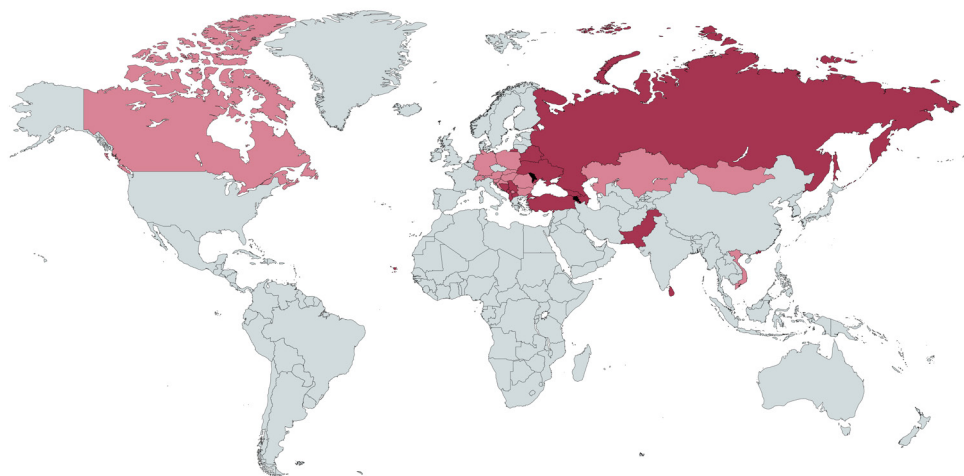
Jeden z nástrojů efektivní realizace nuceného návratu osob do zemí jejich původu představuje **předání podle readmisní smlouvy**.

Dne 11. října 2023 došlo k podpisu bilaterální readmisní dohody s Uzbekistánem, jejíž text byl dohodnut v roce 2022. Jednání o dohodě probíhala s přestávkami již od roku 2014. Dohoda vstoupí v platnost po ratifikaci, pravděpodobně v roce 2024.

S většinou třetích států, se kterými je zájem spolupracovat na smluvní bázi, již ČR má uzavřeny readmisní dohody. S ohledem na aktuální migrační situaci je zájem uzavřít dohody s Bangladéšem, Libanonem, Íránem a Nepálem. Z důvodu ujednání nižší právní síly (Komise EU již má mandát pro jednání o readmisní smlouvě) existuje dále zájem o uzavření bilaterálních readmisních dohod s Marokem, Alžírskem a Tuniskem. Jednání zatím nebyla zahájena. Bude vyvíjena snaha, aby byla jednání alespoň s některými státy byla započatá v roce 2024.

Obrázek 4:

Readmisní dohody ČR a EU

Zdroj: MV ● Bilaterální dohody ČR ● Readmisní dohody sjednané EU ● obojí

K některým z těchto dohod sjednala ČR bilaterální prováděcí protokoly, které upravují technické podrobnosti týkající se readmisní procedury. Ve stavu rozpracovanosti je nadále prováděcí protokol s Ázerbájdžánem. V roce 2023 Komise neobdržela mandát pro jednání o readmisní dohodě s novým třetím státem a ani žádnou readmisní dohodu neuzavřela.

Readmisní řízení je prováděno na základě readmisních dohod o zpětném přebírání osob. V rámci readmisního řízení jsou využívány bilaterální readmisní dohody mezi Českou republikou a daným státem a readmisní dohody uzavřené Evropskou unií.

Readmisní dohody se sousedními státy jsou nejčastěji využívány. Dlouhodobě byly v předchozích letech nejčastěji převzaty do České republiky osoby z Německa, naopak předány byly osoby nejčastěji zpět na území Slovenska. Rok 2023 na tento trend navázal.

Tabulka 22:

Readmisní řízení se sousedními státy – srovnání 2022/2023

rok	2022	tj. %	2023	tj. %	změna oproti předchozímu období	
					v %	absolutní číslo
převzato osob podle readmisních dohod	3 221	100,0	2 687	100,0	-16,6	-534
z toho sousedními státy	1 110	34,5	1 958	72,9	76,4	848
stranou ČR	2 111	65,5	729	27,1	-65,5	-1 382
převzetí odmítnuto	3 157	100,0	452	100,0	-85,7	-2 705
z toho sousedními státy od ČR	3 028	95,9	273	60,4	-91,0	-2 755
stranou ČR od sousedních států	129	4,1	179	39,6	38,8	50

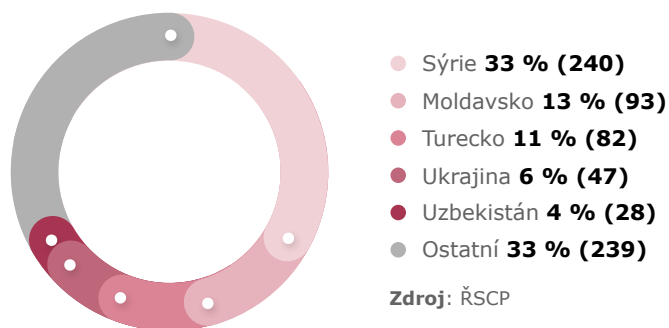
Zdroj: ŘSCP

V roce **2023 převzala Česká republika v rámci readmisního řízení od sousedních států celkem 729 osob**, tj. meziroční pokles o 1 382 osob (-65,5 %). Počet osob převzatých z Německa klesl oproti roku 2022 o dvě třetiny. (Vysoké počty předchozího roku byly důsledkem tranzitní nelegální migrace přes území ČR převážně do Německa.)

Ze sousedních států byli převzati nejčastěji občané **Sýrie** (240 osob), **Moldavska** (93), **Turecka** (82), **Ukrajiny** (47) a **Uzbekistánu** (28).

Graf 27:

Osoby převzaté do ČR v rámci readmisního řízení v roce 2023

Tabulka 23:

Readmisní řízení se sousedními státy – osoby převzaté orgány ČR ze sousedních států – srovnání 2022/2023

rok	2022	tj. %	2023	tj. %	změna oproti předchozímu období	
					v %	absolutní číslo
převzato osob orgány ČR ze sousedních států	2 111	100,0	729	100,0	-65,5	-1 382
z toho						
z Německa	2 102	99,6	707	97,0	-66,4	-1 395
z Polska	2	0,1	9	1,2	350,0	7
z Rakouska	7	0,3	8	1,1	14,3	1
ze Slovenska	0		4	0,5		4

Zdroj: ŘSCP

V roce **2023 předala Česká republika v rámci readmisního řízení do sousedních států celkem 1 954 osob**, přičemž meziročně byl zaznamenán nárůst o 844 osob (tj. +76,0 %). Vysoké počty předaných osob v obou sledovaných letech jsou zapříčiněny tranzitní nelegální migrací. Nejvíce osob bylo předáno na Slovensko (1 889, tj. +81,3 %).

Tabulka 24:

Readmisní řízení se sousedními státy – osoby předané orgány ČR do sousedních států – srovnání 2022/2023

rok	2022	tj. %	2023	tj. %	změna oproti předchozímu období	
					v %	absolutní číslo
předáno osob orgány ČR do sousedních států	1 110	100,0	1 958	100,0	76,4	848
z toho						
na Slovensko	1 042	93,9	1 893	96,7	81,7	851
do Německa	25	2,3	33	1,7	32,0	8
do Rakouska	38	3,4	27	1,4	-28,9	-11
do Polska	5	0,5	5	0,3	0,0	0

Zdroj: ŘSCP

Do sousedních států byli předáni nejčastěji občané Sýrie (1 660 osob) a Turecka (226), následovali s mnohem menšími počty občané Afghánistánu (20), Arménie (11) a Iráku a Moldavska (po 6 osobách).

PŘÍLOHA 1: METODOLOGIE A DEFINICE

Tato zpráva byla sestavena zejména na základě podkladů institucí zabývajících se azylem, migrací a integrací. Zmíněnou agendu má v gesce především Ministerstvo vnitra. Dále byly ve zprávě využity podklady od Ředitelství služby cizinecké policie, Policejního prezidia, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva zahraničních věcí, Ministerstva spravedlnosti, Správy uprchlických zařízení, Národní centrály proti organizovanému zločinu a Zařízení pro děti-cizince. Většina těchto institucí byla kontaktována národním kontaktním místem EMN v České republice, které je součástí odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra, nebo přímo tímto odborem. Podklady zmíněných institucí tvoří většinu obsahu této zprávy. Dalšími zdroji pak jsou veřejně dostupné informace.

Statistická data byla čerpána zejména z informačních systémů Policie České republiky, odboru azylové a migrační politiky MV a Zařízení pro děti-cizince.

Především byly využity informace a data z pracovní verze Zprávy o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2023⁵⁵ a ze zpráv a studií Evropské migrační sítě v příslušných oblastech. Zejména byl využit národní příspěvek do souhrnné Výroční zprávy EMN za rok 2023 (EMN Annual Policy Report on Asylum and Migration 2023), kterou české národní kontaktní místo EMN vypracovalo na začátku roku 2024.

Pro účely této zprávy byla použita i analýza tiskových článků v oblasti azylu a migrace za rok 2023.

Terminologie byla použita v souladu s národní praxí a legislativou. Bylo využito i definicí výrazů obsažených v 6. vydání EMN Slovníku azylových a migračních pojmů.

⁵⁵ Zpráva je každoročně vypracovávána Ministerstvem vnitra.

PŘÍLOHA 2: SEZNAM ZDROJŮ A LITERATURA

ZDROJE

Ministerstvo vnitra

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Ministerstvo zahraničních věcí

Ministerstvo financí

Ministerstvo spravedlnosti

Ředitelství služby cizinecké policie

Policejní prezidium

Správa uprchlických zařízení

Národní centrála proti organizovanému zločinu

Mezinárodní organizace pro migraci

Zařízení pro děti-cizince

LITERATURA

MV ČR, Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky 2023

EMN, Výroční zpráva EMN 2023, příloha 1, národní příspěvek českého kontaktního místa EMN

EMN, Specifikace zadání Výroční zprávy EMN 2023

EMN, Slovník azylových a migračních pojmů, 6. vydání

LEGISLATIVA

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 191/2016 Sb., o ochraně státních hranic České republiky a o změně souvisejících zákonů

Zákon č. 222/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů

Zákon č. 277/2019 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Sbírce zákonů a mezinárodních smluv

Zákon č. 165/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Zákon č. 285/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a některé další související zákony

Zákon č. 350/2020 Sb., o zvláštních způsobech hlasování ve volbách do zastupitelstev krajů a do Senátu v roce 2020

Vyhláška č. 520/2020 Sb., o provádění adaptačně-integračních kurzů

Zákon č. 274/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaných invazí vojsk Ruské federace, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 66/2022 Sb., o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace

Zákon č. 175/2022 Sb., o dalších opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace a o změně dalších zákonů v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace

Zákon č. 198/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace, ve znění zákona č. 175/2022 Sb., a zákon č. 66/2022 Sb., o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace, ve znění zákona č. 175/2022 Sb.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008 o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/33/EU ze dne 26. června 2013, kterou se stanoví normy pro přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu

Nařízení Evropské komise a Rady (ES) 2016/399 ze dne 9. března 2016, kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2016/801 ze dne 11. května 2016 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem výzkumu, studia, stáže, dobrovolnické služby, programů výměnných pobytů žáků či vzdělávacích projektů a činnosti au-pair

Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) 2018/1240 ze dne 12. září 2018, kterým se zřizuje Evropský systém pro cestovní informace a povolení (ETIAS)

Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) 2018/1726 ze dne 14. listopadu 2018 o Agentuře Evropské unie pro provozní řízení rozsáhlých informačních systémů v prostoru svobody, bezpečnosti a práva (eu-LISA)

Nařízení Rady (ES) č. 604/2013 (tzv. Nařízení Dublin III)

Usnesení vlády ze dne 29. července 2015 č. 621 o Strategii migrační politiky České republiky a o Komunikační strategii České republiky k migraci

Usnesení vlády České republiky ze dne 20. listopadu 2015 č. 954 o Státním integračním programu pro osoby s udělenou mezinárodní ochranou v roce 2016 a v letech následujících

Usnesení vlády České republiky ze dne 20. listopadu 2015 č. 956 o zřízení Stálého zdravotně humanitárního programu MEDEVAC

Usnesení vlády České republiky ze dne 14. prosince 2022 č. 1051 o Postupu při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců – Ve vzájemném respektu v roce 2023

INTERNETOVÉ ZDROJE

www.mvcr.cz

www.suz.cz

www.mzv.cz

www.mpsv.cz

www.emncz.eu

www.frs.gov.cz

www.nasiukrajinci.cz

www.psp.cz

www.vitejtevcr.cz

TABULKY

Tabulka 1: Vývoj počtu cizinců s povoleným pobytem na území ČR (2013–2023)

Tabulka 2: Cizinci s povoleným přechodným a trvalým pobytem v ČR podle členství v EU a kategorie pobytu – srovnání 2022/2023

Tabulka 3: Cizinci s povoleným přechodným a trvalým pobytem v ČR dle kategorie pobytu a státní příslušnosti (k 31. prosinci 2023)

Tabulka 4: Cizinci s povoleným přechodným a trvalým pobytem v ČR dle pohlaví (k 31. prosinci 2023)

Tabulka 5: Žádosti o dlouhodobá pobytová oprávnění dle účelu v roce 2023

Tabulka 6: Udělená dlouhodobá pobytová oprávnění dle účelu v roce 2023

Tabulka 7: Počet žádostí o zaměstnaneckou kartu a rozhodnutí v rámci programů ekonomické migrace v roce 2023

Tabulka 8: Udělená povolení k dlouhodobému pobytu ze žádostí podaných na ZÚ ČR dle účelu pobytu v roce 2023

Tabulka 9: Udělená povolení k dlouhodobému pobytu ze žádostí podaných na ZÚ ČR dle státní příslušnosti – srovnání 2022/2023

Tabulka 10: Počet cizinců, kterým bylo uděleno státní občanství ČR v letech 2013–2023

Tabulka 11: Zvláštní způsoby udělení státního občanství v roce 2023

Tabulka 12: Počet žadatelů o mezinárodní ochranu v České republice v letech 2012–2023

Tabulka 13: Žadatelé o mezinárodní ochranu dle státních příslušností – srovnání 2022/2023

Tabulka 14: Udělený azyl dle státní příslušnosti v roce 2023

Tabulka 15: Udělená doplňková ochrana dle státní příslušnosti v roce 2023

Tabulka 16: Oprávněné osoby SIP v roce 2023 dle státní příslušnosti

Tabulka 17: Počet nezletilých cizinců bez doprovodu, kteří požádali o mezinárodní ochranu v období 2009–2023

Tabulka 18: Přehled darů z programu Pomoc na místě v roce 2023

Tabulka 19: Nelegální pobyt v ČR – srovnání 2022/2023

Tabulka 20: Napomáhání k nelegálnímu pobytu nebo překročení hranic – porovnání let 2022/2023

Tabulka 21: Dobrovolně navrácené osoby dle státní příslušnosti v rámci programů asistovaných dobrovolných návratů v roce 2023

Tabulka 22: Readmisní řízení se sousedními státy – srovnání 2022/2023

Tabulka 23: Readmisní řízení se sousedními státy – osoby převzaté orgány ČR ze sousedních států – srovnání 2022/2023

Tabulka 24: Readmisní řízení se sousedními státy – osoby předané orgány ČR do sousedních států – srovnání 2022/2023

GRAFY

Graf 1: Cizinci na území ČR podle typu pobytu v roce 2023

Graf 2: Vývoj počtu cizinců s povoleným pobytem na území ČR v letech 2013–2023

Graf 3: Věková struktura cizinců s povoleným pobytem v ČR (k 31. prosinci 2023)

Graf 4: Vývoj počtu žádostí o dlouhodobá pobytová oprávnění na vstupu do ČR 2015–2023

Graf 5: Udělené dlouhodobé pobyty podle národnosti v roce 2023

Graf 6: Vývoj počtu cizinců s dočasnou ochranou v jednotlivých měsících roku 2023 dle věku a pohlaví u osob v produktivním věku

Graf 7: Věková struktura cizinců s dočasnou ochranou k 31. prosinci 2023

Graf 8: Zaměstnanost osob s dočasnou ochranou podle kvalifikace

Graf 9: Nejčastější státní příslušnosti žadatelů o mezinárodní ochranu

Graf 10: Počet žádostí o mezinárodní ochranu v jednotlivých měsících – srovnání 2022/2023

Graf 11: Počet prvních a opakovaných žádostí o mezinárodní ochranu v roce 2023

Graf 12: Žadatelé o mezinárodní ochranu dle státních příslušností – vývoj 2019-2023

Graf 13: Nejčastější státní příslušnosti s uděleným azylem v letech 2019–2023

Graf 14: Nejčastější státní příslušnosti s udělenou doplňkovou ochranou v letech 2019–2023

Graf 15: Vývoj dublinských případů v období 2013–2023

Graf 16: Realizované transfery z a na území České republiky v období 2013–2023

Graf 17: Státní příslušnosti NBD, kterým byla v roce 2023 poskytnuta péče

Graf 18: Počet příslušníků krajanských komunit přesídlených do ČR v roce 2023

Graf 19: Vývoj nelegální migrace v letech 2008–2023

Graf 20: Nelegální migrace podle státních příslušností v roce 2023

Graf 21: Vývoj tranzitní migrace v letech 2015–2023

Graf 22: Státní příslušnost osob napomáhajících k nelegální migraci v roce 2023

Graf 23: Rozhodnutí o uložení povinnosti opustit území ČR podle národností – porovnání 2022-2023

Graf 24: Počet cizinců s vydaným pravomocným rozhodnutím o správním vyhoštění v letech 2015–2023

Graf 25: Cizinci s vydaným rozhodnutím o správním vyhoštění v roce 2023

Graf 26: Dobrovolné návraty dle státní příslušnosti v roce 2023

Graf 27: Osoby převzaté do ČR v rámci readmisního řízení v roce 2023

OBRÁZKY

Obrázek 1: Rozložení zahraničních pracovníků v ČR podle krajů v roce 2023

Obrázek 2: Mapa světa zobrazující kvóty pro ekonomickou migraci do ČR v roce 2023

Obrázek 3: Oblast působnosti programů Pomoc na místě a MEDEVAC

Obrázek 4: Readmisní dohody ČR a EU

Obsah této **EMN Výroční zprávy o migraci a azylu 2023 – Česká republika** reprezentuje pohled autora/autorů a je tak pouze jeho/jejich zodpovědností. Evropská komise nepřijímá žádnou odpovědnost za informace, které daná zpráva obsahuje.

EMN VÝROČNÍ ZPRÁVA O MIGRACI A AZYLU 2023

zpracovalo:

České národní kontaktní místo
Evropské migrační síť

vydalo:

Ministerstvo vnitra, 2024

grafická úprava a sazba:

Karmášek reklamní agentura & tiskárna

www.mvcr.cz

www.emncz.eu

 @EMNCzech

